

Arviointi- kertomus 2024

Tarkastuslautakunta 20.5.2025

www.hameenlinna.fi

Hämeenlinnan kaupungin arviointikertomus 2024

Hämeenlinnan kaupungin tarkastustoimi, Wetterhoffinkatu 2

Arviointikertomus verkossa:

www.hameenlinna.fi/arviointikertomus

Valokuvat: Hämeenlinnan kaupungin kuvapankki

Kansikuva: Miika Kangasniemi / Hämeenlinnan kaupunki

Paino: Grano Oy, Hämeenlinna 2025

Sisällysluettelo

1	Tiivistelmä	1
2	Tarkastuslautakunnan tehtävät ja toiminta	2
2.1	Tarkastuslautakunnan tehtävät	2
2.2	Tarkastuslautakunnan kokoonpano	2
2.3	Tarkastuslautakunnan toiminta	4
2.4	Arvioinnissa käytetty asteikko ja tunnisteet	5
3	Arviointityön vaikuttavuus	6
3.1	Valtuustokauden arviointi	6
3.2	Arviointikertomus 2023	12
4	Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen	14
4.1	Verotulot ja valtionosuudet	14
4.2	Toiminta- ja vuosikate	15
4.3	Lainakannan kehitys	17
4.4	Investoinnit ja sijoitukset	18
4.5	Talouden tunnuslukujen kehitys	19
4.5.1	Verrokkikaupungit	20
4.6	Talouden tasapainottaminen ja arvio toimenpiteistä	23
4.6.1	Miten talouden tasapainottamistoimenpiteet näkyvät toiminnassa?	25
5	Strategisten tavoitteiden toteutuminen	29
5.1	Strategian vaikuttavuuden arviointi	29
5.1.1	Kasvava	29
5.1.2	Menestyvä	32
5.1.3	Kestävästi rakentuva	35
5.1.4	Tunnettu	38
5.2	Strategian päämäärät	41
5.3	Strategian jalkauttamisen toteutuminen	43
5.3.1	Elinvoimainen kasvun kaupunki	43
5.3.2	Taloudellisesti ja ekologisesti kestävä kaupunki	43
5.3.3	Hyvinvoivien ihmisten yhteisöllinen kaupunki	44
5.4	Strategisten toimeenpano-ohjelmien toteuttaminen	46
5.4.1	Lapsiystävällinen Hämeenlinna	46

5.4.2	Hiilineutraali Hämeenlinna.....	48
5.4.3	Tapahtumien ja matkailun Hämeenlinna.....	50
5.5	Yhteenveto valtuuston asettamien tavoitteiden toteutumisesta.....	55
6	Toimialoille asetettujen tavoitteiden toteutuminen	57
6.1	Sivistys- ja hyvinvointilautakunta	57
6.1.1	Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen	65
6.2	Kaupunkirakennelautakunta	67
6.2.1	Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen	74
6.3	Yhteinen jätelautakunta	77
6.3.1	Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen	79
6.4	Konserni- ja elinvoimapalvelut.....	80
6.4.1	Talous, hankinnat ja omistajaohjaus.....	81
6.4.2	Henkilöstö- ja hallintopalvelut	82
6.4.3	Strategia- ja tietojohdampalvelut	84
6.4.4	Elinvoima- ja työllisyyspalvelut.....	86
6.4.5	Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen	91
7	Strategisille tytäryhtiöille asetettujen tavoitteiden toteutuminen.....	92
8	Muu toiminnan arviointi.....	94
8.1	Yhteistyö hyvinvointialueen kanssa	94
8.2	Eettisten toimintaperiaatteiden huomioiminen.....	98
8.3	TE25-uudistus	99
9	Liitteet	102
9.1	Strategisten tytäryhtiöiden tavoitteiden toteumataulukot.....	102

1 Tiivistelmä

Valtuustokauden viimeisessä tarkastuslautakunnan kokouksessa hyväksyttiin kauden neljäs arviointikertomus, kokous oli samalla lautakunnan 45. yhteinen kokoontuminen. Tämä arviointikertomus kokoaa yhteen tarkastuslautakunnan havaintoja, arviointeja ja suosituksia koko valtuustokauden ajalta. Tarkastuslautakunnan oman arvion ja kaupunginhallituksen antamien vastineiden perusteella, lautakunnan arviointityö on ollut vaikuttavaa.

Valtuustokauden alkuun nähden Hämeenlinnan taloustilanne on parantunut, vaikka lainakanta arviointivuoden aikana kasvoi. Verotulokehitys on ollut positiivista ja vaikuttanut vahvasti talouden kehitykseen. Kaupungin taseelle on kirjattu ylijäämää vuosina 2021–2024, huolimatta hyvinvointialueuudistuksen ja maailmantalouteenkin merkittävästi heijastuvan Venäjän hyökkäyssodan vaikutuksista. Hämeenlinnan taloudellinen asema verrokikaupunkeihin nähden on valtuustokauden aikana parantunut. Toisaalta kuntatalouden heikkenevät näkymät edellyttävät päättäjiltä perehtyneisyyttä ja näkemystä pitkän aikavälin kestäväen talouden ylläpitoon, joka voi puolestaan edellyttää tasapainoilua muiden strategisten tavoitteiden suhteen.

Tarkastuslautakunnan arvion mukaan valtuustokauden aikana on edetty kohti Houkutteleva Hämeenlinna -visiota, sekä päämäärille asetettujen tavoitteiden toteumatiedon että vaikuttavuustavoitteiden laajan analyysin perusteella. Strategiset toimeenpano-ohjelmat jatkavat pitkäjänteistä toimiala- ja toimijarajat ylittävää työtä myös seuraavalla valtuustokaudella.

Strategiatyön onnistumisen kannalta on keskeistä panostaa henkilöstön ja luottamushenkilöiden osallistamiseen ja kouluttamiseen valtuustokauden vaihtuessa, jotta uusi kaupunkistrategia omaksutaan selkeänä osana arjen toimintaa ja päätöksentekoa. Onnistunut tavoiteasetanta ja toimiva mittarointi ohjaavat toimintaa tavoiteltuun suuntaan.

Hämeenlinnassa tehdään paljon hyvää, yhteisöllistä ja eteenpäin vievää työtä, joka ei nouse esiin tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa. Lautakunta on arviointivuoden aikana saanut mahdollisuuden tutustua laajasti kaupunkikonsernin monipuoliseen tehtäväkenttään ja kuullut paitsi toiminnan haasteista myös lukuisista onnistumisista. Lautakunta esittää lämpimät kiitokset esittelijöille hyvästä yhteistyöstä.

2 Tarkastuslautakunnan tehtävät ja toiminta

Tarkastuslautakunnan tehtävät perustuvat kuntalakiin (121 §), joka määrittelee lautakunnan roolin ja vastuut kunnan hallinnon ja talouden tarkastuksessa. Tehtävät ovat osa ulkoista valvontaa, johon kuuluu myös lakisääteinen tilintarkastus¹. Ulkoisella valvonnalla tarkoitetaan toimivasta johdosta ja muusta organisaatiosta riippumatonta valvontaa.

2.1 Tarkastuslautakunnan tehtävät

Tarkastuslautakunta valmistelee kaupunginvaltuuston päätettäväksi hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioi, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet kaupungissa ja kaupunkikonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Lisäksi tarkastuslautakunta huolehtii kaupungin ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta sekä valvoo kuntalain 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista.

Lautakunta seuraa tilintarkastajan tarkastussuunnitelman toteutumista ja tekee tarvittaessa esityksiä ulkoisen ja sisäisen tarkastuksen sekä arvioinnin yhteensovittamisesta ja tilintarkastuksen kehittämisestä.

Tarkastuslautakunta antaa vuosittain valtuustolle arviointikertomuksen, johon on koottu arvioinnin tulokset. Arviointikertomus käsitellään valtuustossa tilinpäätöksen yhteydessä.

2.2 Tarkastuslautakunnan kokoonpano

Tarkastuslautakuntaan kuuluu 11 jäsentä, joista puheenjohtajan ja varapuheenjohtajien on oltava valtuutettuja. Kaupunginvaltuusto on asettanut tarkastuslautakunnan valtuustokaudelle, joka päättyy 31.5.2025. Tarkastuslautakunta on kokoontunut vuoden 2024 arviointiin 11 kertaa.

Taulukko 1: Tarkastuslautakunnan kokoonpano

Jäsen	Läsnä	Varajäsen	Läsnä
Mika Einiö puheenjohtaja	11	Eila Ilmén-Punkari	
Elisa Hyvärinen 1. varapuheenjohtaja	9	Pentti Kallionpää	1

¹ Kaupungin tilintarkastajana toimi vuonna 2024 BDO Oy, vastuullisena tilintarkastajana JHT, HT Minna Ainasvuori

Jäsen	Läsnä	Varajäsen	Läsnä
Vesa Mäkinen 2. varapuheenjohtaja	7	Marjut Lehtinen	3
Suvi Anttila	10	Maria Mäki-Uuro-Tuiskunen	
Pekka Honkala	11	Janne Oksanen	
Emma Kolu	10	Mirva Harju	
Kirsi Levä	11	Lasse Lehtohalme	
Urvelo Miettinen	11	Juha Torvinen	
Minna-Mari Ojamäki-Salminen	9	Jari Kulmala	2
Pasi Tervasmäki	10	Teppo Hänninen	1
Pentti Viljakainen	7	Juhani Pitkäniemi	

Tarkastuslautakunnan kokouksiin on myönnetty läsnäolo- ja puheoikeus kaupunginvaltuuston puheenjohtajalle Johannes Koskiselle sekä vastuulliselle tilintarkastajalle Minna Ainasvuorelle (BDO Oy). Tarkastuslautakunnan jäsenistä Vesa Mäkinen on ilmoittanut esteellisyydestään eikä hän näin ollen ole osallistunut Hämeenlinnan Liikuntahallit Oy:n vuotta 2024 koskevaan arviointiin. Esteellisyyssäännöksillä pyritään turvaamaan asioiden käsittelyn puolueettomuutta ja luottamusta päätöksenteon moitteettomuuteen.

Kuva 1: Tarkastuslautakunta 20.5.2025. Kuvassa alhaalta ylöspäin: Urvelo Miettinen, Pasi Tervasmäki, Suvi Anttila, Minna-Mari Ojamäki-Salminen, Kirsi Levä, Emma Kolu, Pekka Honkala ja Mika Einiö.

2.3 Tarkastuslautakunnan toiminta

Tarkastuslautakunta on vahvistanut arviointisuunnitelman vuosille 2021–2024, jonka pohjalta on laadittu arviointivuoden työohjelma.

Arviointikertomuksen valmistelun pohjana ovat olleet kaupunginhallituksen laatima Tilinpäätös 2024 sekä Talousarvio 1.1.-31.12.2024, Hyvinvointikertomus 2021–2024, Saavutettava ja esteetön Hämeenlinna -raportti, Henkilöstöraportti 2024, Hämeenlinnan kaupungin yhteisöjen vuosikatsaus 2024, Valtuustokauden tavoitteiden laaja analyysi, lautakunnan kokouksissa saatu informaatio ja selvitykset kaupungin johdolta, tilintarkastajalta, viranhaltija-asiantuntijoilta, konserniyhtiöiden vastuunalaisilta toimihenkilöiltä ja toimielinten pöytäkirjoista.

Tarkastuslautakunta kokoontui pääasiassa kaupunginhallituksen kokoushuoneessa Wetterhoffinkadulla. Lokakuussa 2024 lautakunta vieraili Myllymäen hiljattain remontoitulla koululla ja tutustui uusittuihin opetustiloihin koulun rehtorin opastuksella ennen kokousta.

Kokouksissa käsiteltyjä aiheita ovat olleet:

- Kaupunkirakennetoimiala: tilapalvelut, joukkoliikenne
- Sivistys- ja hyvinvointitoimiala: kirjasto, liikuntapalvelut sekä hyvinvoinnin- ja terveyden edistäminen (HYTE-työ), kulttuuritoimi, perusopetus, varhaiskasvatus
- Strategiset tytäryhteisöt: Linnan Kehitys Oy, Linnan Kiinteistökehitys Oy, Hämeenlinnan Pysäköinti Oy
- Johtaminen, talous ja henkilöstö: strategia, kaupunginjohtajan katsaus tavoitteiden toteutumiseen, tilinpäätös 2024, henkilöstö- ja hallintopalvelut, elinvoimatyö
- TE25-uudistus
- Lautakuntien tavoitteiden toteutuminen
- Ulkoinen tarkastus: tilintarkastus

Tarkastuslautakunta kiittää kaupungin ja kaupunkikonsernin henkilöstöä sekä luottamushenkilöitä hyvästä yhteistyöstä.

2.4 Arvioinnissa käytetty asteikko ja tunnisteet

Tarkastuslautakunnan arvioinnilla tarkoitetaan valtuuston asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisen arviointia. Se on oleellinen osa kunnan johtamisjärjestelmää sekä toiminnan ja palvelujen kehittämisen väline.

Tarkastuslautakunta on määritellyt arviointityönsä apuvälineeksi seuraavan, toteumapro-sentin avulla onnistumista kuvaavan, suuntaa antavan asteikon:

Taulukko 2: Arviointiasteikko

%	≤	Arvio	<	%
0	≤	Heikko	<	25
25	≤	Välttävä	<	45
45	≤	Kohtalainen	<	65
65	≤	Hyvä	<	90
90	≤	Erinomainen	≤	100

Arviointiasteikkoa on kehitetty viime vuoden neliportaisesta jatkossa käytettävään viisi-portaiseen malliin lisäämällä heikon ja kohtalaisen väliin arvion välttävästä ja tarkistamalla toteumapro-senttien tasot vastaamaan sanallista arviota.

Asteikon mukainen toteumapro-sentti on jäljempänä laskettu huomioiden kokonaan saavutetut tavoitteet (100 %) ja osittain saavutetut tavoitteet (50 %) kokonaisuuteen nähden.

Lautakuntien, konserni- ja elinvoimapalveluiden sekä strategisten tytäryhtiöiden tavoitteet ja mittarit esitetään taulukkomuodossa arviointikertomuksen luvuissa 6, 7 ja 9.

Tarkastuslautakunnan arvio tavoitteen toteutumisesta esitetään sanallisesti, sekä alla olevia tunnisteita käyttäen:

- Tavoite saavutettiin täysin tai saavuttamatta jääneiden tulosten osuus oli vähäinen.
- Tavoite toteutui osittain, vähintään puolet tavoitelluista tuloksista saavutettiin.
- Tavoite ei toteutunut tai vain alle puolet tavoitelluista tuloksista saavutettiin.
- Tavoitteen toteutumista ei voida arvioida, koska mittaustulokset valmistuvat myöhemmin, mittarille ei ollut asetettu tavoitetasoa tai tavoite on epäselvä.

3 Arviointityön vaikuttavuus

3.1 Valtuustokauden arviointi

Tarkastuslautakunnan arviointityön vaikuttavuutta on valtuustokauden aikana mitattu seuraamalla arviointikertomuksessa annettujen suositusten toteutumista. Kaupunginhallitus on antanut kaupunginvaltuustolle kolme lausuntoa toimenpiteistä, joihin on ryhdytty yhteensä 51 suosituksen perusteella, koskien tilikausien 2021–2023 arviointia. Tarkastuslautakunnan seurannan mukaan arviointityön vaikuttavuus on vuosien 2021–2023 osalta jopa hiukan tavoiteltua (75 %) korkeampi, ollen 82 %. Käsillä olevan arviointikertomuksen 2024 suosituksiin saadaan vastineet syksyllä 2025.

Tarkastuslautakunnan antamat suositukset voidaan ryhmitellä teemoittain talouteen ja elinvoimaan, henkilöstöön, yhteistyöhön, asiakkuuteen sekä mittareihin liittyviin aiheisiin. Annettuja suosituksia ja niihin saatuja vastineita on vedetty yhteen seuraavissa kappaleissa.

TALOUS JA ELINVOIMA

Hämeenlinnan talous on riippuvainen tuloverokertymästä, joten kaupungin on tärkeää olla houkutteleva uusille asukkaille ja pitovoimainen nykyisille asukkaille verokertymän turvaamiseksi. Tasapainoisen talouden saavuttamiseksi tulee saada pysyviä kustannussäästöjä ja tulojen kasvua. Hämeenlinnan tavoitteeksi asetettiin valtuustokauden alussa (KH 27.9.2021 § 461) keskimääräinen 0,2 %:n vuotuinen väestönkasvu. Kaupunginhallituksen antaman vastineen mukaan väkiluku on kasvanut, mutta kasvutavoite saavutettiin vain vuonna 2023. Arviointikertomuksen laatimishetkellä tiedetään, että tavoite saavutettiin myös vuonna 2024.

Vuoden 2022 talousarviopäätöksen yhteydessä valtuusto edellytti talouden tasapainottamistyön aloittamista. Tarkastuslautakunta suosittelee, että kaupungin toiminnoissa tutkittaisiin edelleen menojen karsimisen mahdollisuuksia, arvioiden niiden pitkäkestoisia vaikutuksia talouteen, toimintaan ja hämeenlinnalaisten hyvinvointiin. Kaupunginhallituksen vastineessa nostettiin esiin talouden tasapainotusmahdollisuuksia johtuen 7–12-vuotiaiden lasten määrän vähenemisestä ja sen vaikutuksesta palveluverkkoon ja henkilöstömäärään.

Myös kiinteistöomaisuuden kustannustehokas hallinta ja tarpeettomista kiinteistöistä luopuminen nostettiin esiin mahdollisina talouden tasapainottamistoimina. Työtä jatkettiin tehtyjen päätösten mukaisesti.

Vuonna 2023 suositeltiin talouden seurannan ja tulevaisuusarvioinnin jatkamista tiiviinä ja kiinteänä osana päätöksentekoa verokkikaupunkitietoa hyödyntäen. Kaupungin tulisi jatkossakin keskittyä maltillisuuteen omaehtoisten kustannusten lisäyksissä sekä tarkkuuteen, kestävyyteen ja rohkeuteen uusissa investoinneissa ja palveluiden järjestämistävoissa. Tärkeää olisi myös löytää keinoja väestökehityksen edistämiseen, jotta vero- ja valtionosuustulojen kehitys tukisi taloudellista tasapainoa.

Tarkastuslautakunta kannusti vuonna 2023 elinvoimajaostoa ja sen valmistelevia viranhaltijoita huolelliseen ja määrätietoiseen elinvoiman kärkihjelmien valmisteluun. Ohjelmien edistymisen seuranta tulisi varmistaa toimivien ja asianmukaisten mittareiden avulla, sillä luotettava ja laadukas seurantatieto tukee päätöksentekoa ja elinvoimatyön ohjattavuutta. Kaupunginhallituksen vastineen mukaan Hämeenlinna päätti elinvoiman kärjistä vuonna 2024. Kärkityössä nostettiin esiin vahvuuksia, joiden kehittämisellä kaupunki pyrkii lisäämään alueen houkuttavuutta. Hämeenlinnassa panostetaan myös kansainvälistymiseen ja tänne tulevien ihmisten pysyvyyteen. Matkailuohjelmaa, keskustavisiota, elinkeinot ja osaaminen- sekä asumiskaupunkiohjelmaa on edistetty. Lisäksi viestintä on linjattu tiiviiksi osaksi kaupungin kehittämistä ja keskeisistä kehittämistoimenpiteistä päätettäessä valmistellaan myös viestintäsuunnitelma, jotta toimet tulevat näkyviksi ja vahvistavat kuntamainetta.

HENKILÖSTÖ

Tarkastuslautakunta on valtuustokauden kuluessa antanut suosituksia henkilöstön riittävyyden ja saatavuuden parantamiseksi. Vuonna 2021 korostettiin työn organisointi- ja johtamiskulttuuria, työn arvostamisen merkitystä sekä työn kuormittavuuden huomioimista. Vuoden kuluttua suositeltiin jatkotoimia henkilöstön pito- ja vetovoiman lisäämiseksi sekä Hämeenlinnan työnantajakuvan parantamista. Vuonna 2023 suosituksia annettiin henkilöstöjohtamisen käytänteiden ja etuuksien jatkuvaan arviointiin ja kehittämiseen, erityisesti niillä alueilla, joissa henkilöstön saatavuus on haastavaa.

Kaupunginhallituksen antaman vastineen mukaan vuonna 2021 päivitettiin rekrytointiprosessia ja otettiin käyttöön uusia rekrytointitapoja. Seuraavana syksynä kilpailutettiin lähijohtajien rekrytointityötä tukeva rekrytointikumppani ja -järjestelmä, joka mahdollisti modernit rekrytointityövälineet käyttöön. Lisäksi johtamista kehitettiin johtamisakatemiassa ja valmennuksissa, työhyvinvoinnin seuranta tehostettiin ja haasteita selvitettiin henkilöstökyselyin. Laajennetussa johtoryhmässä laadittiin tavoitteet työnantajakuva vahvistamiseksi ja otettiin käyttöön lähtöhaastattelut. Vuonna 2023 tunnistettiin alueet, joissa henkilöstön saatavuus on haastavaa ja ryhdyttiin tarvittaviin toimenpiteisiin, kuten uusien etuuksien ja räätälöityjen käytänteiden käyttöönottoon.

Kuva 2: Myllymäen koulun piharakennuksen 1985 maalattu ”Myllymäestä” teos restauroitiin koulun remontin yhteydessä alkuperäisten taidemaalareiden Mikko Mikkolan ja Seppo Lahtisen toimesta.

YHTEISTYÖ

Hiilineutraalisuus: Hiilineutraalisuutta ja ilmastonmuutoksen hillitsemistä koskevat toimenpiteet ovat välttämättömiä ja kaikilla kaupungin toimialoilla tehdään päätöksiä ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi. Tarkastuslautakunnan antaman suosituksen mukaan ilmastotoimia tulee johtaa systemaattisesti ja tehokkaasti, kannustaen alueen kotitalouksia, yrityksiä ja järjestöjä mukaan. Kaupunginhallituksen antaman vastineen mukaan Hämeenlinnan hiilidioksidipäästöjä on seurattu Sitowisen CO2-raportin ja KULMA-hankkeen avulla.

Energiankäyttöä tehostettiin KETS-ohjelman mukaisesti ja ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi on verkostoiduttu Kanta-Hämeen alueella, valtakunnallisesti ja EU-tasolla.

Strateginen ohjelmatyö ja lapsiystävällisyys: Tarkastuslautakunta on kannustanut lapsiystävällinen Hämeenlinna -ohjelman koordinaatioryhmää, toimialojen edustajia ja konserni johtoa edistämään lapsiystävällisyyttä ja sen arviointia. Vuoden 2023 talousarviossa kaikilta toimijoilta vaadittiin kuvaus strategisten toimeenpano-ohjelmien toteutuksesta, mukaan lukien lapsiystävällinen Hämeenlinna. Tarkastuslautakunta suositteli myös tiedonkulun parantamista konsernijohdolta tytäryhteisöille strategisten ohjelmatoiden ja tavoitteiden osalta, jotta yhteisöt huomioivat ne toiminnan suunnittelussa. Uudistetun strategia-työn mukaiset ohjelmat on otettu huomioon vuoden 2023 talousarvioneuvotteluissa strategisten yhtiöiden kanssa ja tavoitteita edistetään yhtiöiden ydinliiketoiminnan puitteissa.

Esteettömyys: Kaupunginvaltuuston hyväksymä esteettömyysohjelma ja sen tavoitteet esteettömästä ja saavutettavasta Hämeenlinnasta ovat selkeitä. Tarkastuslautakunta suositteli kiinnittämään huomiota toimenpiteisiin, joita vuoden 2022 aikana ei saatu edistettyä. Lisäksi suositeltiin keräämään ja hyödyntämään palautetta esteettömyyden ja saavutettavuuden toteutumisesta sekä vertailemaan ja jakamaan tietoa muiden kaupunkien kanssa esteettömyyden ja saavutettavuuden kehittämiseksi. Esteettömyystyöryhmä on ottanut huomioon suositukset ja hyödyntää asukkaita ja muilta tahoilta tullutta palautetta.

Yhteistyö hyvinvointialueen kanssa: Vuonna 2022 tarkastuslautakunta suositteli, että hyvinvointialueen ja kaupungin välille tulee luoda järjestelmälliset menettelyt ja yhteistyökenteet palvelutason, kustannustason ja tiedonkulun varmistamiseksi. Kaupungin tulisi tiivistää suunnitelmallista yhteistyötä hyvinvointialueen kanssa erityisryhmien ennaltaehkäisevien palvelujen kehittämiseksi sekä kehittää mittareita ja arviointia, jotta vaikuttavuutta SOTE-menoihin voitaisiin arvioida selkeämmin ja systemaattisemmin. Kaupunginhallituksen vastineen mukaan Hyvinvointialue edustaa koko Kanta-Hämeen maakuntaa ja tavoitteena on yhtenäistää toimintatavat ja yhdyspinnat kaikkien kuntien kanssa.

Sivistys- ja hyvinvointitoimialan asiantuntijat osallistuvat aktiivisesti yhteistyöhön mm. vammaisten lasten aamu- ja iltapäivätoiminnan osalta. Ikääntyneiden mahdollisuutta kotona asumiseen vahvistetaan vapaaehtoiskeskus Pysäkin kautta ja yhteistyötä tehdään

myös hyvinvointialueen kotihoidon ja palveluohjauksen kanssa. Hämeenlinnan Liikuntahallit tekee yhteistyötä ikääntyvien ihmisten kuntoutuksen ja elintapaohjauksen sekä liikuntaneuvonnan osalta.

Nuorten hyvinvoinnin ylläpitämiseksi tarvitaan pitkäjänteistä ja suunnitelmallista työtä. Tarkastuslautakunta suositteli vuonna 2023, että yhteistyötä Kanta-Hämeen hyvinvointialueen kanssa tehostetaan, huomioiden nuorten tarpeet. Kaupunginhallituksen vastineen mukaan opiskeluhuollon ja kolmannen sektorin yhteistyötä vahvistetaan mm. Ohjaamon monialaisella verkostolla, johon kuuluu työllisyyspalveluiden, hyvinvointialueen, toisen asteen oppilaitosten, kotoutumista edistävien palveluiden ja järjestöjen työntekijöitä. Yhteistyötä hyvinvointialueen työntekijöiden kanssa tehdään myös koulujen yhteisöllisissä opiskeluhuoltoryhmissä. Perusopetuksen, opiskeluhuollon ja perhekeskusten yhteistyö on kehittynyt ja rakenteet ovat selkeytyneet.

Tarkastuslautakunta suositteli edelleen kiinnittämään huomiota kaupungin ja Kanta-Hämeen hyvinvointialueen välisen yhteistyön merkitykseen vuonna 2023. Yhteistyölle tulisi luoda selkeitä rakenteita ja toimintamalleja, joille voidaan asettaa seurattavia ja mitattavia tavoitteita. Hyvään yhteistyöhön tulee panostaa erityisesti siellä, missä parantamistarpeita on havaittu. Kaupunginhallituksen vastineen mukaan yhteistyömuodoista päätettiin puitesopimuksella keväällä 2023. Yhteistyötä on rakennettu sopimuksen mukaisesti eri tasoilla ja työ jatkuu, erityisesti kaupungin yksittäisiin toimintoihin liittyen. Oma Hämeen ja kuntien yhteistyötä varten on rakennettu teemoitetut yhteistyöryhmät.

ASIAKKUUS

Vuonna 2021 tarkastuslautakunta suositteli ennaltaehkäisevien palvelujen saatavuuden parantamista, tavoitteena mm. pitkän aikavälin kustannussäästöt. Kaupunginhallituksen vastineen mukaan kuraattoreja lisättiin, psykologipalveluissa siirryttiin ostopalveluihin, pienryhmiä lisättiin, erityisopettajia ja avustajia palkattiin. Neuvoloissa tarjottiin lisäkäyntejä ja kehitettiin sähköisiä palveluita. Perhekuntoutusyksikkö Polku ja nuorten palveluyksikkö Toppari vastasivat tuen tarpeisiin ryhmätoiminnalla.

Vuonna 2022 tarkastuslautakunta piti tärkeänä jatkaa toimia uusien yritysten ja työpaikkojen saamiseksi alueelle sekä vaikuttamistyötä hyvien kulkuyhteyksien puolesta, ottaen

huomioon työssäkäyntialueen erityinen laajuus. Tarkastuslautakunta suositteli arvioimaan ja vahvistamaan asukasmäärän kasvuun tähtääviä toimenpiteitä esim. tarjoamalla monipuolisia palveluja ja viihtyisää asuinympäristöä. Opiskelijoiden pitovoimahankkeet ja pendelöintiraati ovat esimerkkejä toimista, joilla pyritään parantamaan alueen pito- ja vetovoimaa.

Vuonna 2023 tarkastuslautakunta korosti viranomaispalvelujen lupaprosessien sujuvuuden ja hakemusten yhdenvertaisen käsittelyn tärkeyttä. Kaupunginhallituksen vastineen mukaan viranomaispalveluissa on jatkettu kehitystoimien käytäntöön viemistä ja niiden vaikuttavuuden huolellista seuraamista. Lisäksi tarkastuslautakunta suositteli kiinnittämään huomiota kouluterveyskyselyn tulosten osoittamaan negatiiviseen kehitykseen lasten ja nuorten oppimiseen ja lukutaitoon liittyen. Vastineen mukaan Oikeus oppia -hankkeessa kehitettiin lukutaidon kehityksen seurannan malli, joka otettiin käyttöön syksyllä 2023.

MITTARIT

Tarkastuslautakunta on antanut asianmukaisten tavoitteiden ja mittareiden asettamisesta useita suosituksia vuosien varrella. Mittareiden toimivuuteen ja tavoitetasojen asettamiseen tulisi kiinnittää erityistä huomiota. Vuonna 2021 suositeltiin parantamaan mm. ekosysteemityön mittareita ja vuonna 2022 elinvoiman kehittämiseksi ja johtamiselle selkeitä ja mitattavia tavoitteita. Tarkastuslautakunta suositteli selkeyttämään myös strategisten tytäryhtiöiden tavoitteita ja mittareita. Vuonna 2023 suositeltiin infran tulosalueelle paremmin kaupungin strategiaan kytkeytyvien tavoitteiden ja mittareiden löytämistä. Tarkastuslautakunta kannustaa rohkeuteen ja kunnianhimoa tavoitteiden asettamisessa, jotta tulosten seurannalla voidaan johtaa toimintaa tavoiteltuun suuntaan. Kehityksen seurannan edellytyksenä on toimivien ja asianmukaisten tavoitteiden ja mittareiden asettaminen.

Tarkastuslautakunta pyrkii omalla toiminnallaan, arviointikertomukseen koottujen arviointien ja suositusten avulla, auttamaan valtuustoa tavoiteltujen tulosten seurannassa ja tukemaan päätöksenteossa sekä tarjoamaan kuntalaisille tietoa kaupungin toiminnan tuloksellisuudesta.

3.2 Arviointikertomus 2023

Kaupunginhallitus on antanut kaupunginvaltuustolle lausunnon vuoden 2023 arviointikertomuksen perusteella tehdyistä toimenpiteistä, joihin on ryhdytty yhteensä 16 suosituksen perusteella. Kaupunginvaltuusto on käsitellyt annetut vastineet kokouksessaan 7.10.2024 § 81.

Tarkastuslautakunta arvioi, että myönteistä kehitystä on tapahtunut lähes kaikissa annetuissa suosituksissa. Seurannan mukaan vuonna 2023 arviointityön vaikuttavuus oli 88 %, mikä ylittää tavoitteen (75 %).

Vastineiden analyysissä on käytetty ylöspäin osoittavaa nuolikuvaketta kuvaamaan asian edistymistä. Alaspäin osoittava nuolikuvake puolestaan kertoo siitä, että arviointityön vaikuttavuutta ei vastineen perusteella voitu todeta. Tarkastuslautakunnan perustelu on kirjattu negatiivisen (2) arvion yhteyteen, positiivista (14) arviota ei ole perusteltu erikseen.

Taulukko 3: Arviointikertomuksessa 2023 annettujen suositusten toteutuminen

NRO	YKSIKKÖ	SUOSITUKSEN AIHE		
1.	Talous	Kustannukset ja väestökehitys	x	
2.	Konserni	Verkatehdas	x	
3.	Konserni	Hämeenlinnan Vanhusten Asuntosäätiö	x	
4.	Strategia	Tavoitteet ja mittarit	x	
5.	Strategia	Strategian jalkauttaminen	x	
6.	Elinvoima	Elinvoiman kärkiohjelmat	x	
7.	Sihy	Kouluterveyskyselyn tulokset	x	
8.	Sihy	Tavoitteet ja niiden mittaaminen		x
9.	Sihy	Nuorten hyvinvointi	x	
10.	Sihy	Museot	x	
11.	Kaura	Tavoitteet ja mittarit	x	
12.	Kaura	Pysäköinti- ja aluevalvonta	x	
13.	Kaura	Lupaprosessit	x	
14.	Kaura	Infran tavoitteet ja mittarit		x
15.	Kopa	Henkilöstön saatavuus	x	
16.	Kopa	Yhteistyö hyvinvointialueen kanssa	x	
	Yhteensä		14	2

Suositus 8: Tavoitteet ja niiden toteutumisen mittaaminen

Kouluterveyskyselyn tuloksiin liittyvän huomion lisäksi tarkastuslautakunta toisti suosituksensa liittyen tavoitteiden ja niiden toteutumista mittaamaan asetettujen mittareiden toimivuuteen. Mittarin tulee olla täsmällinen, jotta sen avulla pystytään arvioimaan, onko tavoitteessa onnistuttu. Toivotulle kehitykselle täytyy määritellä suunta ja määrälle tavoite-taso.

Sivistys- ja hyvinvointilautakunnan valmistelemassa vastineessa ei otettu kantaa tarkastuslautakunnan toistamaan suositukseen.

Suositus 14: Infran tavoitteet ja mittarit

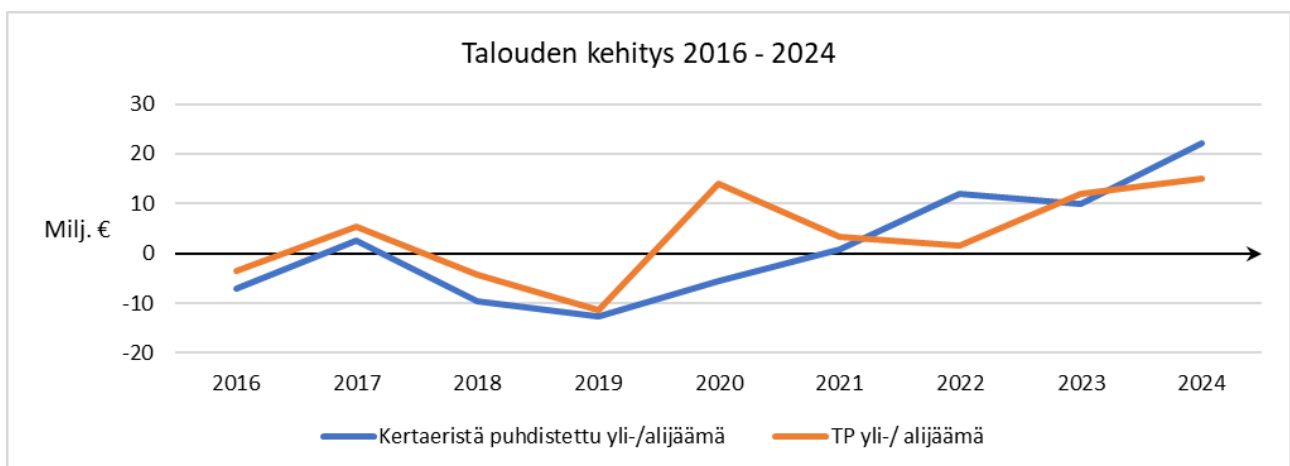
Tarkastuslautakunta suositteli pohtimaan, löytyisikö infran tulosalueelle paremmin kaupungin strategiaan kytkeytyviä ja toimintaa ohjaavia tavoitteita sekä mittareita. Vastineen mukaan asiaan pyritään kiinnittämään huomiota seuraavan strategian tavoitteiden asettamisessa.

Tarkastuslautakunta toteaa, että asian edistymistä voidaan arvioida vasta myöhemmin.

4 Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Arviointivuoden tilikausi oli vahvasti positiivinen. Tilikauden tulos oli +22,9 milj. euroa. Hämeenlinna-rahastoa kartutettiin 8 miljoonalla eurolla ja poistoeroa vähennettiin 196 tuhannella eurolla, jonka jälkeen ylijäämäksi kirjattiin 15,1 milj. euroa. Talousarviovaiheessa tilikauden arvioitiin toteutuvan n. 9 milj. euroa ylijäämäisenä. Ennakoitua huomattavasti parempaan toteumaan päästiin erityisesti verotulojen ja sijoitustoiminnan hyvien tuottojen ansiosta.

Tilikauden yli-/ alijäämä voi sisältää merkittäviä kertaluonteisia eriä. Niistä puhdistetun luvun kehityksen seuraaminen antaa talousjohdon näkemyksen mukaan paremman kuvan kaupungin tuloksentekokyvystä kuin virallisen yli- tai alijäämän seuraaminen. Arviointivuoden 22 milj. euron kertaeristä puhdistettu ylijäämä oli erittäin hyvä myös edellisiin vuosiin verrattuna, kuten alla olevasta kaaviosta on nähtävissä.

Kuva 3: Talouden kehitys vuosina 2016–2024.

4.1 Verotulot ja valtionosuudet

Verotulot toteutuivat arviointivuonna budjetoitua paremmin, niitä kertyi yhteensä noin 182 milj. euroa. Talousarviossa oli varauduttu 7,4 milj. euroa heikompaan toteumaan. Muutos edellisvuoteen oli -5,1 milj. euroa, -2,7 %. Koko maan verotulot vähenivät -3,4 % eli Hämeenlinna pärjasi verotulokehityksessä muuta maata paremmin. Tilinpäätöksessä raportoidun perusteella positiiviseen kehitykseen vaikutti mm. palkkasumman kasvu ja työllisten määrän säilyminen lähes vuoden 2023 tasolla. Myös työttömyysturvamaksun alennus vaikutti kaupungin verotulojen kehitykseen. Hämeenlinnan tuloveroprosentti oli

arviointivuonna 8,40 % vastaten asukasluvultaan saman kokoluokan kaupunkien tasoa. Kuntien veroprosentit pyöristettiin lainsäädännön määräämänä kymmenyksen tarkkuudelle vuoden 2024 alussa. Edellisvuonna tuloveroprosentti oli 8,36 %. Muutoksella ei ollut vaikutusta Hämeenlinnan kaupungin kiinteistöveroprosentteihin. Yleinen kiinteistöveroprosentti oli 1,35 %, joka on hiukan korkeampi verrokkikaupunkien keskiarvoon (1,28 %) nähden.

Myös valtionosuudet toteutuivat hiukan talousarviossa ennakoitua 14 milj. euroa paremmin. Tilinpäätöshetkellä niitä kirjattiin 14,4 milj. euroa. Edellisvuoteen verrattuna määrä laski -2,9 %, joka on noin -200 000 euroa.

Peruspalvelujen valtionosuus määräytyy laskennallisista perusteista ja se koostuu kahdesta osasta, kustannuserojen tasauksesta ja verotuloihin perustuvasta valtionosuuden tasauksesta. Kustannuserojen tase perustuu asukkaiden palvelutarpeeseen ja olosuhdetekijöihin, jotka kuvataan erilaisten valtionosuuskriteereiden avulla. Verotuloihin perustuva tase joko lisää tai vähentää kunnan valtionosuutta riippuen siitä, onko kunnan laskennallinen verotulo keskimääräistä suurempi vai pienempi. Hämeenlinnan laskennallinen verotulo on keskimääräistä pienempi, joten kaupunki saa verotuloihin perustuvaa tasausta, arviointivuonna tasauksen määrä oli 8 milj. euroa. Kunnalle myönnetyn valtionosuuden suuruuteen ei vaikuta se, miten kunta palvelutoimintansa järjestää ja miten paljon rahaa se niihin käyttää.

4.2 Toiminta- ja vuosikate

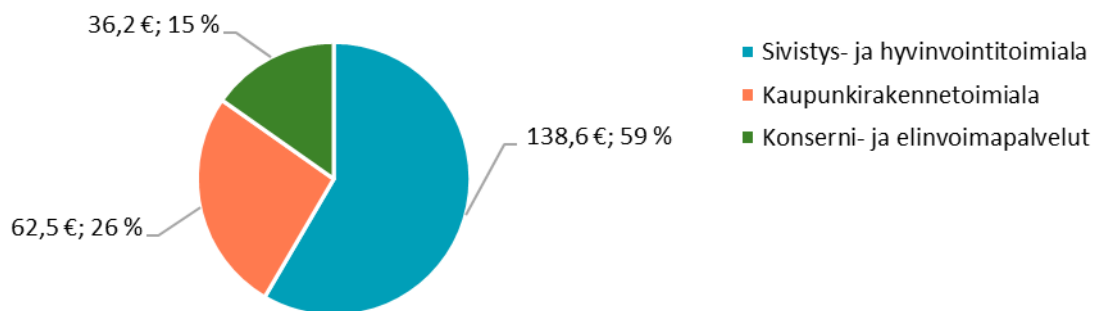
Käyttötalous toteutui kaupunkitasolla etukäteen arvioitua paremmin. Toimintakate kertoo, kuinka paljon toimintakuluista jää toimintatuottojen jälkeen katettavaksi verotuloilla ja valtionosuuksilla. Toimintakatetasolla suurin euromääräinen poikkeama muutettuun talousarvioon nähden oli konserni- ja elinvoimapaalveluissa. Se johtui pääasiassa elinvoima- ja työllisyyspalvelujen arvioitua paremmasta toimintatuottojen toteumasta (1,5 milj. euroa), joista merkittävimmät kertyivät kotoutumispalveluissa tuista ja avustuksista. Toimintameinojen alitukset (1,6 milj. euroa) syntyivät työllistämispalveluissa työmarkkinatuen kuntasuudesta sekä dynaamisista hankinnoista ja kotoutumispalveluissa palvelujen ostoista.

Sivistys- ja hyvinvointilautakunnan toimintakate toteutui lähes muutetun talousarvion mukaisesti.

Taulukko 4: Toimintakatteen toteumavertailu

1 000 €	TA 2024	TA-MUUTOS	MTA	TP 2024	POIKKEAMA	POIKKEAMA %
KONSERNI- JA ELINVOIMAPALVELUT	-33 963	-	-33 963	-29 223	4 740	-14 %
SIVISTYS- JA HYVINVOINTILAUTAKUNTA	-128 725	-1 925	-130 650	-130 284	366	-0,3 %
KAUPUNKIRAKENNELAUTAKUNTA	3 116	5 332	8 448	10 712	2 264	27 %
KOKO KAUPUNKI	-159 572	3 407	-156 165	-148 795	7 370	-5 %

Kaupunkirakennelautakunnan toimintakate muodostui positiiviseksi muihin toimialoihin verraten korkeiden toimintatuottojen (72,3 milj. euroa) takia, kulutason ollessa noin 61,6 milj. euroa, valmistus omaan käyttöön -erä (854 000 euroa) huomioiden.

Kuva 4: Kaupungin toimintamenojen jakauma toimialoittain miljoonissa euroissa esitettynä.

Toimintamenojen jakauma on kuvattu yllä olevassa piirakkakaaviossa tilinpäätösraportoinnin perusteella. Sivistys- ja hyvinvointitoimialalla (SIHY) muodostuu suurin osa kaupungin kuluista, noin 59 %. Hiukan alle puolet SIHYn kuluista, 47 %, oli henkilöstökuluja. Konserni- ja elinvoimapalveluissa (KOPA) vastaava osuus oli 36 % ja kaupunkirakennetoimialalla (KAURA) 20 %. Palvelujen ostoihin kirjattiin KAURAn kuluista lähes puolet, 46 % ja konserni- ja elinvoimapalveluissakin suurempi osuus kuin henkilöstökuluihin, 38 %. SIHYssä palvelujen ostot olivat euromääräisesti samaa luokkaa kuin KAURAssa, mutta niiden osuus oli vain viidesosa kaikista toimialan kuluista.

Vuosikatetavoite ylittyi alkuperäiseen talousarvioon nähden 23,3 milj. eurolla. Myös muutettu talousarvio ylittyi 19,9 milj. eurolla. Toteutunut vuosikate oli 53,1 milj. euroa. Vuosikattea verrataan yleisesti poistojen määrään ja ohjenuorana on, että jos se kattaa vuotuiset poistot, ei kaupungin tarvitse velkaantua selvittääkseen korvausinvestoinneistaan. Hämeenlinnassa vuosikate/ poistot % -tunnusluku oli arviointivuonna vahva, 176 %. Vertailussa tulee kuitenkin ottaa huomioon myös vuotuinen investointitaso ja jos se on korkeampi kuin poistojen taso tulee vuosikatevertailu tehdä investointitasoon nähden. Hämeenlinnassa investoinnit toteutuivat budjetoitua hiukan matalampina, nettoinvestointien ollessa kuitenkin merkittävästi edellisvuotta korkeammalla tasolla, 71,4 milj. euroa verrattuna viimevuoden 33,3 milj. euroon. Investointitaso oli huomattavasti poistojen tasoa korkeampi ja noin 18,3 milj. euroa korkeampi kuin vuosikate, joten investointien rahoittaminen edellytti lainanottoa.

4.3 Lainakannan kehitys

Kaupungin lainakanta oli arviointivuoden alussa yhteensä 240,6 milj. euroa ja vuoden lopussa 282,1 milj. euroa, joten lainakanta kasvoi 41,5 milj. euroa eli 17 %. Pitkäaikaisten lainojen osuus oli vuoden alussa 218,5 milj. euroa. Uutta lainaa nostettiin 63,5 milj. euroa ja vanhoja maksettiin pois 25,3 milj. euroa, joten pitkäaikaisten lainojen nettomuutos oli 38,2 milj. euroa ja pitkäaikainen lainamäärä oli tilinpäätöshetkellä 256,7 milj. euroa. Lyhytaikaista lainaa oli vuoden alussa 22 milj. euroa ja vuoden lopussa 25,3 milj. euroa, joten lyhytaikainen lainakanta lisääntyi 3,3 milj. euroa. Hämeenlinnan lainakannan taso per asukas kasvoi arviointivuoden aikana nopeammin kuin Manner-Suomen kuntien keskiarvo, mutta oli edelleen 17 % kasvusta huolimatta verrokkikaupunkeihin² nähden matala, 4 126 euroa/ asukas. Lappeenranta on verrokkikaupungeista ainoa, jossa asukaskohtainen lainakanta on ollut koko viiden vuoden tarkastelujakson ajan alle Manner-Suomen keskiarvon. Kaupunkien välistä vertailua käsitellään tarkemmin jäljempänä kappaleessa 4.5.1.

Kaupungin lainakannan suojausaste oli tilinpäätöshetkellä 80 % (2023: 96 %). Suojausaste nousee vuoden 2025 aikana johtuen 2.1.2025 tehdystä uudesta 26 milj. euron suojasta.

² Verrokkikaupunkeja ovat asukasluvultaan Hämeenlinnaa lähellä olevat Lappeenranta, Rovaniemi, Seinäjoki ja Vaasa sekä sijainniltaan lähellä oleva, mutta asukasluvultaan huomattavasti suurempi Lahti.

Korkea suojausaste antaa turvaa korkojen nousua vastaan. Tilinpäätöksessä raportoidun mukaan suojausaste pysyy suhteellisen korkeana 2020-luvun lopulle saakka.

Hämeenlinnan kaupunginhallitus on asettanut talouden tasapainottamistavoitteeksi lisävelkaantumisen estämisen vuoden 2022 tasosta suunnittelukaudella 2023–2026. Tavoitteen saavuttaminen näyttää arviointikertomuksen laatimishetkellä epätodennäköiseltä arviointivuoden lisävelkaantumisen sekä keväällä päivitetyn talousennusteen perusteella.

4.4 Investoinnit ja sijoitukset

Arviointivuoden nettoinvestointeihin oli talousarviossa varattu 75,3 milj. euroa, ne toteutuivat arvioitua matalampina ollen 71,4 milj. euroa. Investointimenoja kirjattiin 100,9 milj. euroa ja investointituloja 29,5 milj. euroa.

Kuva 5: Hämeenlinnan yhteiskoulun (HYK) uudisrakennus otettiin käyttöön tammikuussa 2025.

Euromääräisesti suurimmat investoinnit tehtiin talonrakennuksessa. Menomäärärahoihin tehtiin arviointivuoden aikana merkittävä talousarviomuutos, 64,6 milj. euroa, josta suurin osa kohdistui Ahveniston sairaalan rakennusten ostamiseen hyvinvointialueelta. Siihen varattiin 63,8 milj. euroa ja toteuma oli 62,8 milj. euroa. Kiinteistökauppaan liittyviä tuloja kirjattiin yhteensä 27,9 milj. euroa, joten nettoinvestoinniksi muodostui 34,9 milj. euroa. Muita suuria yksittäisiä kohteita olivat Hämeenlinnan yhteiskoulun (HYK) uudisrakennus 10 milj.

euroa, Lammin yhtenäiskoulu ja lukio 5,8 milj. euroa sekä Ruununmyllyn koulun peruskorjaus 4,3 milj. euroa. Perusparannushankkeisiin käytettiin yhteensä 2,7 milj. euroa, joista suurimpana oli Kaurialan lukion sisäilmakorjauksiin kohdennettu 0,5 milj. euroa. Lämmitystapamuutoksiin investoitiin arviointivuonna edellisvuotta vähemmän, yhteensä 0,3 milj. euroa, josta suurin osa littalan koulun maalämpöön. Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus myönsi avustusta kuntien kiinteistöjen kaasulämmityksestä luopumiseen 0,5 milj. euroa, joka kirjattiin littalan koulun maalämpöhankkeelle. Investoinnit toteutuivat kokonaisuudessaan talonrakennuksen osalta hiukan arvioitua 61,3 milj. euroa matalampina toteuman ollessa 59,5 milj. euroa (netto).

Kunnallistekniikka on talonrakennuksen ohella merkittävä investointikohde. Siihen budjetoitiin 10,7 milj. euron menomääräraha, jota laskettiin arviointivuoden kuluessa Sotkanrannan satamaprojektin aloituksen siirtymisen takia 9,5 milj. euroon. Arviointivuonna suurimpina investointihankkeina tehtiin mm. Alilaurilan pientaloalueen katujen toteuttaminen, VT3 maantietunnelin teknisten järjestelmien korvausinvestointi, Suomen kasarmin kadun ja Louhimonkadun peruskorjaus. Kokonaisuudessaan kunnallistekniikan investoinnit jäivät budjetoidusta 0,5 milj. euroa, toteuman ollessa 8,9 milj. euroa (netto).

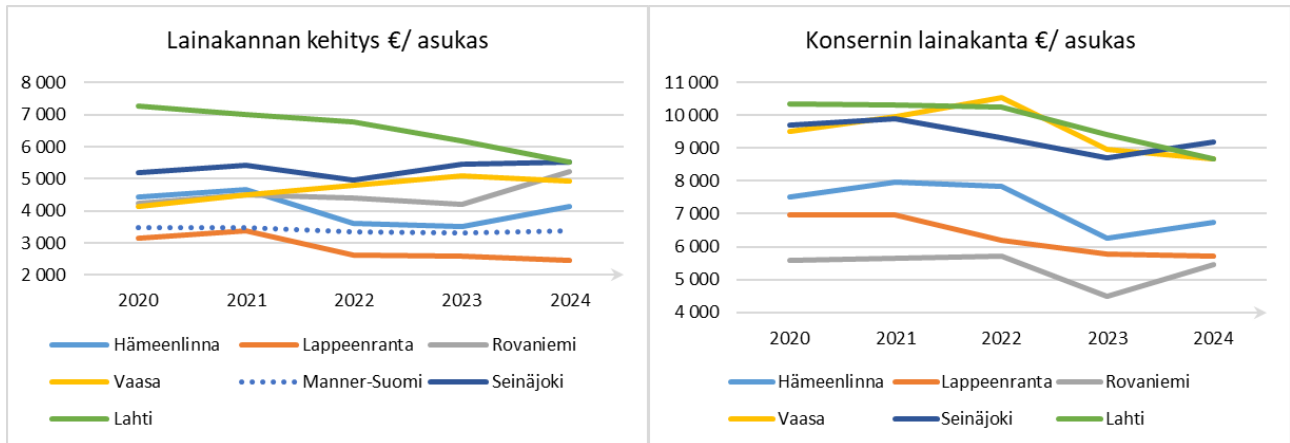
Vuonna 2024 sijoitustoiminnalle asetetut vuosituotto- ja budjettitavoitteet (4 % – 4,5 %) toteutuivat ennakoitua paremmin. Sijoitusten vuosituotto oli +9,6 % ja euromääräisesti sijoitusomaisuus kasvoi 12 milj. euroa päättyen 139 milj. euroon. Arvopaperien luovutusvoittoa ja arvonalentumisen oikaisuja kirjattiin tilinpäätökseen huomattavasti budjetoitua enemmän. Rahoituksen nettotulot toteutuivat 4,7 milj. euroa budjetoitua paremmin, toteuman ollessa 5,5 milj. euroa.

4.5 Talouden tunnuslukujen kehitys

Tarkastuslautakunta seuraa kaupungin taloudellisen aseman kehitystä kuntalaissa määriteltyjen arviointikriteerien, ns. kriisikuntakriteerien avulla. Vuoden 2024 vahvan tilinpäätöksen ja sitä edeltäneiden positiivisten tilinpäätösten perusteella voidaan todeta, että Hämeenlinnan kaupunki ei arviointihetkellä ole erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa, eivätkä kriisikuntakriteerit sen osalta täyty.

4.5.1 Verrokkikaupungit

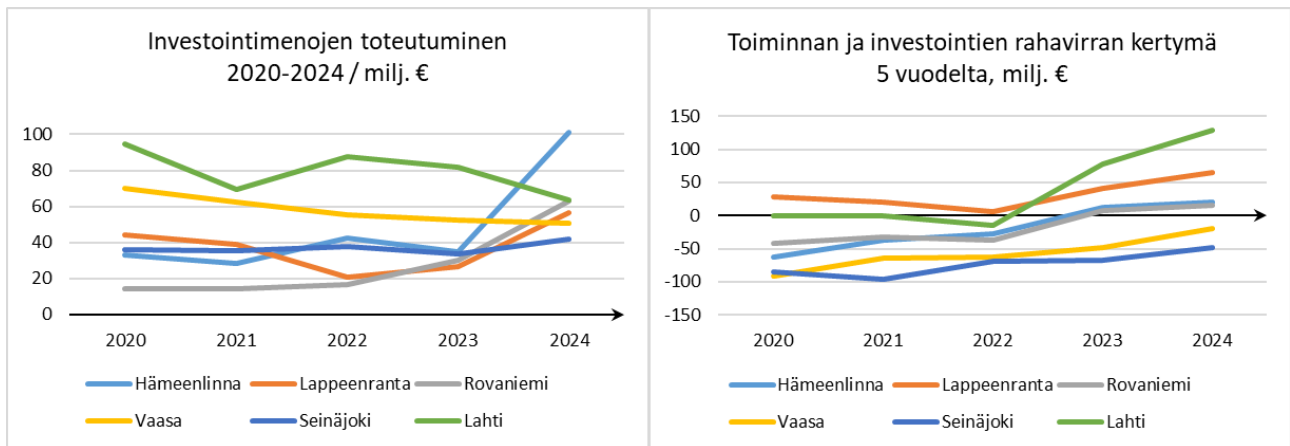
Seuraavaksi tarkastellaan tiettyjen talouden tunnuslukujen kehitystä viiden viimevuoden aikana Hämeenlinnassa ja muualla. Verrokkikaupunkeina ovat asukasluvultaan Hämeenlinnaa lähellä olevat Lappeenranta, Rovaniemi, Seinäjoki ja Vaasa sekä sijainniltaan lähellä oleva, mutta asukasluvultaan huomattavasti suurempi Lahti. Lähteinä on käytetty kaupunginhallitusten maaliskuussa käsittelemiä tilinpäätöksiä.

Kuva 6: Lainakannan ja konsernin lainakannan kehitys asukasta kohden vuosina 2020–2024.

Hämeenlinnan lainakanta kasvoi edellisvuodesta 41,5 milj. euroa ja oli tilinpäätöshetkellä 4 126 €/ asukas. Hämeenlinnan lainakannan kasvuvauhti (17 %) oli nopeampi kuin Manner-Suomen kunnissa keskimäärin (1,8 %). Yllä esitetystä kaaviosta näkyy, että Hämeenlinnan tunnusluku on kasvusta huolimatta verrokkikaupunkeihin nähden matala, ainoastaan Lappeenrannan kuvaaja on Hämeenlinnan kuvaajaa alempana.

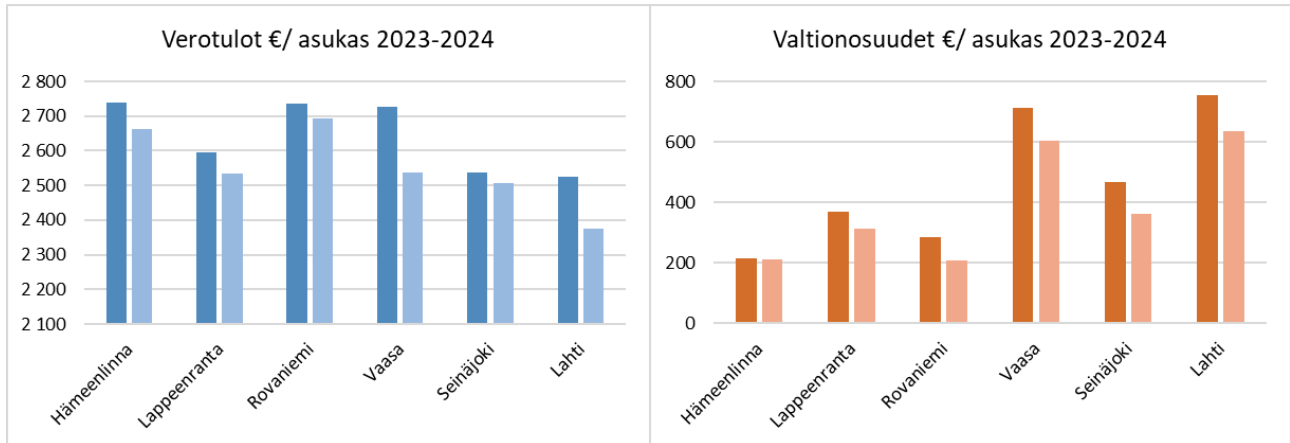
Kuntaliiton mukaan kunnat joutuivat arviointivuonna ottamaan enemmän lainaa kuin moneen vuoteen, johtuen mm. korkeasta investointitasosta, jota käyttötulot eivät riittäneet kattamaan. Lainakannan kasvuun kääntynyt trendi näkyy erityisesti konsernin lainakannan kehitystä esittävässä kaaviossa, jossa Rovaniemen, Hämeenlinnan ja Seinäjoen kuvaajat nousevat ylöspäin. Jyrkintä kasvu on ollut Rovaniemellä, joissa konsernin asukaskohtainen lainamäärä on lisääntynyt vuodessa 977 €/ asukas, se on kuitenkin edelleen verrokkikaupunkeista matalin 5 465 €/ asukas. Hämeenlinnassa konsernin tunnusluku on 6 754 €/ asukas, Seinäjoella se on 9 179 €/ asukas.

Kuva 7: Investointitason vertailu sekä toiminnan ja investointien rahavirran kertymä -tunnusluvun kehitys vuosina 2020–2024.

Hämeenlinnan investointimenot ovat olleet tarkastelujaksolla asukasluvultaan saman koluokan kaupunkien keskitasoa, mutta arviointivuonna investointeja tehtiin ns. perustasoa merkittävästi enemmän, menoja kirjattiin yhteensä 100,9 milj. euroa. Kasvu johtui pääasiassa jo edellä mainitusta Kanta-Hämeen hyvinvointialueen kanssa solmitusta kiinteistökaupasta (62,8 milj. euroa). Verrokkikaupunkien tilinpäätösraportoinnin perusteella arviointivuoden investointimenot olivat Hämeenlinnan jälkeen korkeimmat Lahdessa ja Rovaniemellä (63 milj. euroa), matalimmat Seinäjoella (42 milj. euroa). Talonrakennukseen investoitiin jälleen eniten, lukuun ottamatta Vaasaa, jossa suurimmat investoinnit tehtiin kiinteisiin rakenteisiin ja laitteisiin (23,6 milj. euroa), joista merkittävimpiä olivat Lassen laituri ja Satamakentän laajennus.

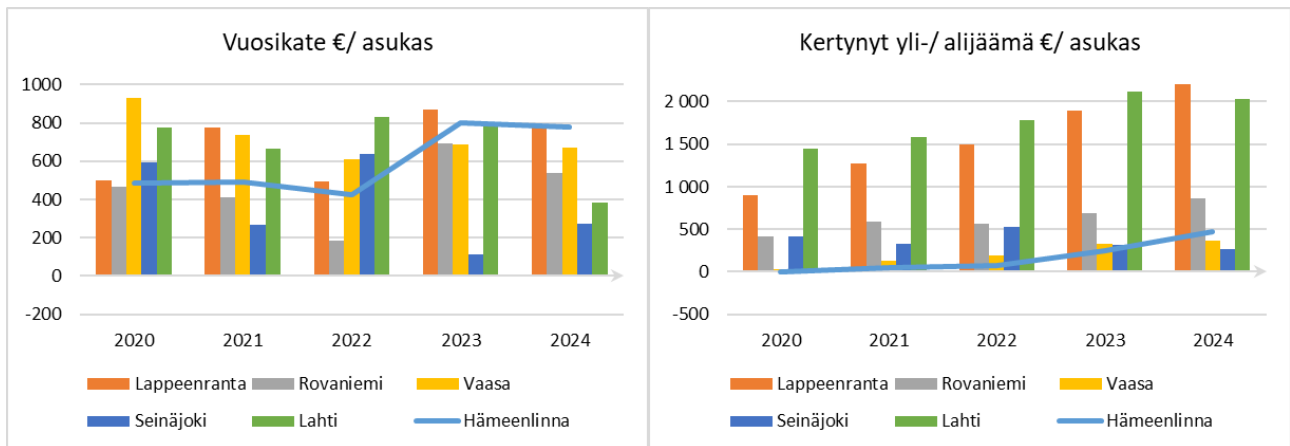
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymän avulla voidaan seurata investointien omarahoituksen toteutumista pidemmällä aikavälillä. Omarahoitusvaatimus täyttyy, jos kertymä viimeksi päättyneenä tilinpäätösvuonna on positiivinen. Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä ei saisi muodostua pysyvästi negatiiviseksi. Lahden, Lappeenrannan, Hämeenlinnan ja Rovaniemen tunnusluku oli positiivinen. Vaasassa ja Seinäjoellakin kehityksen suunta on oikea, mutta tunnusluku edelleen negatiivinen. Hämeenlinnassa rahavirta nousi positiiviseksi vuonna 2023 (13 milj. euroa), kun vuonna 2020 taso vielä oli vahvasti negatiivinen (-63,23 milj. euroa).

Kuva 8: Asukaskohtaisten verotulojen ja valtionosuuksien vertailu vuosina 2023–2024.

Verrokkikaupunkivertailussa Hämeenlinna oli verotuloissa Rovaniemen jälkeen toiseksi paras ja valtionosuuksissa Rovaniemen kanssa heikoin. Yllä olevasta kaaviosta näkyy, että asukaskohtaiset verotulot ja valtionosuudet ovat kaikilla edellisvuodesta hieman laskeneet. Arviointivuoden verokertymiin heijastuu vielä Sote-uudistuksen vaikutuksia, koska vertailuvuosi 2023 oli verohäntien vuoksi poikkeuksellisen korkea. Tilinpäätösraportoinnin mukaan verotulokehitys on ollut Hämeenlinnassa arviointivuoden aikana hyvää, johtuen mm. työllisten määrän ja palkkasumman positiivisesta kehityksestä. Verotulokertymään vaikuttaa suoraan myös kunnan tuloveroprosentti, joka oli Vaasassa, Seinäjoella ja Hämeenlinnassa 8,40 %, Lahdessa 8,10 %, Lappeenrannassa 8,30 % ja Rovaniemellä 8,90 %. Verrokkikaupunkien verotulot/ asukas tunnusluvun keskiarvo oli 2 551 €/ asukas. Hämeenlinnan tunnusluku oli keskiarvoa 111 euroa parempi, 2 662 €/ asukas.

Valtionosuuksia saatiin verrokkikaupungeissa keskimäärin 389 €/ asukas. Hämeenlinnassa määrä oli 210 €/ asukas, eli 179 euroa keskiarvoa vähemmän. Lahdessa valtionosuuksia saatiin eniten, 636 €/ asukas. Hämeenlinnan verrattain matalaan valtionosuuden määrään vaikuttaa lukio- ja ammattikoulutuksen järjestämistapa. Valtionosuudet niiden osalta maksetaan suoraan Koulutuskuntayhtymä Tavastialle. Väestön ikärakenne on toinen valtionosuuksiin vaikuttava seikka. Hämeenlinnassa väestö ikääntyy ennusteiden mukaan maan keskiarvoa nopeammin. Talousjohdon arvion mukaan Hämeenlinnan valtionosuudet tulevat laskemaan noin miljoonan euron vuosivauhdilla, koska vastoin strategisia tavoitteita lasten ja nuorten määrä edelleen vähenee.

Kuva 9: Vuosikatteen sekä kertyneiden yli- tai alijäämien kehitys asukasta kohden vuosina 2020–2024.

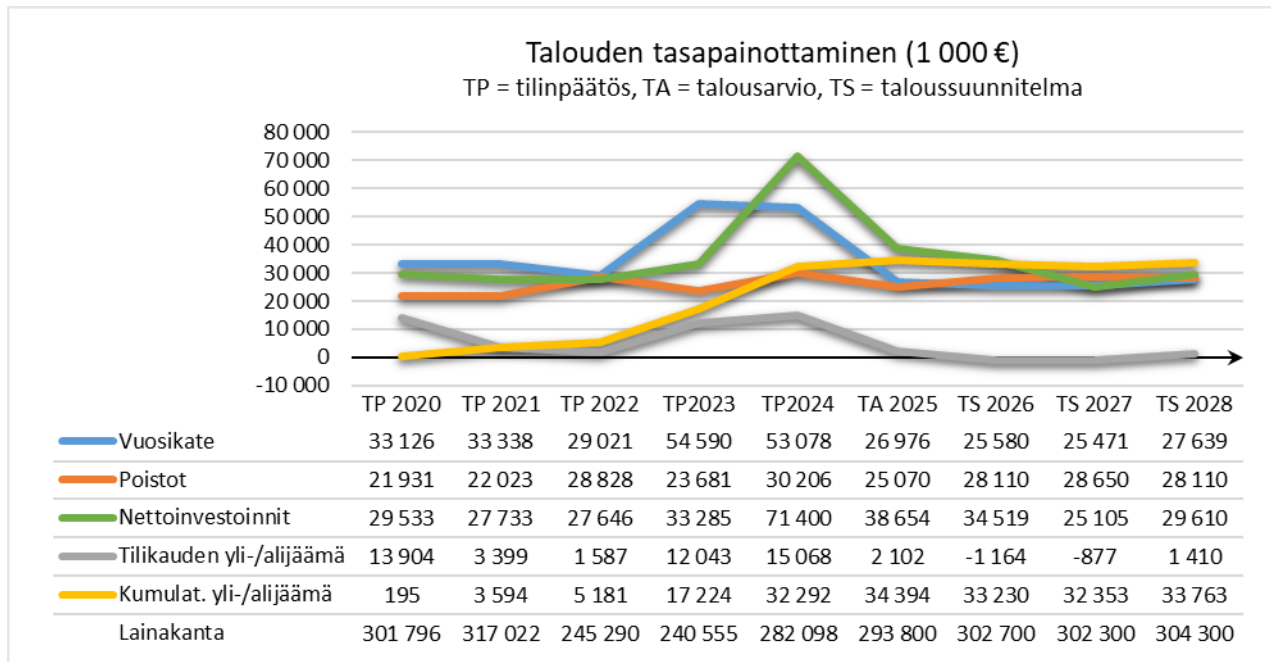
Vuosikatetavoite toteutui Hämeenlinnassa arviointivuonna jälleen erinomaisesti. Asukas-kohtainen tunnusluku oli edellisvuoden tasolla, sijoittuen verrokkikaupunkien keskinäisessä vertailussa kärkeen. Hämeenlinnassa tunnusluku oli 776 €/ asukas ja Lappeenrannassa 774 €/ asukas. Verrokkikaupungeista suurin muutos oli Seinäjoella, jossa vuosikate asukasta kohden kasvoi 140 % vuoden 2023 tasosta, ollen 271 €/ asukas (2023: 113 €/ asukas). Lahdessa muutos oli päinvastainen tunnusluvun tippuessa 51 % edellisvuoden tasosta, ollen 382 €/ asukas (2023: 785 €/ asukas). Toisaalta asukaskohtaiselle vuosikatteelle ei voida asettaa kaikkia kuntia koskevaa tavoitearvoa, johtuen toimintojen organisoinnissa ja palvelutoiminnan laajuudessa esiintyvistä kuntakohtaisista eroista.

Hämeenlinnassa tilikauden tulos oli arviointivuonna 15,1 milj. euroa ylijäämäinen. Kertyneitä ylijäämiä oli tilinpäätöshetkellä yhteensä 32,3 milj. euroa, joista riittää 472 euroa asukasta kohden. Lappeenranta ja Lahti johtavat vertailua 2 369 € ja 2 025 € asukaskohtaisilla tunnusluvuillaan. Hämeenlinna on kirinyt Vaasan ja Seinäjoen ohi, kuten kaaviosta on nähtävissä ja Rovaniemi porskuttaa vielä edellä. Hämeenlinnassa ylijäämiä on arviointivuoden lisäksi rahastoitu jo aikaisempina vuosina, jolloin eurot eivät näy taseeseen kertyneissä ylijäämissä, mutta tuovat vakautta talouteen tiukan paikan tullen. Hämeenlinna-rahastossa oli tilinpäätöshetkellä 94,6 milj. euroa, n. 1 382 €/ asukas.

4.6 Talouden tasapainottaminen ja arvio toimenpiteistä

Kaupungin taseeseen kirjattiin vuoden 2024 tilinpäätöksessä 32,3 milj. euroa ja konsernitaseeseen 42,4 milj. euroa kertynyttä ylijäämää. Arviointivuoden tulos oli viidettä vuotta peräkkäin positiivinen. Talouden positiiviseen kehitykseen on suurelta osin vaikuttanut

verokertymän vastaava kehitys. Myös maltillisuus omaehtoisten kustannusten lisäyksissä on osaltaan vaikuttanut talouden hyvään toteumaan.

Kuva 10: Talouden tasapainoa kuvaavien lukujen kehitys Hämeenlinnassa vuosina 2020–2024 sekä suunnitelmavuosina 2025–2028.

Tilinpäätösluvuilla päivitetyn pidemmän aikavälin taloussuunnitelman mukaan vuosikate, poistojen ja nettoinvestointien arvioidaan tasaantuvan tulevina vuosina aikaisemmalle tasolle 25–35 miljoonan euron tuntumaan. Tilikauden yli-/alijäämän puolestaan ennustetaan laskevan suunnitelmakaudella nollan molemmin puolin. Talousjohdon näkemyksen mukaan kaupungin tulisi kerryttää vuosittain noin 10 milj. euroa ylijäämää investointitasen ollessa nykyisen kaltainen, jotta se ei pidemmällä tarkastelukaudella joutuisi rahoittamaan toimintaansa lainarahalla. Yllä kuvatun ennusteen mukaan ylijäämätavoite näyttäisi jäävän saavuttamatta ja kaupunginhallituksen asettaman talouden tasapainottamistavoitteen mukainen lisävelkaantumisen estäminen näyttäisi epäonnistuvan. Kaupungin lainakannan arvioidaan kasvavan 22 miljoonalla eurolla vuoteen 2028 mennessä.

Talouskehitystä on arvioitu kaupungin nykyisillä veroprosenteilla sekä nykyisellä väestökehityksellä, mikä vaikuttaa myös valtionosuuksiin. Toiminnan ja investointien lisäksi verotulojen sekä valtionosuuksien kehitys on tärkeä osa kaupungin talouskehitystä.

4.6.1 Miten talouden tasapainottamistoimenpiteet näkyvät toiminnassa?

Kaupunginhallitus linjasi 27.6.2022 yhteensä 42:sta taloutta sopeuttavasta toimenpiteestä tai selvityksestä. Niiden tilanteesta on raportoitu kaupunginhallitukselle puolivuositain, viimeksi 3.3.2025 § 60. Kaikki listalla olevat toimenpiteet tai selvitykset on aloitettu ja niistä 16 on saatu kokonaan valmiiksi. Toteutuneita kertaluontoisia hyötyjä oli raportointihetkellä kertynyt yhteensä 18,5 milj. euroa ja vuosittaisia pysyviä hyötyjä 1,7 milj. euroa. Niiden lisäksi arvioituja potentiaalisia kertaluontoisia hyötyjä oli 10,9 milj. euroa ja arvioituja potentiaalisia vuosittaisia pysyviä hyötyjä 5,8 milj. euroa.

Alun perin keskeisin ja siten talouden sopeuttamisen kannalta tärkein selvitys liittyi opetustoimen palveluverkkoon. Siihen liittyvä arvioitu tasapainotusvaikutus oli yhteensä 13,1 milj. euroa. Selvitys tehtiin vuoden 2023 aikana, mutta esitetyt sopeutustoimet eivät valtuuston päätösten perusteella olleet käytännössä poliittisesti mahdollisia toteuttaa. Palveluverkkopäätös tehtiin valtuustossa marraskuussa 2023 ja toteutunut tasapainovaikutus Alvettulan päiväkodin lakkauttamisesta ja Tuuloksen päiväkodin siirrosta Tuuloksen koululle oli yhteensä 210 000 euroa.

Talouden tasapainottamistoimenpiteiden toteutuksesta ja käytännön näkyvyydestä kysyttiin tarkastuslautakuntaan arviointivuoden aikana kutsutuilta esittelijöiltä. Toimenpiteet näkyvät pääasiassa toiminnan tehostamisena, joidenkin palveluiden karsimisena ja kehittämiseen varatun resurssin supistumisena. Seuraavassa on tiivistelmä saaduista vastauksista.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen yksikössä toimintaa on tehostettu yhdistämällä kaksi vakanssia yhdeksi liikunta- ja hyvinvointipäällikön vakanssiksi. Kulttuuripalveluissa talouden tasapainottamistoimet ovat näkyneet määrärahojen toistuvina leikkauksina viimeisen seitsemän vuoden ajan, pois lukien vuoden 2025 talousarvio, ja vaikka leikkaukset ovat olleet maltillisia, vuokra- ja muiden kulujen kasvu on tuonut haasteita erityisesti kehittämiseen ja uuden luomiseen.

Perusopetuksessa on edetty edellisvuonna tehdyn palveluverkkoselvityksen ja siihen liittyvien päätösten pohjalta. Myös kirjastojen toiminta kuului tehtyyn selvitykseen ja sen seurauksena Hätilän lähikirjasto päätettiin lakkauttaa. Säästöpaineeet näkyvät myös

kirjaston aineistomäärärahojen tasossa, ne eivät ole kasvaneet yleisen kustannuskehityksen kanssa samaan tahtiin.

Varhaiskasvatuksessa talouden tasapainoa edistetään toimintaa tehostamalla. Käyttöasteen seuranta on keskeisessä roolissa käytännön tasapainottamistyössä ja tavoitteena on saavuttaa 90 prosentin käyttöaste. Päiväkotien täyttöaste pyritään pitämään yli 100 prosentissa, jotta tavoite on mahdollista saavuttaa. Henkilöstöpoolin käyttöasteen tavoite on 100 prosenttia.

Joukkoliikenteessä lisärahaa linjaston kehittämiseen ei ole osoitettu, vaan parannuksia pyritään tekemään nykyisen kustannustason puitteissa. Tilapalveluissa talouden tasapainottaminen tarkoittaa priorisointia – perusparannusinvestoinnit kohdennetaan entistä tarkemmin ja päätetään, mitkä toteutetaan ja mitkä jätetään toteuttamatta tai siirretään.

Strategiayksikkö raportoi hankkeisiin varatun omarahoitusosuuden pienentyneen merkittävästi talouden tasapainottamistoimien myötä, mikä väistämättä rajoittaa osallistumista kehityshankkeisiin ja erillistä rahoitusta vaativiin projekteihin.

Elinvoima- ja työllisyyspalveluissa talouden tasapainotusta tehdään resurssien tarkalla harkinnalla rekrytointien ja toiminnan kohdentamisen yhteydessä. Henkilöstö- ja hallintopalveluissa tasapainottamistyö on käytännössä vapautuvien tehtävien muokkaamista ja uudistamista sekä tehtäväkuvien päivittämistä ennen hakua. Myös prosessien kehittäminen, manuaalisen työn minimoiminen ja tekoälyn hyödyntäminen ovat keinoja tasapainottamistyön edistämiseen, esimerkkeinä sähköinen postitus (iPost), sähköinen lahjagalleria, arkistomateriaalin digitointi ja tilaratkaisut.

Kaupungin talouden tasapainottamistavoitteet heijastuvat myös tytäryhteisöjen toimintaan. Pysäköintiyhtiö raportoi omistajan vähäisestä pääomittamisesta pysäköintilaitosinvestointien yhteydessä. Linnan Kehitys puolestaan kertoi kaupungin päätöksestä olla lisäämättä rahoitustaan tasokorotuksilla, mikä asettaa tehostamispainetta toiminnan järjestämiseen inflaation ja palkkakehityksen vuoksi. Yhtiön menoista 60 % on henkilöstömenoja. Vuonna 2024 järjestettiin muutosneuvottelut, joiden seurauksena kaksi tehtäväkuvaa lakkautettiin ja työsuhteet irtisanottiin.

Arviointi – Kaupungin talous toteutui arviointivuonna ennakoitua paremmin johtuen pääosin hyvästä verotulokertymästä sekä sijoitustoiminnan budjetoitua korkeammista tuotoista. Vahva tulos mahdollisti jälleen tuntuvan talituksen Hämeenlinna-rahastoon.

Arviointivuoden kustannuskehitys kuntakentällä yleisesti oli odotettua maltillisempaa. Hämeenlinnassa toimintakate toteutui talousarviota parempana ja jopa alitti edellisvuoden tason. Toteumaan vaikutti erityisesti Ahvenistomäen kiinteistökauppa Kanta-Hämeen hyvinvointialueen kanssa, joka näkyi myös investointitason merkittävänä korotuksena sekä lainakannan kääntymisenä kasvuun. Vahva vuosikate ei riittänyt investointien rahoittamiseen eikä kaupunginhallituksen asettama talouden tasapainotavoite lainakannan kehityksen osalta tule täyttymään, vaan lainakannan ennakoidaan tulevina vuosina edelleen kasvavan.

Verrokkikaupunkeihin nähden Hämeenlinna suoriutui verokehityksen ja vuosikatteen osalta hyvin. Myös lainakannan kehitys oli noususta huolimatta verrokkikaupunkivertailussa edelleen keskitasoa. Investointimenot puolestaan olivat arviointivuonna merkittävästi korkeammat kuin muissa kaupungeissa, mutta niiden arvioidaan palautuvan aikaisemmalle tasolle tulevana vuosina. Valtionosuudet olivat edelleen matalat verrattuna muihin, johtuen mm. väestön ikärakenteesta, eikä tilanne tule talouden ennusteen mukaan paranemaan lähivuosina, vaan valtionosuudet tulevat laskemaan noin miljoonan euron vuosivauhdilla lasten ja nuorten määrän vähentyessä. Toimet lapsiperheiden houkuttelemiseksi Hämeenlinnaan eivät ole olleet riittäviä, eikä kehitystä ole onnistuttu kääntämään positiiviseen suuntaan.

Talouden tasapainottamiseen liittyviä toimenpiteitä, selvityksiä ja seurantaa tehdään kaupunginhallituksen linjausten mukaisesti. Tasapainottamistoimenpiteitä edistetään kaupungin yksiköissä pääasiassa toimintaa tehostamalla, kehitykseen varattua resurssia supistamalla ja palveluja karsimalla

mahdollisuuksien mukaan. Vuoden 2023 palveluverkkoselvityksellä tavoiteltuja merkittäviä säästöjä ei poliittisessa päätöksenteossa edistetty.

Valtuustokauden alkuun nähden Hämeenlinnan taloustilanne on monin osin parantunut, vaikka lainakanta arviointivuoden aikana kasvoi. Verotulokehitys on viime vuosina ollut positiivista ja vaikuttanut vahvasti tilikauden tulokseen. Kaupungin taseeseen kirjattu ylijäämä on kasvanut koko valtuustokauden ajan, vaikka samaan aikaan on toteutettu mm. kaupungin toimintaa merkittävästi muuttanut sote-uudistus ja kamppailtu Venäjän hyökkäyssodan aiheuttamien negatiivisten talousvaikutusten kanssa. Hämeenlinna on myös pystynyt pitämään yllä hyvää investointitasoa ja esimerkiksi koulujen peruskorjauksia on toteutettu. Hämeenlinnan asema verrokkikaupunkeihin nähden on parantunut.

Suositus – Tarkastuslautakunta suosittelee edelleen talouden seurannan ja tulevaisuusarvioinnin jatkamista tiiviinä ja kiinteänä osana päätöksentekoa verrokkikaupunkitietoa hyödyntäen. Kaupungin on jatkossakin keskityttävä maltillisuuteen omaehtoisten kustannusten lisäyksissä sekä tarkkuuteen, kestävyYTEEN ja toisaalta rohkeuteen uusissa investoinneissa ja palveluiden järjestämistavoissa. Investointiharkinnassa on tärkeää pyrkiä laskemaan myös vaihtoehtoiskustannuksia sekä lyhyen ja pidemmän aikavälin vaikutuksia, mikäli investointeja ei tehdä. Päätöksenteossa on huomioitava suorien menojen ja tulojen lisäksi myös muut asiaankuuluvat vaikutusarviot, kuten lapsivaikutukset.

Lisäksi kaupungin on tärkeää löytää keinoja väestökehityksen edistämiseen, asukkaiden hyvinvoinnin, toimintakyvyn ja työllisyyden tukemiseen sekä yritysten houkuttelemiseen alueelle, jotta vero- ja valtionosuustulojen kehitys tukisi taloudellista tasapainoa. Myös väestörakenteen tasapainoinen kasvu eri ikäryhmissä vaatii lisätoimia.

5 Strategisten tavoitteiden toteutuminen

5.1 Strategian vaikuttavuuden arviointi

Tilinpäätöksessä on kerrottu kaupunkistrategian vaikuttavuuden arvioinnista Talousarvion toteutuminen -kappaleessa. Vaikuttavuustietoa seurataan kaupunkiorganisaatiossa toiminnan eri tasoilla.

- Houkutteleva Hämeenlinna vaikuttavuusmittarit antavat kaupunkitasoisen kokonaiskuvan onnistumisesta ja vaikuttavuudesta, joita raportoidaan johtoryhmälle ja kaupunginhallitukselle kvartaaleittain.
- Strategiset päämäärät ovat vaikuttavuuden seurannan ytimessä. Kerättyä mittareiden seurantatietoa julkaistaan kaksi kertaa valtuustokaudessa, syksyllä 2023 ja keväällä 2025.
- Lautakunnat, kaupunginhallitus ja kaupunginvaltuusto seuraavat talousarvion sitovien tavoitteiden ja niihin liitettyjen mittareiden toteutumista kaksi kertaa vuodessa, puolivuosisiraportissa ja tilinpäätöksessä.

Houkutteleva Hämeenlinna -visio on valtuuston näkemys siitä, millaiseksi Hämeenlinnan kaupunkia on haluttu kehittää tällä valtuustokaudella. Tilinpäätöksessä raportoidun mukaan visio toteutuu, jos vaikuttavuustavoitteissa onnistutaan. Vaikuttavuustavoitteiksi on määriteltä neljä adjektiivein kuvattua tavoitetta: **kasvava, menestyvä, kestävästi rakentuva ja tunnettu**. Näille vaikuttavuustavoitteille on määriteltä kattava mittaristo. Mittareiden tuottamaan tietoon perustuen on tuotettu analyysit onnistumisista. Tilinpäätöksessä on tiivis analyysi vaikuttavuustavoitteiden tilanteesta, jota on täydennetty huhtikuun lopulla valmistuneella Valtuustokauden tavoitteiden laajalla analyysillä, jäljempänä vaikuttavuusanalyysillä (KH 5.5.2025 § 181). Seuraavassa on tarkastuslautakunnan yhteenveto ja arvio niihin perustuen.

5.1.1 Kasvava

Kasvatamme Hämeenlinnan muuttovoittoa ja vetovoimaa. Hämeenlinna on kaikenikäisten kaupunki. Tänne synnytään, tänne halutaan muuttaa, täällä viihdytään ja täällä asutaan. Olemme vahva vaihtoehto Suomen väestöllisessä keskipisteessä niin asumisen kuin yrittämisen kaupunkina.

Kaupunginhallitus asetti vuonna 2021 (27.9.2021 § 461) Hämeenlinnan kasvutavoitteeksi keskimääräisen 0,2 % vuotuisen väkiluvun kasvun. Vaikuttavuusanalyysin mukaan Hämeenlinna saavutti väestönkasvun tavoitteensa, vaikka tilinpäätösvaiheessa näytti vielä siltä, että siihen ei ihan tulla pääsemään. Onnistuminen edellytti vuosien 2021–24 aikana väkiluvun kasvua ja negatiivinen luonnollinen muutos huomioiden lähes 500 asukkaan muuttovoittoa vuosittain. Tavoite saavutettiin, sillä vuoden 2024 lopullinen väkiluku oli 68 433, mikä ylitti tavoitteen 41 asukkaalla. Valtuustokauden edetessä eri ikäryhmien ja alueiden väestönkehitys oli haastavampaa kuin valtuustokauden alussa. Haasteita aiheuttivat syntyvyyden lasku, pienempien ikäluokkien kasvaminen kouluikäisiksi, maahanmuuttajien suuri määrä ja epävarmuus heidän sijoittumisestaan, keskustan kehittämisen vaikeudet ja rakentamisen vähäisyys. Haasteet huomioiden 0,2 % väestönkasvun saavuttaminen on hyvä tulos. Tarkastuslautakunta kiinnitti kuitenkin huomiota siihen, että Hämeenlinnan väestö on keskimääräistä iäkkäämpää eikä tavoitteenmukaisesti tasaista kasvua saavutettu eri ikäryhmissä.

Hämeenlinnan vetovoima kuntien välisessä muutossa on vaihdellut viimeisen 10 vuoden aikana. Kuntien välisen muuton osuus on laskenut negatiiviseksi hyvien vuosien 2018–2022 jälkeen (-317 vuonna 2024 ennakkotiedon mukaan), kun taas maahanmuuton osuus on kasvanut (+710 vuonna 2023 ja +740 vuonna 2024 ennakkotiedon mukaan). Maahanmuuton roolin kasvaessa kotouttamisen onnistuminen on entistä tärkeämpää. Kuten vaikuttavuusanalyysissä todetaan, maahanmuuttajien tarpeista ja toiveista on oltava tietoisia, jotta onnistutaan pitämään Hämeenlinnaan muuttaneet pidempään asukkaina.

Vuoden 2023 muuttajatutkimuksen perusteella tärkeimpiä tekijöitä muuttopäätöksessä ovat sopiva asunto tai tontti, viihtyisä asuinympäristö ja sujuva arkielämä. Rakentaminen on 2020-luvulla hidastunut huomattavasti verrattuna 2010-lukuun. Maailmanpoliittinen epävakaus vaikutti myös asuntolainojen korkokehitykseen, joka kävi huipussaan vuoden 2023 lokakuussa, mutta on sen jälkeen kääntynyt laskuun. Asuntorakentamisen piristymiseen on kaupungissa varauduttu, sillä useiden asuinalueiden kaavoitusprosessit ovat edenneet valtuustokauden aikana, esimerkkeinä Ali-Laurilan ja Mettolan alueiden kaavat kanta-kaupungissa sekä Nuhalan kaava litalassa.

Keskustan elävyyden puute haastaa edelleen. Valtuustokauden aikana on kuitenkin saatu asioita eteenpäin, kuten Hämeensaaren kaavoitus, Ykköskorttelin (Ruusukorttelin) hankinta kaupungille, Keskustavisio päätöksentekoon sekä Linnanpuiston kesällä 2025 alkava remontti. Myös HAMKin uuden kampuksen suunnittelu keskustaan nousee esiin merkittävänä keskustan elävöittämiskeinona.

Arviointi – Kasvava vaikuttavuustavoite on toteutunut osittain. Väestönkasvua on valtuustokauden aikana tullut ja 0,2 % kasvutavoite saavutettu. Hämeenlinnan vetovoimavertailussa on ollut sekä hyviä että vähän heikompia tuloksia. Kotoutumiseen on tärkeää panostaa. Keskustan kehittämisessä on ollut haasteita, mutta vuonna 2025 näkyvissä on hyviä merkkejä kehittämismahdollisuuksien osalta, kuten Ykköskorttelin osto.

Suositus – Tarkastuslautakunta suosittelee huomion kiinnittämistä keskustan elävöittämisen edistämiseen sekä kaupungin muiden vetovoimatekijöiden kuten viihtyisän ja toimivan arkiympäristön sekä monipuolisten asumisen vaihtoehtojen tarjoamiseen potentiaalisille uusille asukkaille. Myös opiskelijoiden pitovoiman vahvistamiseksi ja vastavalmistuneiden työ- ja yritysmahdollisuuksien tukemiseksi tulee jatkaa määrätietoista työtä. Hämeenlinnan on tärkeää vahvistaa asemaansa osana sekä Tampereen, Lahden että pääkaupunkiseudun työssäkäyntialueita. Kaupungin vetovoimaa voi ja kannattaa lisätä lapsi- ja perheystävällisyydellä. Onnistuneen väestönkasvutavoitteen perustuessa pitkälti maahanmuuttoon, on kaupungin panostettava entistä enemmän kotoutumisen, yhdenvertaisuuden ja syrjimättömyyden edistämiseen, jotta ulkomailta muuttaneet perheineen jäisivät Hämeenlinnaan.

Tarkastuslautakunta pitää Valtuustokauden tavoitteiden laajaa analyysia arvokkaana tietolähteenä ja suosittelee sen huomioimista päätöksenteon perustana.

5.1.2 Menestyvä

Haluamme menestyä ja kasvaa yhdessä alueen yritysten, oppilaitosten ja kolmannen sektorin kanssa. Teemme määrätietoisesti työtä, jotta asukasmäärä sekä yritysten, opiskelijoiden ja työpaikkojen määrä kasvaa. Roolimme maakunnan pääkaupunkina vahvistuu.

Vaikuttavuusanalyysissä menestymisen edellytykset ja haasteet on kiteytetty seuraavasti: ”Menestyminen edellyttää vahvaa työtä yritysten sijoittumiseksi Hämeenlinnaan ja nykyisten yritysten kasvun ja omistajanvaihdosten tukemiseksi. Haasteina ovat erityisesti korkeakouluopiskelijoiden vähäinen sijoittuminen alueen työpaikkoihin ja runsas liikehdintä muihin maakuntiin, työvoiman saanti muualta sekä avointen työpaikkojen ja työnhakijoiden kohtaaminen.”

Tilinpäätöksessä raportoidun mukaan konkurssihakemusten määrä Hämeenlinnassa on vuosina 2023–24 ollut edellisvuosia korkeammalla tasolla valtakunnallista kehitystä mukaillen. Yrityskanta kasvoi vaikeasta tilanteesta huolimatta pitkään, mutta vuoden 2024 viimeisellä neljänneksellä yrityksiä lopetettiin 117 enemmän kuin aloitettiin. Yrityskanta suhteessa väkilukuun on Hämeenlinnassa hiukan matalampi verrattuna koko maahan. Kesällä 2024 aloitettiin kansainvälisen yritysneuvonnan kokeilu, jonka kautta perustettiin 27 uutta yritystä.

Hämeenlinnan vahvuutena on monipuolinen yritysprofiili, joka suojaa suurimmilta suhdannevaihteluilta. Toisaalta kaupungin yritysprofiilissa on vain vähän keskisuuria kasvuyrityksiä, mutta paljon mikroyrityksiä ja muutamia suuria yrityksiä. Vaikuttavuusanalyysin mukaan mikroyritysten ja erityisesti startup-yritysten tukeminen kasvussa on avainasemassa uusien työpaikkojen luomisessa. Sen lisäksi opiskelijoiden sitouttaminen alueelle on tärkeää, edellyttäen tiivistä ja vuorovaikutteista yhteistyötä oppilaitosten kanssa, jotta opiskelijat työllistyisivät paremmin joko yrityksiin tai yrittäjiksi Hämeenlinnaan ja maakuntaan. Hämeenlinnan houkuttelevuus erityisesti kansainvälisten korkeakouluopiskelijoiden suuntaan on valtuustokauden aikana kasvanut perustuen HAMKin ulkomaisten hakijoiden määrän kasvuun (+3 813) vuosina 2021–2024.

Työllisyys on Hämeenlinnassa kehittynyt myönteisesti valtuustokauden aikana. Työttömyysaste laski vuoden 2021 noin 12 %:sta vuoden 2024 noin 10,7 % tasoon ja pitkäaikaisyöttömien määrä väheni. Työmarkkinatuen kuntaosuus laski yli miljoonalla eurolla. Hämeenlinnan työttömyysetuuksien määrä ei kasvanut vuonna 2024, vaikka koko maassa oli kasvua 4,7 %.

Työpaikkojen määrän kehityksen kanssa on Hämeenlinnassa kamppailtu viimeisen kymmenen vuoden ajan, mikä on vaikuttanut myös väestönkasvuun. Koronan vuoksi työpaikkojen määrä romahti, mutta nousi vuonna 2021 lähes vuoden 2019 tasolle. Vuonna 2023 kasvu näyttää jälleen hidastuneen. Kuten tilinpäätöksessä todetaan, työpaikkojen ja työllisyyden rooli on keskeinen koko kaupungin toiminnan kannalta, sillä kaupungin talous on vahvasti sidoksissa asukkaiden tulotasoon. Hämeenlinnassa tulotasoa nostaa myös työssäkäyntialueen laajuus ja pendelöinti. Pendelöintiedellytyksistä huolehtiminen on tärkeää sekä kaupungin talouden että työvoiman saatavuuden kannalta.

Menestyvä -tavoitteeseen liittyvinä keskeisinä ilmiöinä on vaikuttavuusanalyysissä nostettu elinvoiman, vetovoiman ja pitovoiman sekä työllisyyden ja elinkeinojen edistäminen. Elinvoimaa ja elinkeinoja koskevat strategiset valinnat tehtiin Hämeenlinnassa vasta valtuustokauden aikana. Elinvoimajaosto perustettiin vuoden 2023 alussa johtamaan elinvoimatyötä. Elinvoiman kärkityössä kartoitettiin kaupungin kilpailukykytekijöitä suhteessa muihin kaupunkeihin sekä määriteltiin kilpailukykytekijöiden rakentamisen kannalta keskeisimmät kehitysalueet, joille päätettiin rakentaa toteutusohjelmat. Kaupunginhallitus hyväksyi 17.3.2025 § 114 Elinkeinot ja osaaminen -ohjelman, jonka valmistelussa tehtiin laajasti yhteistyötä yritysten, oppilaitosten ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa ja jota tullaan noudattamaan kaupungin elinkeinopolitiikan valmistelussa. Matkailun toteutusohjelma hyväksyttiin 2.4.2024, Keskustavisio on päätöksenteossa parhaillaan ja Asumiskaupunki-ohjelma tulee päätöksentekoon loppuvuodesta 2025.

Työtä elinvoimaisen Hämeenlinnan eteen on tehty ahkerasti ja esimerkkejä valtuustokauden onnistumisista ovat mm. Postin tonttivaraus MOREn alueelle, Patrian toiminnan laajentumisen mahdollistaminen sekä Moreenin eritasoliittymän rakentaminen ja valtion osallistuminen eritasoliittymän kustannuksiin. Myös Linnan Kehitys Oy:n onnistumiset edistävät kaupungin elinvoimaa. Yhtiön sijoittumispalveluiden kautta kaupunkiin on saatu

vallitsevasta markkinatilanteesta huolimatta uusia yrityksiä ja työpaikkoja, joita toivotaan myös pitäjiin. Yhtiö on yhteistyössä kaupungin ja muiden alueen toimijoiden kanssa rakentanut monia uusia vaikuttavia avauksia ja tapahtumia, kuten Business Park PARKKI, MORE-alueen kehittäminen, Yrityshaavi, Linnan Business turnajaiset sekä viimeisimpänä katalyyttirahaston pilotti.

Arviointi – Elinvoimatyötä tehdään määrätietoisesti ja valtuustokaudella on saatu aikaan merkittäviä onnistumisia. Tilinpäätöksessä ja vaikuttavuusanalyysissä raportoidun perusteella Menestyvä -vaikuttavuustavoite on toteutunut osittain. Tietoa on kerätty laajasti ja analysoitu kattavasti. Yritysten määrä on valtuustokaudella kasvanut, pois lukien arviointivuoden viimeisen neljänneksen kehitys. Yrityksiä perustetaan Hämeenlinnaan kuitenkin suhteessa vähemmän verrattuna muuhun Suomeen. Työllisyys on kehittynyt hyvin valtuustokauden aikana ja työpaikkojen määrä kasvaa, joskin hitaammin viimeisten tietojen perusteella.

Opiskelijoiden määrän positiivinen trendi perustuu kansainvälisten opiskelijoiden määrän kasvuun. Opiskelijoiden pitovoiman merkitys kasvua ja menestystä edistävänä tekijänä on tunnistettu. Samalla erityisesti kansainvälisten opiskelijoiden elämiseen riittämättömästä toimeentulosta on huolestuttavia merkkejä, kun sopivia työpaikkoja ei ole tarjolla.

Suositus – Tarkastuslautakunta katsoo, että tiedossa oleviin menestyksen edellytyksiin, kuten uusien yritysten ja yhteisöjen sijoittumiseen ja nykyisten yritysten kasvun tukemiseen tulee panostaa niin kantakaupungissa kuin pitäjissä. Työssä on syytä huomioida myös eri toimialojen kirjo, jotta kaupungeissa on tarjolla työpaikkoja kaikille ja voidaan edistää kaikkien perheenjäsenten asettumista Hämeenlinnaan, pendelöintimahdollisuudet huomioiden.

Opiskelijoiden pitovoiman edistämistyötä sekä opiskelijoiden ja vastavalmistuneiden työ- ja yritystoiminnan mahdollisuuksien lisäämistä tulee jatkaa.

Hämeenlinnassa monet avoimet työpaikat vaativat erikoistunutta osaamista, mikä on haaste kaupungin vastuulle siirtyneelle työllisyystoiminnalle. Kaupungin on tärkeää etsiä ratkaisuja avoimien työpaikkojen ja työnhakijoiden kohtaanto-ongelmaan, myös yhteistyössä oppilaitosten kanssa. Samalla on hyvä tukea työttömien aktiivisen ja hyvän elämän mahdollisuuksia Hämeenlinnassa silloinkin, kun työtä ei ole saatavilla.

Tarkastuslautakunta kannustaa elinvoiman kärkihjelmien määrätietoiseen toteuttamiseen ja seurantaan kehittämistyöllä tavoiteltujen pitkäjänteisten vaikutusten varmistamiseksi.

5.1.3 Kestävästi rakentuva

Kestävyyden tavoitteemme paranevat niin ekologiselta, taloudelliselta kuin sosiaaliseltakin näkökulmalta. Hämeenlinnasta kehittyy hiilineutraali ja luonnon monimuotoisuutta arvostava kaupunki. Työn tuottavuus ja vahvistuva talous ovat merkittäviä strategisia onnistumisia. Asukkaidemme hyvinvointi ja terveys paranevat ja terveys- ja toimeentuloerot kaventuvat.

Hämeenlinna on onnistunut tasapainottamaan taloutta, vähentämään ilmastopäästöjä ja edistämään sosiaalista kestävyyttä, mutta haasteita riittää edelleen. Väestön ikääntyminen vaikuttaa valtionosuuksiin ja lasten väheneminen hankaloittaa palveluverkon ylläpitoa. Samaan aikaan kiihtyvä ilmastonmuutos ja luontokato lisäävät painetta nopeisiin tekoihin ja sopeutumiseen.

Kaupungin taloustilanne on hyvä. Vuoden 2024 tilinpäätös oli 15 milj. euroa ylijäämäinen 8 milj. euron rahastoinnin jälkeen. Talouden kehitys on ollut myönteistä koko valtuustokauden ajan kerryttäen ylijäämiä taseelle yhteensä n. 32 milj. euroa. Taloudellisen ja sosiaalisen kestävyyden tavoitteet kietoutuvat toisiinsa, asukkaiden hyvinvoinnin edistämiseksi tehdään paljon töitä, mutta lasten ja nuorten hyvinvointi on heikentynyt suhteessa koko

maahan. Lapsimäärän väheneminen ja vieraskielisten lasten määrän sekä osuuden kasvu haastavat perusopetuksen resursseja. Lasten tuen tarpeet ovat kasvaneet koko valtuustokauden ajan, vaikka lapsimäärän vähentyessä kehityksen voisi odottaa olevan päinvastainen. Alhainen syntyvyys aiheuttaa haasteita lasten ja nuorten palveluverkon rahoitukselle ja luo painetta keventää sitä. Palveluverkon karsiminen voi toisaalta mahdollistaa oppimisen tuen lisäämistä jäljelle jääviin yksiköihin, mutta toisaalta heikentää vetovoimaa lapsiperheiden näkökulmasta alueilla, joihin mahdollinen karsinta kohdistuu. Heikentyvät talousnäkymät lisäävät painetta palveluverkon tarkasteluun. Toisaalta taas viime vuosien mittavien päiväkotij- ja kouluinvestointien ansiosta käytössä on terveelliset ja turvalliset tilat, myönteisine vaikutuksineen sekä lasten- ja nuorten että henkilöstön hyvinvointiin.

Kuva 11: Kaupunkiliikenteen lisäksi Hämeenlinnan ilmastopäästöihin vaikuttavat merkittävästi sekä moottoritieltä että valtateiden (10 ja 12) liikenne.

Hiilineutraali Hämeenlinna -ohjelman tavoitteena on vähentää ilmastopäästöjä vuoden 2010 tasosta 80 % vuoteen 2035 mennessä. Liikenteen päästöjen väheneminen on hidasta, niitä on saatu alaspäin noin 10 % valtuustokauden aikana. Samalla aikajänteellä rakennusten energiankulutus on vähentynyt 25 %. Suunta on oikea, mutta tehtävää on vielä paljon. Ilmastotyön lisäksi luonnon monimuotoisuuden edistäminen on tärkeä ympäristötavoite, jota on alettu edistää valtuustokauden aikana (LUMO-ohjelma). Lisäksi lapsia ja nuoria kasvatetaan ja ohjataan kestävään ja vastuulliseen elämäntapaan varhaiskasvatuksesta perusopetukseen (Kestävän elämäntavan opinpolku). Ekologisen ja sosiaalisen kestävyys tavoitteet kytkeytyvät toisiinsa. Liikuntamahdollisuuksia, esim. kävelyä ja

pyöräilyä edistämällä tuetaan arkiliikunnan mahdollisuuksia, lisätään asukkaiden hyvinvointia ja samalla tuetaan liikennepäästöjen vähenemistä. Toimivalla joukkoliikenteellä tuetaan yksilön omatoimisuutta ja sitä kautta hyvinvointia ja samaan aikaan tarjotaan vaihtoehto yksityisautoilulle.

Arviointi – Kestävyyden vaikuttavuustavoite on toteutunut osittain. Taloudellinen kestävyys on hyvällä mallilla. Kuntatalouden näkymien ennakoidaan kuitenkin heikkenevän ja näköpiirissä siintävät merkittävät investoinnit luovat omat jännitteensä kaupungin talouden tulevaan kehitykseen. Sosiaalisen kestävyys edistämiseksi tehdään paljon hyvää työtä, mutta asukkaiden hyvinvointi ja terveys yleisellä tasolla ei kuitenkaan näyttäisi valtuustokaudella parantuneen, viitaten hyvinvointikertomuksen indikaattoreihin. Ekologisen kestävyys edistämistyö etenee, hiilineutraaliustavoitteen aikataulussa on pysytty ja luonnon monimuotoisuuden edistämistyötä aloitettu.

Kestävyyden tavoitteet kytkeytyvät toisiinsa ja voivat joltain osin olla ristiriitaisia keskenään. Esimerkiksi varhaiskasvatuksessa talouden tasapainoa edistetään resurssien käyttöä tehostamalla, käyttöastetavoite on 90 % ja täyttöastetavoite yli 100 %. Sosiaalisen kestävyys näkökulmasta muodostuvaa ristiriitaa tasapainotetaan työhyvinvointiin panostamalla, lähijohtajia kouluttamalla ja resurssihoitajakokeilusta saatuja kokemuksia hyödyntämällä. Erinomaiset asiakastytyväisyyskyselyn tulokset varhaiskasvatuksessa kertovat onnistumisesta. Kestävästi rakentuva Hämeenlinna edellyttää panostusta ja toisaalta tasapainoa taloudellisen, sosiaalisen ja ekologisen kestävyys toimiin.

Suositus – Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä kestävyys eri näkökulmien huomioon ottamista käytännön toiminnassa sekä päätöksenteossa ja sen valmistelussa. Myös tavoiteasetannassa tulisi pyrkiä huomioimaan kestävyys eri näkökulmat ja tasapaino suhteessa toisiinsa. Esimerkiksi keskusta-

alueen kehittäminen jalankulkua ja pyöräilyä edistäväksi on suuntaus, joka Hämeenlinnassa vaatisi määrätietoisia toimia ja resursseja. Hyviä vertailukohteita on löydettävissä kansallisesti ja kansainvälisesti.

5.1.4 Tunnettu

Hämeenlinnan tunnettuus hyvän asumisen, yrittämisen ja matkailun kaupunkina kasvaa. Tulevaisuudessa Hämeenlinna on tunnettu monipuolisesta luonnostaan, historiallisesta ilmeestään ja turvallisuudestaan. Lisäksi se on kansainvälisesti tunnettu kulttuurikaupunki.

Tilinpäätöksessä raportoidun mukaan Hämeenlinnan tunnettuus kehittyy lupaavasti, kytkeytyen tiivistä muiden tavoitteiden onnistumiseen. Onnistuminen asumisen, palveluiden, työllisyyden ja yrittämisen osa-alueilla toimii viestinä itsessään. Haasteena on asumisen kärkikohteiden hidas eteneminen.

Kyselytutkimusten perusteella luonto, turvallisuus ja keskeinen sijainti ovat hyvin tunnettuja asioita Hämeenlinnasta, jonkin verran myös historia ja kulttuuri.

Vaikuttavuusanalyysissä Tunnettu -tavoitteen keskeisinä ilmiöinä tarkastellaan kulttuuria, markkinointia sekä matkailua ja tapahtumia. Kulttuuripalveluissa on tehty hyvää työtä ja asiakasmäärät ovat nousussa, selkeänä onnistumisena nostetaan teatterin ja kirjaston kasvanut suosio. Myös muissa kohteissa kävijämäärät ovat kasvaneet, vaikka aivan vuoden 2019 tasolle ei kaiken kaikkiaan päästy. Kaupunkikulttuuria on ollut tarjolla väliaikaisissa kulttuuritiloissa Linja-autoasemalla, Kauppakeskus Linnassa ja Lääninhallituksen tiloissa. Kansainväliseen näkyvyyteen kulttuurissa on kuitenkin vielä matkaa.

Muuttajatutkimuksen, kaupunkikuvatutkimuksen ja identiteettikyselyn tulosten perusteella brändin vetovoimaisuus ja positiivinen viestintä ovat keskeisiä tekijöitä tunnettuden edistämisessä. Hämeenlinnan viestintä ja markkinointi on hyödyntänyt aktiivisesti sosiaalista mediaa ja tuottanut uutta sisältöä säännöllisesti. Some-kanavien seuraaja- ja julkaisumäärät ovatkin kasvaneet. Asukkaille suunnatussa strategiakyselyssä kaupungin viestinnän positiivisuus ja profiilin nosto saivat kiitosta. Asukastyöpajassa, joka järjestettiin strategiakyselyn vastaajille, korostettiin lisäksi kaupungin tiedottamisen lisäämistä

monipuolisesti. Etenkin tulisi keskittyä nuorten ja lapsiperheiden houkutteluun kaupunkiin samalla, kun ikäihmiset pidetään mukana nettineuvonnalla ja ei-sähköisen viestinnän avulla.

Tilinpäätöksessä raportoidun mukaan matkailun tilanne on vakaa, mutta kasvua ei juuri ole tapahtunut. Hämeenlinnan matkailijamäärät ovat olleet viimeiset kolme vuotta noin 220 000 yöpymistä vuodessa, joista yli 90 % on kotimaisia matkailijoita. Suurten tapahtumien ja käyntikohteiden kävijämäärissä on vaihtelua. Hämeenlinnan kilpailuvaltti näyttäisi olevan keskikokoiset tapahtumat. Kaikkea matkailun potentiaalia ei ole kuitenkaan vielä vaikuttavuusanalyysin mukaan hyödynnetty, koska kyselyjen mukaan Hämeenlinnan kohteita ei tunneta tarpeeksi. Onnistunut matkailun ja tapahtumien markkinointi vahvistaa kaupungin vetovoimaa ja on omiaan lisäämään ihmisten kiinnostusta Hämeenlinnasta myös asumisen ja työn tekemisen kaupunkina. Tapahtumien puolella on käynnistetty B2B markkinointia edistävä Kokous ja kongressi -palvelu yhdessä kaupungin, Verkatehtaan, Linnan Kehityksen ja matkailuyritysten kanssa. Toiminnalle on ollut kysyntää ja se on lisännyt Hämeenlinnan tunnettuutta tapahtumakaupunkina. Kokoukset ovat keskeinen ympärivuotisen toiminnan mahdollistaja, noin 40 % Kanta-Hämeen matkailusta tulee työmatkoista. Kaupunkikuvatutkimuksen perusteella Hämeenlinnassa käyminen on lisääntynyt viime vuosina hieman, mutta tunnettuutta ja etenkin matkailua haastaa yhä tapahtumien vähäisyys.

Arviointi – Myös tunnettuuden tavoite on toteutunut osittain. Hämeenlinnan luonto ja turvallisuus ovat hyvin tunnettuja asioita, historia ja kulttuuri jonkin verran tunnettuja. Kulttuuripalveluissa tehty työ näkyy asiakasmäärien hyvässä kehityksessä, mutta kansainvälisen tunnettuuden eteen täytyy vielä tehdä töitä. Matkailun hitaasta kehityksestä huolimatta taustalla tapahtuu, matkailua edistetään matkailun toteutusohjelmalla, kokous- ja kongressitoiminta on onnistuneesti lisännyt työmatkailuun perustuvia matkoja ja tapahtumia. Tunnettuuden eteen on kuitenkin vielä paljon tehtävää ja Hämeenlinnan markkinointia on viisasta tehdä kaupungin vahvuuksiin perustuen, positiivisuus edellä. Matkailun edistäminen on pitkäjänteistä ja määrätietoista

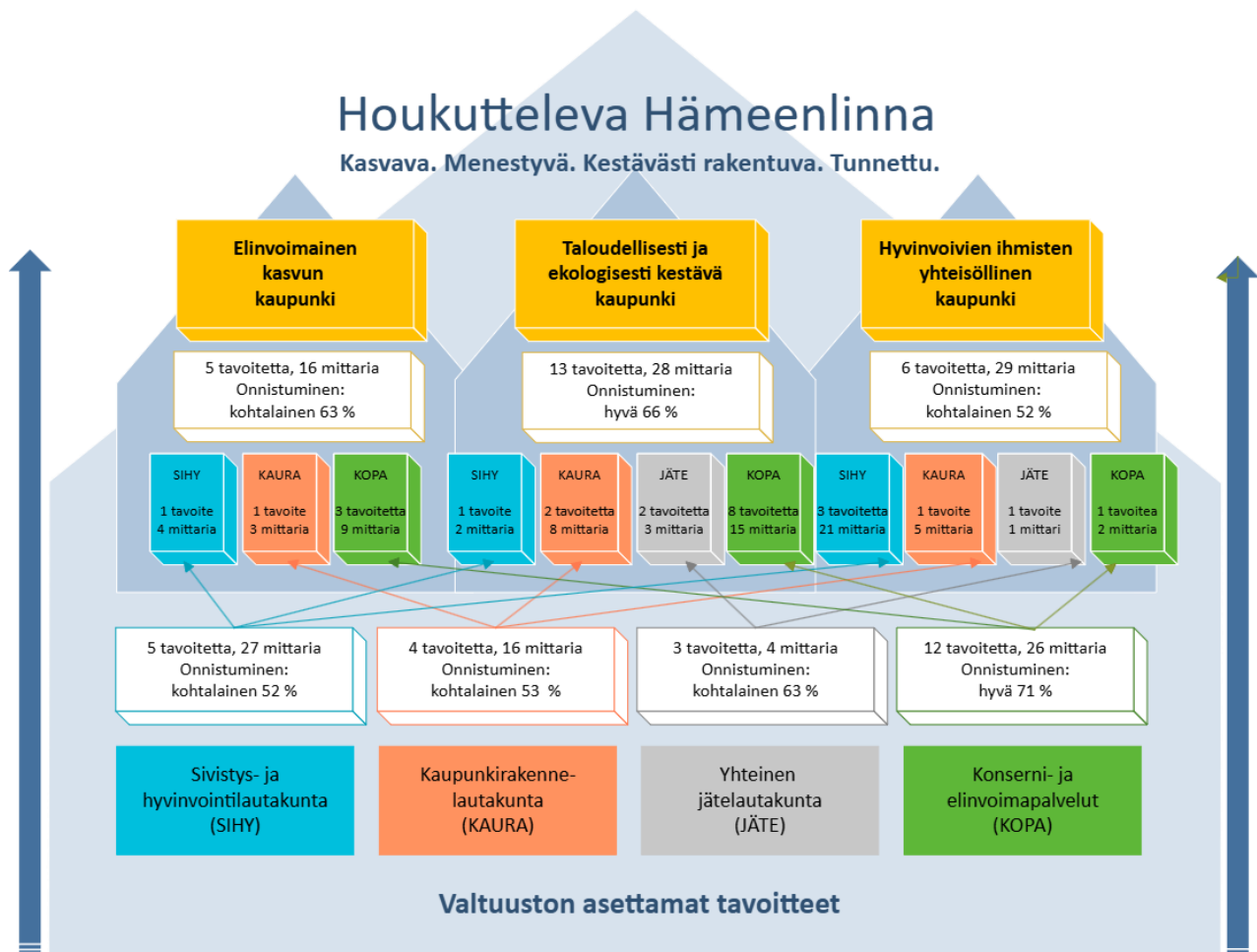
työtä. Mikäli tehdyt investoinnit ovat maltillisia, myös matkailun kasvuun ja tuloksiin liittyvät odotukset tulee pitää realistisina.

Suositus – Tarkastuslautakunta suosittelee Hämeenlinnan tunnistettuihin vahvuuksiin perustuvaa markkinointia sekä positiivisen viestinnän jatkamista eri kohderyhmiä, kuten lapsiperheitä, opiskelijoita tai yrityksiä, tavoitellen. Samalla on tärkeää kerätä tietoa matkailijapotentiaalin toiveista.

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä kaupunginhallituksessa keväällä ja kesällä 2024 hyväksytyjen matkailua ja tapahtumia koskevien suunnitelmien, ”Matkailun toteutusohjelma” sekä ”Suunnitelma tapahtumien mahdollistamiseksi Hämeenlinnassa”, toimeenpanoa, seuranta ja tilannekuvan säännöllistä raportointia, vaikuttavuuden varmistamiseksi. Matkailun kehittäminen on pitkäjänteistä ja määrätietoista työtä, joka onnistuakseen vaatii tarvittavien resurssien varaamista sekä toimivaa yhteistyötä matkailuyrittäjien, tapahtumajärjestäjien, lupaviranomaisten, markkinoinnin, joukkoliikenteen ym. sidosryhmien välillä.

5.2 Strategian päämäärät

Kaupunkistrategian kivijalan muodostaa kaupunginvaltuuston hyväksymä vision, arvojen ja päämäärien kokonaisuus, johon perustuen lautakunnat ja konsernipalvelut ovat laatineet valtuuston sitovat tavoitteet päämäärittäin. Tällä kokonaisuudella valtuusto ohjaa lautakuntien tavoitteiden asettelua ja omistajapoliittisia linjauksia. Omistajapoliittisilla linjauksilla valtuusto ohjaa konserniyhtiöitä ja -yhteisöjä. Strategisten tavoitteiden kokonaisuus muodostuu näin valtuuston asettamista tavoitteista.

Kuva 12: Tarkastuslautakunnan näkemys valtuuston asettamien tavoitteiden toteutumisesta toimialoilla sekä konserni- ja elinvoimapalveluissa, suhteessa strategiaan päämääriin.

Tarkastuslautakunta on arvioinnissaan keskittynyt tilinpäätöksessä raportoitujen sitovien tavoitteiden toteutumisen arviointiin ja on niiden avulla arvioinut myös strategisten päämäärien edistymistä. Päämääriä on kolme: Elinvoimainen kasvun kaupunki, Taloudellisesti ja ekologisesti kestävä kaupunki ja Hyvinvoivien ihmisten yhteisöllinen kaupunki. Päämäärien edistymistä kuvaava tieto perustuu lautakuntien sekä konserni- ja

elinvoimapalveluiden tavoitteiden ja mittareiden toteutumiseen. Tavoitteet on linkitetty päämääriin jo valmisteluvaiheessa, jotta niiden edistymistä voidaan seurata.

Arviointi – Kaupunkistrategian päämäärien edistämisessä on toimialoilla sekä konserni- ja elinvoimapalveluissa onnistuttu tarkastuslautakunnan arviointiasteikon mukaan elinvoimaisen kasvun ja hyvinvoivien ihmisten yhteisöllisen kaupungin päämäärien osalta kohtalaisesti, toteuman ollessa 52 % - 63 %. Taloudellisen ja ekologisesti kestävästä kaupungin päämäärää edistävissä tavoitteissa on onnistuttu hyvin, toteuman ollessa 66 %. Strategisia päämääriä kohti on arviointivuoden aikana edetty.

Edellisessä kappaleessa käytiin lyhyesti läpi laajan vaikuttavuusmittariston avulla tehtyä kattavaa analyysia valtuustokaudelle asetettujen vaikuttavuustavoitteiden toteutumisesta. Kasvua ja menestystä on saavutettu, kestävyys-tavoitteita edistetty ja tunnettuuden lisäämisen avainkohtia tunnistettu. Houkutteleva Hämeenlinna -visiota kohti on tarkastuslautakunnan arvion mukaan valtuustokauden aikana edetty sekä päämäärille asetettujen tavoitteiden toteumatiedon että vaikuttavuusanalyysin perusteella.

Suositus – Tarkastuslautakunta korostaa strategiatyön merkitystä valtuustokauden vaihtuessa ja suosittelee panostamaan niin henkilöstön kuin luottamushenkilöidenkin osallistamiseen ja koulutukseen, jotta kaupunkistrategia ei jää irralliseksi ylätason suunnitelmaksi. Vastuu uuden kaupunkistrategian ohjaamisesta käytäntöön on toimiala-, vastuu- ja tulosaluejohdolla, mutta sen omaksumiseen vaaditaan aktiivisuutta koko henkilöstöltä.

Tarkastuslautakunta kannustaa rohkeuteen ja kunnianhimoon tavoitteiden asetannassa, jotta tulosten seurannalla voidaan johtaa toimintaa tavoiteltuun suuntaan. Onnistuneella tavoiteasetannalla ja mittaroinnilla saadaan onnistumiset esiin.

5.3 Strategian jalkauttamisen toteutuminen

Tarkastuslautakunta kysyi strategian jalkauttamisen toteutumisesta arviointivuoden aikana kuulemiltaan esittelijöiltä. Saadut vastaukset on koottu yhteen ja ryhmitelty kolmen päämäärän mukaan seuraaviin kappaleisiin, joissa on nostoja käytännössä tehtävästä strategian mukaisesta työstä.

5.3.1 Elinvoimainen kasvun kaupunki

Varhaiskasvatuksessa elinvoimaisen kasvun kaupungin päämäärää edistetään mm. positii-visella viestinnällä sosiaalisessa mediassa, Satakielensiivin-sivuilla, Facebookissa ja Instagramissa. Lapsia ja perheitä kannustetaan liikkumaan lähiympäristöissä kuten päiväkotien sekä koulujen pihalla ja lasten liikunnan edistäjiä koulutetaan, heistä ensimmäiset valmistuivat loppuvuodesta 2024. Lisäksi tehdään tiivistä yhteistyötä yksityisten varhaiskasvatuspalvelujen tuottajien kanssa, painottaen ohjausta ja neuvontaa.

Perusopetuksessa elinvoimaa on edistetty suunnitelmallisesti ja pitkäjänteisesti panostamalla turvallisiin ja terveellisiin tiloihin ja saattamalla kouluverkko toiminnallisesti ja rakenteellisesti kuntoon. Kulttuuripalvelut ja -tapahtumat puolestaan edistävät kaupungin elinvoimaa lisäämällä vetovoimaa ja houkuttelemalla uusia vierailijoita ja asukkaita Hämeenlinnaan. Kaupunki panostaa luovan alan toimintamahdollisuuksien luomiseen ja tukemiseen. Myös kulttuurin aluetalousvaikutukset tunnistetaan ja niitä hyödynnetään.

Elinvoimaisen kasvun kaupungin päämäärään kytkeytyvät monet tavoitteet liittyvät välillisesti joukkoliikenteeseen, mutta niiden jalkauttaminen yksikön toimintaan on saadun tiedon mukaan ollut vähäistä.

5.3.2 Taloudellisesti ja ekologisesti kestävä kaupunki

Kirjaston toiminta edistää kestäväää kehitystä monin tavoin. Asukkaat voivat tilata tarvitseman aineiston toisesta kirjastosta suoraan omaan toimipisteeseensä, mikä vähentää tarvetta käyttää omaa autoa ja näin pienentää hiilijalanjälkeä. Kirjaston henkilökunta on sitoutunut jatkuvaan kehitykseen, parantaen sekä kirjaston palveluja että omaa ammattitaitoaan aktiivisesti. Myös Tilapalveluissa kaupunkistrategian jalkauttaminen etenee kohti hiili-neutraaliustavoitetta. Rakentamisessa ja energiaratkaisuissa, kuten lämmitystapamuutoksissa, edistetään vihreää siirtymää.

Varhaiskasvatuksessa taloudellista ja ekologista kestävyyttä edistetään mitoittamalla henkilöstö ja tilatarpeet lapsimäärän mukaisesti. Lisäksi palveluohjausta ja digitaalisia palveluja kehitetään jatkuvasti, joista esimerkkeinä nettisivujen uudistaminen ja Päikky-asiakasjärjestelmän käyttö. Päikky-järjestelmä vähentää paperityötä ja manuaalisia prosesseja, mikä säästää aikaa ja resursseja sekä auttaa optimoimaan henkilöstön ja tilojen käyttöä.

5.3.3 Hyvinvoivien ihmisten yhteisöllinen kaupunki

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen yksikössä keskitytään erityisesti hyvinvoivien ihmisten yhteisöllinen kaupunki -päämäärän edistämiseen. Toimintaa tuetaan usealla liikuntaan sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen liittyvällä ohjelmalla ja suunnitelmalla. Hyvinvointisuunnitelma sisältää muut ohjelmat ja suunnitelmat, jotka ovat vahvasti kytköksissä strategiaan: Lapsiystävällinen Hämeenlinna -ohjelma, Ehkäisevän päihdetyön suunnitelma, Esteettömyys ohjelma, Kaikkien Hämeenlinna Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvo-suunnitelma sekä Liikkuva Hämeenlinna ohjelma.

Peruspalveluiden lisäksi on olemassa uusia arjen toimenpiteitä, joilla edistetään hyvinvointia:

- Liikuntaneuvontaa kehitetään 2,5–3 päivää viikossa valtion hankerahalla, jolloin yksi hanketyöntekijä pystyy keskittymään perusopetusikäisiin.
- Sohvalta liikkeelle -hankkeen tavoitteena on aktivoida alle 30-vuotiaita nuoria liikumaan. Hanketyöntekijä vierailee eri kohteissa, joissa on tämän ikäisiä nuoria. Yhteistyökumppaneina toimivat mm. Ohjaamo ja paikalliset urheiluseurat. Toimintamallia kehitetään siten, että matalan kynnyksen liikunnan aloittaminen olisi mahdollisimman helppoa, hyödyntäen lähiliikuntapaikat ja luontoliikuntamahdollisuudet.
- Kesäisin järjestetään puistoruokailua kolmessa paikassa: Lammilla, Jukolassa ja Linnanpuistossa. Näissä paikoissa tarjotaan ilmainen keittolounas arkipäivisin. Kohdeyryhmänä ovat lapset, lapsiperheet ja ikäihmiset.
- Terve päivä -sovellusta testataan 100 henkilön käyttöoikeudella. Jos tulokset ovat hyviä, niin käyttöä jatketaan.

Myös kulttuuripalveluissa hyvinvoinnin edistämisen päämäärä painottuu, koska kulttuuripäällikön mukaan kaikki kulttuuritoiminta edistää asukkaiden hyvinvointia.

Kirjasto edistää hyvinvoinnin ja yhteisöllisyyden päämäärää tukemalla ihmisen omaa miinuutta ja tarjoamalla mahdollisuuksia elinikäiseen oppimiseen ja itsensä kehittämiseen. Kirjastolla on vilkas tapahtumatuotanto, joka kutsuu lähtemään liikkeelle ja kohtaamaan muita

ihmisiä. Laajat omatoimiaukioloajat mahdollistavat kirjaston käytön myös aamuisin ja iltaisin. Siellä voi lisäksi työskennellä, kokoontua ja järjestää tilaisuuksia.

Kuva 13: Hirsimäen päiväkodin arkea 2024.

Varhaiskasvatuksessa edistetään hyvinvoinnin ja yhteisöllisyyden päämäärää tarjoamalla laadukkaita palveluja. Asiakastyytyväisyyden keskiarvo oli vuosien 2024 ja 2025 keväällä 4,5 asteikolla 1–5. Tyytyväisyys edistää hyvinvointia. Varhaiskasvatuspaikkojen myöntämisen periaatteissa huomioidaan palvelujen saavutettavuus ja perheiden arjen sujuvuus, mahdollisuuksien mukaan. Huoltajien kuuleminen ja osallisuus ovat keskeisiä tekijöitä varhaiskasvatussuunnitelmien ja tukiprosessien sekä palvelujen suunnittelussa. Vanhemmuuden tukipalveluja tarjotaan yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa ja varhaisen tuen valmentaja on mukana Arjen Kesyttämössä, joka tuottaa materiaaleja, neuvoja ja ohjeita pulmatilanteiden hallintaan myös varhaiskasvatuksen henkilöstölle. Varhaiserityiskasvatusta kehitetään, jotta lapset ja nuoret saavat tarvitsemansa tuen ja voivat hyvin.

Myös perusopetuksessa painopisteenä on ollut tuotettujen palveluiden laatu, joka tarkoittaa mm. kohtuullisia ryhmäkokoja. Erityistä huomiota on kiinnitetty perusasioihin, kuten

lukutaidon vahvistamiseen, joka on keskeinen osa oppilaiden tulevaisuuden menestystä. Toimintaa kehitetään hankerahoituksen mahdollistamissa puitteissa, mikä tarjoaa tilaisuu-
den kokeilla ja kehittää uusia, innovatiivisia ratkaisuja.

Arviointi – Arviointivuoden aikana lautakunnan kokouksissa vierailleet esit-
telijät kuvasivat kattavasti työtään ja sen yhteyttä strategian päämääriin.
Saadun tiedon perusteella strategian jalkauttamisessa on pääosin onnistuttu.
Tulosalueet ja yksiköt tunnistavat hyvin ja pystyvät soveltamaan toiminnas-
saan selkeästi omaan alaansa liittyviä strategisia tavoitteita, kuten varhais-
kasvatuksessa ja opetuksessa lapsiystävällisyyttä. Sen sijaan välillisempi
strategian soveltaminen, esimerkiksi joukkoliikenteen kytkeminen asukkai-
den hyvinvointia tukeviin strategiaan tavoitteisiin, kaipaa kehittämistä. Toi-
saalta joillakin tulosalueilla/ yksiköissä strategisia tavoitteita kyllä edistetään,
mutta se ei aina näy riittävästi viestinnässä, esimerkiksi kulttuuri- ja kirjasto-
palveluiden rooli hyvinvoinnin ja yhteisöllisyyden edistämisessä ansaitsisi
laajempaa näkyvyyttä ja tunnustusta.

5.4 Strategisten toimeenpano-ohjelmien toteuttaminen

Valtuuston valitsemia painotuksia ohjataan strategisilla lautakunta-, toimiala- ja toimijara-
joja ylittävillä toimeenpano-ohjelmilla. Ohjelmat käynnistetään ja valmistellaan määräaikai-
sissa ohjelmatyöryhmissä, joissa on mukana valtuutettuja ja viranhaltijoita sekä sidosryh-
mien edustajia. Strategisia toimeenpano-ohjelmia on kolme: Lapsiystävällinen Hämeen-
linna, Hiilineutraali Hämeenlinna sekä Tapahtumien ja matkailun Hämeenlinna.

Tarkastuslautakunta kysyi strategisten toimeenpano-ohjelmien toteuttamisesta arviointi-
vuoden aikana kuulemiltaan esittelijöiltä. Yhteenveto saaduista vastauksista on seuraa-
vaksi.

5.4.1 Lapsiystävällinen Hämeenlinna

Ohjelman päätavoitteena on lapsiystävällinen Hämeenlinna. Lapsiystävällisyys on kytketty
lasten ja nuorten onnellisuuteen, jossa tapahtuvia muutoksia seurataan viiden hyvinvoinnin

osa-alueen kautta (oppiminen, ihmissuhteet, terveys, osallisuus, turvallisuus). Hyvinvoinnin osa-alueisiin on liitetty THL:n kouluterveyskyselyn indikaattoreita, joiden avulla muutos saadaan näkyväksi. Ohjelman lähtökohtana on se, että siihen kirjatut tavoitteet otetaan huomioon arjen työssä läpi organisaation. Ohjelma tukeutuu kansalliseen lapsistrategiaan ja Unicefin Lapsiystävällinen kunta -malliin.

Kirjasto toteuttaa Lapsiystävällinen Hämeenlinna -ohjelmaa monin tavoin, mm. tarjoamalla kirjastoautojen ja lähikirjastojen monipuolisia palveluja lapsille ja nuorille. Viime vuonna pääkirjaston lastenosastolle siirrettiin yksi vakanssi eläköitymisen myötä ja nuorisovaltuuston edustajat kutsuttiin mukaan Makerspace-tilan nimiraatiin. Lisäksi kirjasto teettää opinnäytetyönä työkalupakkia, jolla voidaan kerätä lasten palautetta ja kehittämisideoita kirjastopalveluista. Kulttuuripuolella ARX vastaa lapsille ja nuorille suunnatusta tuotannosta tarjoten monipuolisia ja laadukkaita kulttuurielämyksiä kasvua ja kehitystä tukemaan.

Opetuspalveluissa ja varhaiskasvatuksessa Lapsiystävällinen Hämeenlinna -ohjelman toteuttaminen on osa perustyötä. Erityisesti se näkyy erilaisissa hankkeissa ja toimintojen muutosten yhteydessä. Lisäksi merkittäviä päätöksiä valmisteltaessa tehdään lapsivaikutusten arviointia, kuten viimevuosien aikana palveluverkkouudistukseen, koulukuljetusten järjestämiseen, leikkipaikkaohjelmaan ja Kaivokadun päiväkodin Kotirinne-rakennuksen tarveselvitykseen liittyvät LAVA-arvioinnit. Lisäksi varhaiskasvatuksessa on loppuvuonna 2024 julkaistu lapsen oikeuksien artikkelisarja ja järjestetty webinaareja henkilöstölle sekä huoltajille lapsen oikeuksista.

Joukkoliikenneyksikkö on pyrkinyt edistämään lapsiystävällistä Hämeenlinnaa tarjoamalla kilpailukykyisiä lipun hintoja ja ilmaismatkoja lapsiryhmille. Myös koulumatkaliikenteen tarpeet on huomioitu hyvin. Tilapalveluissa lapsivaikutusten arviointi on mukana tarveselvityksissä ja suunnittelu on käyttäjälähtöistä.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen yksikössä Lapsiystävällinen Hämeenlinna -ohjelma on keskeinen asiakirja, jonka jalkauttamisessa HYTE-tiimi tukee muita palveluita. Yksiköllä on myös ohjelman raportointivastuu. Ohjelma on voimassa vuoteen 2030 asti ja ensimmäinen väliraportointi tapahtui valtuustokauden lopussa, huhtikuussa 2025. Ohjelman välitavoitteeksi asetettiin Hämeenlinnan sijoittuminen vähintään maan keskitasolle kaikissa

hyvinvoinnin viidessä osa-alueessa vuoden 2024 loppuun mennessä. Toisen vaiheen tavoitteena on olla paras suomalainen kunta hyvinvoinnin osa-alueiden näkökulmasta raportointityökaluun liitettyjen indikaattoreiden perusteella vuoteen 2030 mennessä.

Lapsiystävällinen Hämeenlinna -ohjelmassa asetettua välitavoitetta ei saavutettu. Raportoinnin perusteella erot maan keskiarvoon ovat kuitenkin hyvin pieniä. Ohjelman toimenpidesuunnitelma tullaan päivittämään syksyllä 2025 ja sen päivittämisessä tehdään yhteistyötä hyvinvointialueen kanssa.

5.4.2 Hiilineutraali Hämeenlinna

Hämeenlinnan tavoitteena on olla hiilineutraali vuonna 2035. CO₂-raportin mukaiset käytöperusteiset asukaskohtaiset päästöt vähenevät vähintään 80 % vuodesta 2010 vuoteen 2035 ja loput 20 % päästöistä on joko vähennetty tai kompensoitu. Hiilineutraalius tarkoittaa, että kaupunki tuottaa ilmastopäästöjä saman verran kuin mitä se pystyy hiilinieluihin sitomaan.

Jätelautakunnan toiminnassa hiilineutraalius tavoitteen edistäminen näkyy erityisesti biojätteen keräysvelvoitteen toimeenpanossa. Biojätteestä tuotetaan biokaasua. Sekajätteen joukossa biojäte päätyy jätteenpolttolaitokseen eikä sitä hyödynnetä tehokkaasti. Jätelautakunta neuvoo taajamien asukkaita liittymään biojätteen keräykseen ja taajamien ulkopuolella asuvia neuvotaan kompostoimaan biojäte.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen yksikkö puolestaan pyrkii tuomaan esiin ympäristön vaikutuksia ihmisten hyvinvointiin. Tietoa kerätään HYTE-kyselyllä, jonka avulla seurataan ilmaston ja ympäristön vaikutuksia kuntalaisiin. Lisäksi HYTE-tiimi on edustettuna Kestävä Hämeenlinna-ryhmässä, jossa se edistää tätä teemaa.

Kirjasto edistää kestävää elämäntapaa mahdollistamalla esimerkiksi liikuntavälineiden lainauksen ja nostamalla säännöllisesti esiin kestävään kehitykseen liittyviä teemoja toiminnassaan. Lisäksi pääkirjaston katolle asennettiin aurinkopaneelit remontin yhteydessä. Kulttuuripalveluissa hiilineutraaliustavoitteen edistämisen painopiste on kiinteistöissä ja niiden energiatehokkuuden parantamisessa. Kulttuurin sisällöntuotannon merkitys on suhteellisen pieni.

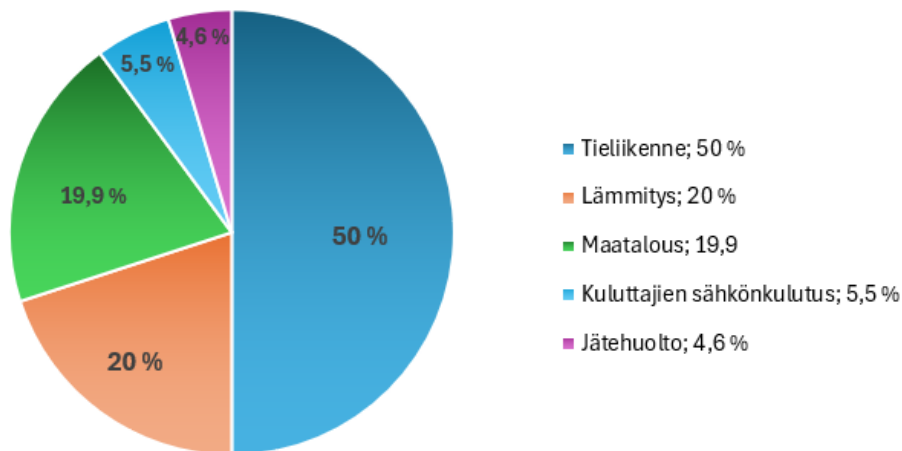

Kuva 14: Pääkirjaston aurinkovoimalan tuotantoa voi seurata reaaliaikaisesti Loimuan verkkosivulta.

Varhaiskasvatuksessa luodaan perustaa lasten luontosuhteelle ja opetussuunnitelmiin sisällytetty kestävän elämäntavan opinpolku tehdään tutuksi myös kasvattajille. Metsäverkostotoimintaa ylläpidetään ja vahvistetaan, ruoan kestävyyskysymykset huomioidaan ja liikenteestä syntyviä päästöjä pyritään minimoimaan. Lisäksi kolme päiväkotia on saanut Vihreä lippu -sertifikaatin.

Joukkoliikenteessä Hiilineutraali Hämeenlinna -ohjelmaa on edistetty panostamalla puh-
taiden ja päästöttömien ajoneuvojen käyttöön, 60 % kaupunkiliikenteestä operoidaan uu-
siutuvalla biokaasulla. Tilapalvelut -yksikössä keskitytään lämmitystapamuutoksiin, kuten
öljyn ja kaasun käytön vähentämiseen, aurinkoenergiaratkaisuihin, energia- ja olosuhde-
seurantaan sekä uudishankkeiden suunnitteluratkaisuihin. Energiakustannusten hintojen
vaihtelut ja nousu pakottavat entistä tarkempaan olosuhteiden ja säätöjen seurantaan,
jotta energiakustannusten nousun muutoksia voidaan pienentää oikea-aikaisella käytöllä.

Myös konserniyhteisöissä edistetään hiilineutraaliustavoitetta. Strategisten tytäryhteisöjen Hiilineutraali Hämeenlinna -ohjelman mukaisista toimista kerrotaan kappaleessa 7.

Kuva 15: Hämeenlinnan ilmastopäästöt sektoreittain ilman teollisuutta, vuoden 2024 ennakkotiedon mukaan.

Vaikuttavuusanalyysin mukaan Hämeenlinnan ilmastopäästöt ovat valtuustokauden lopulla Hiilineutraali Hämeenlinna 2035 -tavoitteen kannalta edellä tavoitetta. Onnistumisenä nostetaan esiin Hämeenlinnan kaupungin kiinteistöjen energiaratkaisujen eteneminen sekä joukkoliikenteen nousujen kehitys kohti Hiilineutraali Hämeenlinna -ohjelman tavoitteita. Toisaalta esim. Sivistyksen ja hyvinvoinnin palveluiden kiinteistöissä uusiutuvan energian osuus on alle 2 %. Tieliikenteen, energiankulutuksen ja maatalouden päästöt muodostavat suurimman osan Hämeenlinnan päästöistä, kuten kuvasta 15 on nähtävissä. Sitowisen CO₂-raportin mukaan päästöjä syntyi vuonna 2023 yhteensä n. 3,6 tonnia asukasta kohti, mikä on hieman korkeampi kuin asukasmäärältään samankokoisten kuntien keskiarvo. Vuoden 2024 ennakkotiedon mukaan asukaskohtaiset päästöt ovat laskeneet 3,5 tonniin.

Hiilineutraali Hämeenlinna -ohjelma päivitetään syksyllä 2025. Päivityksen ensimmäinen vaihe sisältää ilmastopäästöjen perusuran laskennan ja toinen vaihe toimenpideohjelman päivityksen.

5.4.3 Tapahtumien ja matkailun Hämeenlinna

Osallistavasti toteutettu Tapahtumien ja matkailun tiekartta luo Houkuttelevalle Hämeenlinnalle askelmerkit matkailuelinkeinon vahvistamiseksi sekä kulttuuritarjonnan

rikastamiseksi ja ohjaa kaupungin elinvoimapolitiikkaa. Tiekartta vahvistaa tapahtumien ja matkailun arvoa osana kaupunkistrategiaa.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen yksikkö pyrkii tuomaan esiin luonnon hyvinvointivaikutuksia ja luontoliikunnan mahdollisuuksia yhteistyössä kaupunkirakennetoimialan kanssa. Myös esteettömyys- ja saavutettavuustyö on osa ohjelmatyötä, samoin kumppanuudet, esim. Palloliiton kanssa.

Kirjasto tekee tapahtumien ja matkailun edistämistyötä erityisesti paikallisen ja kaupunkikulttuurin tasolla. Pääkirjastolla järjestetään paljon erilaisia tilaisuuksia ja Lammin kirjasto on ollut aktiivisesti kehittämässä Kauhukabinetti-tapahtumaa Lammilla. Tavoitteena on, että myös pitäjissä asukkaat löytäisivät kirjaston tilat omaehtoisten tapahtumien järjestämispaikkoina.

Kulttuuripalveluissa Tapahtumien ja matkailun -ohjelmatyötä edistetään monipuolisella kulttuuritarjonnalla sekä mahdollistavalla asenteella, potentiaalin tunnistamisella ja poikkihallinnollisella yhteistyöllä, vaikka resurssit ovat rajalliset. Kulttuuripalvelujen näkökulmasta kaupunki voi olla tapahtumakaupunki vain, jos siellä tapahtuu koko ajan jotain. Kaupunki myöntää minipilottiaavustuksia kansalaislähtöiselle toiminnalle esim. tapahtumien järjestämiseen. Pienet tapahtumat sisältävät potentiaalin kasvaa merkittäviksi vetonauloiksi, jotka houkuttelevat sekä paikallisia asukkaita että matkailijoita, kuten kulttuuripalvelujen tuottama Vexi Salmen yhteislaulukonsertti.

Joukkoliikenneyksikössä Tapahtumien ja matkailun Hämeenlinna -ohjelmatyön edistämiseksi on suunnitteilla tapahtumalippu joukkoliikenteeseen. Tilapalvelut -yksikkö puolestaan mahdollistaa kaupungin tilojen aktiivisen hyödyntämisen tapahtumien järjestämisessä, esim. koulumajoitukset yms.

Vaikuttavuusanalyysissa todetaan matkailun kehittyneen valtuustokaudella hyvään suuntaan ja olevan jo koronaa edeltävän tason paremmalla puolella. Vuonna 2021 valtuuston päättämä Tapahtumien ja matkailun Hämeenlinna -ohjelma linjaa käynnissä olevaa kehittämistyötä. Matkailun kehittämisen vastuita on ohjelman mukaisesti selkeytetty, strateginen vastuu on elinvoimajaostolla, koordinaatio ja kokonaisuuden hallintavastuu elinvoiman vastuualueella ja operatiivinen vastuu Linnan Kehityksellä. Markkinoinnin osalta

operatiivinen vastuu on viestintä- ja markkinointiyksiköllä. Kokous ja kongressi -palvelun käynnistäminen yhdessä kaupungin, Verkatehtaan, Linnan Kehityksen ja matkailuyritysten kanssa on edistänyt B2B markkinointia ja lisännyt Hämeenlinnan tunnettuutta tapahtuma-kaupunkina.

Arviointi – Strategiset toimeenpano-ohjelmat jatkuvat valtuustokauden vaihtuessa. Niiden avulla pyritään pitkäjänteiseen, suunnitelmalliseen, toimiala- ja toimijarajat ylittävään työhön vaikuttavuuden varmistamiseksi. Ne edistävät myös voimassa olevan strategian mukaisia päämääriä ja vaikuttavuustavoitteita kuten edellä olevista kappaleista käy ilmi.

Tarkastuslautakunnan saaman tiedon mukaan Lapsiystävällinen Hämeenlinna -ohjelmaa toteutetaan arjen työssä läpi organisaation. Lapsiystävällisyyteen on kytketty selkeät indikaattorit ja monet toiminnot tunnistavat helposti tekevänsä työtä ja kehittämistä ohjelman mukaisesti. Merkittävänä onnistumisena lautakunta pitää erityisesti lapsivaikutusten arviointien sisällyttämistä osaksi päätöksentekoa. Ohjelmalle asetettua välitavoitetta ei saavutettu, mutta erot maan keskiarvoon ovat pieniä ja työ kohti vuoden 2030 tavoitetta jatkuu toimenpidesuunnitelman päivittämisellä yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa.

Hiilineutraali Hämeenlinna -ohjelman mukaisista toimista kerrottiin lautakunnalle monipuolisesti ja saadun tiedon mukaan tavoitetta kohti edetään jopa hieman edellä aikataulua. Toisaalta tuotiin esiin tietoisuus siitä, että ohjelman toteutuksessa ollaan siirtymässä vaiheeseen, jossa helpoimmista päästövähennyskohteista siirrytään haastavampiin. Suurimmat päästölähteet, kuten liikenne, maatalous sekä lämmitys- ja sähköntuotanto, edellyttävät määrätietoisia ja vaikuttavia toimenpiteitä. Päästövähennysten ohella hiilinielujen rooli on keskeinen hiilineutraaliustavoitteen saavuttamisessa, mutta niitä ei käsitelty lautakunnan käymissä keskusteluissa. Hiilineutraali Hämeenlinna -ohjelmaan on kytketty myös runsaasti yleisesti kestävästä kehityksestä tukevia toimenpiteitä, jotka vahvistavat luontosuhdetta ja edistävät

ympäristöystävällisyyttä. Vaikka nämä toimet eivät välttämättä suoraan vaikuta päästövähennyksiin, on niillä positiivisia vaikutuksia kaupungin kestäväan kehitykseen. Työ kohti vuoden 2035 tavoitetta jatkuu ohjelman päivityksellä syksyn 2025 aikana.

Tapahtumien ja matkailun Hämeenlinna -ohjelma etenee monipuolisesti huomioiden kulttuurin, tapahtumat, kaupungin tilat, elinvoimapolitiikan, kumppanuudet, luontomahdollisuudet sekä esteettömyys- ja saavutettavuuskykyt. Matkailu on kehittynyt hyvään suuntaan, mutta edelleen on tärkeää panostaa mm. eri toimijoiden välisen yhteistyön sekä tapahtumamahdollisuuksien kehittämiseen. Myös joukkoliikenteen merkitystä matkailussa olisi hyvä tarkastella syvemmin. Matkailun toteutusohjelma hyväksyttiin kaupunginhallituksessa 2.4.2024 § 106 ja Suunnitelma tapahtumien mahdollistamiseksi Hämeenlinnassa 17.6.2024 § 220.

Suositus – Tarkastuslautakunta pitää strategisia toimeenpano-ohjelmia hyvänä esimerkkinä pitkäjänteisestä, yli valtuustokausien tehtävästä työstä ja kannustaa asianomaisiin ohjelmatyöryhmiin nimettyjä viranhaltijoita ja luottamushenkilöitä aktiiviseen ja määrätietoiseen työhön tavoitteiden saavuttamiseksi.

Tarkastuslautakunta kiinnitti huomiota erityisesti Hiilineutraali Hämeenlinna -ohjelman ilmastopäästötavoitteeseen ja siihen liittyvään päästöjakaumaan, jonka mukaan liikennepäästöt muodostavat suurimman kuormituksen ja ovat samalla läpikulkuliikenteestä johtuen sellaisia, joihin kaupungin on haastavaa vaikuttaa omin toimin. Tähän yhtälöön on tärkeää löytää ratkaisukeinoja esimerkiksi valtakunnallisella edunvalvonnalla. Päästövähennysten vaikeutessa on Hiilineutraali Hämeenlinna -ohjelman tavoitteiden saavuttamiseksi tärkeää tehdä määrätietoisia toimia siellä, missä se on mahdollista, sekä hiilinelujen vahvistamiseksi että päästöjen vähentämiseksi. Väliarportointi ja

seuranta on tärkeää tulevilla valtuustokaudella, jotta hiilineutraaliustavoite 2035 pysyy saavutettavissa.

Lapsiystävällinen Hämeenlinna -ohjelman mukaista lapsivaikutusten arviointia on tärkeää jatkaa ja kehittää kaupungissa, myös välillisemmin lapsiin vaikuttavassa päätöksenteossa.

Tapahtumien ja matkailun Hämeenlinna -ohjelman osalta tarkastuslautakunta kehottaa kiinnittämään huomiota tiiviiseen yhteistyöhön ja vuoropuheluun eri toimijoiden välillä, jotta ohjelman pitkän aikavälin tavoitteet voivat toteutua.

Kaikkien ohjelmien osalta tarkastuslautakunta muistuttaa, että tavoitteiden saavuttaminen vaatii määrätietoista monitoimijaista yhteistyötä ja laajaa vuorovaikutusta sekä aktiivista seurantaa ja valmiutta muutoksiin tarvittaessa. Ohjelmiin liittyy selkeitä tavoitteita ja mittareita, joiden aktiivinen seuranta antaa päättäjille hyvää tietopohjaa myös muihin teemoihin.

5.5 Yhteenveto valtuuston asettamien tavoitteiden toteutumisesta

Valtuustokauden 2021–2024 aikana lautakunnat, konserni- ja elinvoimapalvelut sekä konserniyhtiöt onnistuivat valtuuston asettamien tavoitteiden saavuttamisessa tarkastuslautakunnan arvion mukaan kokonaisuudessaan hyvin. Sivistys- ja hyvinvointilautakunta sekä kaupunkirakennelautakunta onnistuivat tavoitteiden toteuttamisessa mittareiden mukaan kohtalaisesti (54 % - 55 %). Jätelautakunta, konserni- ja elinvoimapalvelut sekä konserniyhtiöt edistivät tavoitteita hyvin (67 % - 78 %).

Taulukko 5: Tarkastuslautakunnan arviointiasteikon mukainen arvio valtuuston asettamien tavoitteiden toteutumisesta valtuustokaudella. Arviointiasteikosta on kerrottu tarkemmin arviointikertomuksen sivulla 5.

VASTUUALUE	2021	2022	2023	2024	2021–2024	ARVIO
SIVISTYS- JA HYVINVOINTILAUTAKUNTA	59 %	48 %	55 %	52 %	54 %	Kohtalainen
KAUPUNKIRAKENNELAUTAKUNTA	65 %	60 %	43 %	53 %	55 %	Kohtalainen
JÄTELAUTAKUNTA	100 %	67 %	80 %	63 %	78 %	Hyvä
KONSERNI- JA ELINVOIMAPALVELUT	56 %	57 %	84 %	71 %	67 %	Hyvä
KONSERNIYHTIÖT	68 %	76 %	74 %	81 %	75 %	Hyvä

Tarkastuslautakunta kuuli kevään aikana toimialajohtajien ja kaupunginjohtajan näkemyksiä valtuustokauden onnistumisista ja haasteista. Sivistys- ja hyvinvointitoimialalla on tehty merkittäviä investointeja päiväkotijärjestelmään ja kouluverkkoon, varhaiskasvatuspaikan järjestämisessä kaikille sitä tarvitseville on onnistuttu rekrytointihaasteista huolimatta ja HYTE-työstä on otettu vastuu sosiaali- ja terveystoimen siirryttyä hyvinvointialueelle. Toisaalta lasten ja nuorten mielenterveyden ongelmat lisääntyvät edelleen monista toimista huolimatta ja kustannusten nousu haastaa samalla kun valtionosuudet laskevat.

Kaupunkirakennetoimialan lukuisista onnistumisista nousi esiin erityisesti Moreenin alueen kehittäminen suunnitellusti – kaavoitus, palvelualueen kilpailutuksen käynnistäminen sekä eritasoliittymän suunnittelu ja rahoitus. Keskustan kehittäminen puolestaan etenee hitaasti, samoin tarpeettomien kiinteistöjen myynti.

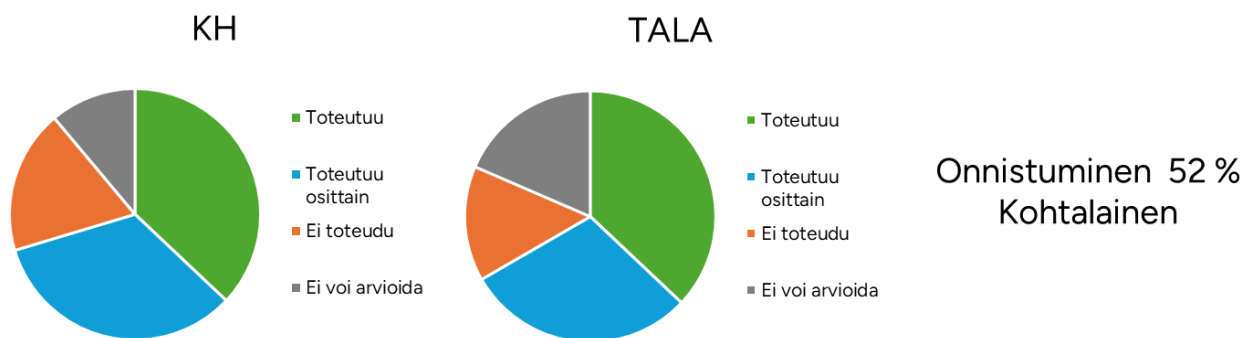
Valtuustokauden aikana kaupunkia ovat koetelleet merkittävät ulkoiset kriisit, kuten koronapandemia ja Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan. Niiden välittömät ja välilliset vaikutukset niin kaupungin toimintaan ja talouteen kuin asukkaiden terveyteen, hyvinvointiin ja toimeentuloon ovat moninaiset. Valtuustokaudella on myös valmisteltu kaksi mittavaa kansallista rakenneuudistusta: hyvinvointialueuudistus sekä työ- ja elinkeinopalveluiden uudistus (TE-uudistus), jotka vaikuttavat merkittävästi kaupungin toimintaan ja hallintoon. Onnistumisina nousivat esiin palveluiden ja päätöksenteon jatkuvuuden turvaaminen koronakriisin aikana, sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen palveluiden hallittu siirtyminen Kanta-Hämeen hyvinvointialueelle sekä TyöHämeen työllisyysalueen ajantasainen valmistelu verkostoyhteistyönä.

Arviointi - Yhteenvedotaulukon perusteella voidaan todeta, että valtuuston asettamia tavoitteita on tarkastelujaksolla viety hyvin eteenpäin. Onnistumisen arviointi perustuu mittarien tuottamaan tietoon ja on kiinteästi sidoksissa asetettujen tavoitteiden sekä niiden seurantaan määritettyjen mittareiden tarkoituksenmukaisuuteen ja laatuun. Samalla on hyvä tunnistaa, että kaupunkikonsernissa tehdään paljon arvokasta ja vaikuttavaa työtä, joka ei tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa nouse esiin.

6 Toimialoille asetettujen tavoitteiden toteutuminen

6.1 Sivistys- ja hyvinvointilautakunta

Kaupunginvaltuusto hyväksyi sivistys- ja hyvinvointilautakunnan (SIHY) toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet talousarviossa. Kaupunginvaltuuston asettamia tavoitteita oli viisi ja niihin liittyviä mittareita 27. Tarkastuslautakunnan arvion mukaan niistä toteutui 52 % eli tavoitteiden saavuttamisessa onnistuttiin kohtalaisesti.

Kuva 16: Sivistys- ja hyvinvointilautakunnan tavoitteiden toteutuminen

Lautakunnan sitovien tavoitteiden toteutumista on yllä olevassa kuvassa esitetty vertaamalla tilinpäätöksessä raportoituja tuloksia (KH) tarkastuslautakunnan arvioon (TALA). Pii-rakkakaavioiden toteutumista kuvaavat värijakaumat poikkeavat toisistaan sellaisten tavoitteiden osalta, jotka toteutuivat osittain, eivät toteutuneet tai niitä ei voitu arvioida. Tarkastuslautakunnan arvioon vaikuttivat mittareiden vertailutietojen tai tavoitetason puuttuminen.

Taulukko 6: SIHYn toiminnalliset tavoitteet 2024

Tavoite: Liikkumisen ja toimintakyvyn edistäminen

Mittari	Arvio toteutumisesta	TALA
Hämeenlinnalaisten 5.- ja 8.-luokkalaisten fyysinen kunto on Move-testien perusteella kansallisen keskiarvon yläpuolella.	Hämeenlinnassa 5. lk. osuus oppilaista, joiden fyysinen toimintakyky on mahdollisesti terveystietä ja hyvinvointia kuluttavalla tai haittavalla tasolla, oli 36,1 % (koko maa 35,8 %). 8. lk. osuus: 38,6 % (koko maa 40,4 %). 8. luokkalaisten tulos oli kansallista keskiarvoa parempi.	Toteutuu osittain

Mittari	Arvio toteutumisesta	TALA
80 % alle 3 km koulumatkoista kuljetaan kävelen tai pyörällä.	Tiedon hankkiminen olisi vaatinut oppilaille suunnattujen erillisten kyselyjen toteuttamista, mutta siihen ei ollut käytettävissä riittäviä resursseja.	Ei voida arvioida
Matalan kynnyksen liikuntaryhmiin osallistuneiden oppilaiden määrä ja oppilaista 30 % on osallistunut ryhmiin (liikuntalukkari ja harrastus ihan lähellä -ryhmät).	Harrastus ihan lähellä 1–9 lk: 43,7 % (2 795 osallistujaa) Liikuntalukkari 5–9 lk: 48,5 % (1 778 osallistujaa)	Toteutuu
Varhaiskasvatuksessa olevien liikkumattomien lasten osuus on Kehittävän palautteen mukaan koko maan keskiarvon tasolla.	Kehittävän palautteen mukaan liikkumattomien lasten osuus on alle koko maan keskiarvon (Hämeenlinna 22,2 % ja koko Suomi 25,2 %).	Toteutuu
Liikuntavälitunnit on käytössä 80 %:lla oppilaista.	Liikuntavälitunti on käytössä yli 80 %:ssa kouluista.	Toteutuu
Liikuntatilojen käyttöasteet ovat: Hämeenlinnan liikuntahallit oy sisäliikuntahallien käyttöaste 82 %, muut salit 52 % Hämeenlinnan palloiluhalli oy 90 % Hämeenlinnan Jäähalli Oy 85 %.	Liikuntatilojen käyttöasteet: Hämeenlinnan Liikuntahallit Oy sisäliikuntahallit 75 %, muut salit 59 %, Hämeenlinnan Palloiluhalli Oy 89 % ja Hämeenlinnan Jäähalli Oy 95 %.	Toteutuu osittain
Uimahallien kävijämäärät 265 000 kävijää/vuosi.	Uimahallien kävijämäärä vuonna 2024 oli 260 797.	Toteutuu osittain
Hyvinvointisuunnitelmassa olevista Stiglitzin osa-alueista terveys, henkilökohtainen toiminta ja työ ovat koko Suomen keskiarvoa korkeammalla tasolla.	Hämeenlinnassa kehitys on positiivinen henkilökohtaisen toiminnan ja työn osalta, mutta taso jää koko Suomen keskiarvon alle. Terveystiedossa kehitys on negatiivinen ja taso jää koko Suomen keskiarvon alle.	Ei toteudu
Liikunnan TEA-viisarin arvo on yli koko maan keskiarvon	Hämeenlinnassa liikunnan TEA-viisarin arvo oli 75 (koko maa: 69).	Toteutuu

Tavoite: Lukutaidon ja kielellisten valmiuksien vahvistaminen

Mittari	Arvio toteutumisesta	TALA
1.–9. -luokkalaisten lukutaito on lukuseulan perusteella parempi kuin vuonna 2023.	Ainoastaan 7.-luokkalaisten lukuseula on vertailtavissa vuosina 2023–2024. Lukuseulan perusteella luetun ymmärtäminen on parantunut hieman ja lukusujuvuus hieman heikentynyt vuonna 2024	Ei toteudu
6. ja 9. vuosiluokkien äidinkielen taidot ovat valtakunnallisten kokeiden mukaan paremmat kuin vuonna 2023.	9. vuosiluokkien valtakunnallisten kokeiden keskiarvo on 64,6 % (v.2023: 68,7 %)	Ei toteudu
Ero lukutaidon osalta tyttöjen ja poikien välillä on kaventunut.	Mittaus on tehty ensimmäisen kerran 2024, vertailutietoa ei vielä ole saatavissa.	Ei voida arvioida

Mittari	Arvio toteutumisesta	TALA
		
Ero suomen kielen taidossa on kaventunut suomi toisena kielenä -oppilaiden ja suomea äidinkielenään puhuvien oppilaiden välillä.	Mittaus on tehty ensimmäisen kerran 2024, vertailutietoa ei vielä ole saatavissa.	Ei voida arvioida
Varhaiskasvatuksessa jokaisessa yksikössä käytetään pedagogisen toiminnan ja oppimisympäristön arvioinnissa KieliPeda -työvälinettä.	Koulutukset toteutettu keväällä 2024, käytössä 75 % yksiköistä.	Toteutuu osittain
Kirjasto tavoittaa vuoden aikana kaikki luokat kirjaston lukutaitoa edistävässä ohjelmassa mainituilta luokka-asteilta.	Tavoite saavutettu 85 %	Toteutuu osittain

Tavoite: Lasten ja nuorten kasvavien tuen tarpeiden ennaltaehkäisy ja tuen tarpeisiin vastaaminen

Mittari	Arvio toteutumisesta	TALA
Erityistä tukea saavien lasten/oppilaiden prosenttiosuus kaikista lapsista/ oppilaista (varhaiskasvatus ja perusopetus erikseen)	Vuonna 2024 Hämeenlinnassa erityistä tukea sai noin 11 % peruskoulun oppilaista. Tämä osoittaa pientä kasvua edellisvuoteen verrattuna. Varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa erityistä tukea sai 2,6 % lapsista.	Ei voida arvioida
Tehostettua tukea saavien lasten/ oppilaiden prosenttiosuus kaikista lapsista/ oppilaista (varhaiskasvatus ja perusopetus erikseen)	Vuonna 2024 Hämeenlinnassa tehostettua tukea sai noin 14,8 % peruskoulun oppilaista. Tämä osoittaa pientä kasvua edellisvuoteen verrattuna. Varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa tehostettua tukea sai 8,1 % lapsista.	Ei voida arvioida
Oppilaiden kokemus kiusaamisesta on vähentynyt vuodesta 2023	Viikoittaista koulukiusaamista kokee n. 8 % peruskouluikäisistä. Yläkoululaisten osalta kokemus kiusaamisesta on lisääntynyt ja alakoulu- laisten osalta vähentynyt verrattuna vuoteen 2023.	Toteutuu osittain
Perusopetuksen oppilaiden poissaolot vähentyneet vuodesta 2023	Hämeenlinnassa oppilaiden poissaolot ovat vähentyneet verrattuna vuoteen 2023.	Toteutuu
Kaikki saavat peruskoulun päättötodistuksen	Yksi oppilas ei ole saanut perusopetuksen päättötodistusta.	Toteutuu
Kaikki päättötodistuksen saaneet aloittavat toisen asteen koulutuksessa	Kaksi oppilasta ei saanut haluamaansa opiskelupaikkaa peruskoulun päätyttyä.	Toteutuu

Tavoite: Talouden tasapainotus

Mittari	Arvio toteutumisesta	TALA
Sivistys- ja hyvinvointilautakunnan investointiohjelman keventyminen edellisistä vuosista	Vuoden 2024 investointiohjelman kokonaisuus oli pienempi kuin aikaisempina vuosina, mutta Solvikin päiväkodin ja Verkatehtaan opistotalon kustannusarviot ovat nousseet budjetoidusta.	Toteutuu osittain
Lapsimäärän vähentymisestä johtuva käyttömenojen sopeutus	Varhaiskasvatuksen piirissä olevien lasten määrä on pysynyt tasaisena. Taustana osallistumistas-teen nousu ja maahanmuutto. Palveluverkkopäätöksillä ei tehty muutoksia kouluverkkoon. Alvettulan päiväkodin elokuuhun 2024 suunniteltu lakkautus siirtyi vuodelle.	Ei toteudu

Tavoite: Kulttuuripalvelujen vetovoiman lisääminen

Mittari	Arvio toteutumisesta	TALA
Museoiden kävijämäärä erikseen kaupungin-museo ja taidemuseo	Kaupunginmuseon kävijämäärä oli suurempi ja taidemuseon pienempi kuin vuonna 2023.	Toteutuu osittain
Kirjastojen kävijämäärä	Vuonna 2024 Hämeenlinnan kaupunginkirjaston kävijämäärät olivat korkeammat kuin edellisellä vuonna.	Toteutuu
Lastenkulttuurin osallistuja-/ käyntimäärät	Lastenkulttuurin asiakaskontaktit 19 000 (v. 2023: 18 500), Kulttuuripolku 20 186 (v. 2023: 16 012), muu lastenkulttuuritoiminta 11 258 (v. 2023: 10 060)	Toteutuu
Teatterin lipunmyynti (kpl)	Myytyjen lippujen määrä 2024: 36 973 (v. 2023: 27 411)	Toteutuu

Liikkumisen ja toimintakyvyn edistämisen tavoitteessa SIHY on onnistunut kohtalaisesti. Vaikka 5. luokkalaisten fyysinen toimintakyky on alemmalla tasolla kuin koko maassa, 5. ja 8. luokkien yhteenlaskettu kokonaistulos on hieman parempi kuin valtakunnallinen taso. Myös matalan kynnyksen liikuntaryhmien, liikuntavälituntien ja varhaiskasvatuksen liikku-misen ja toimintakyvyn edistämisen tavoitteet toteutuivat.

Liikuntatilojen käyttöasteet ovat korkeita, mutta eivät täysin tavoitteen mukaisia. Hyvin-vointisuunnitelmassa olevista Stiglitzin osa-alueista terveys, henkilökohtainen toiminta ja työ jäävät valtakunnallisen keskiarvon alle, kun taas liikunnan TEA-viisarin arvo on yli koko maan keskiarvon.

Lukutaidon ja kielellisten valmiuksien vahvistamisessa on onnistuttu heikosti. Tilinpäätöksessä on raportoitu 9. vuosiluokkien äidinkielen taitojen olevan valtakunnallisten kokeiden mukaan heikommalla kuin vuonna 2023. Sukupuolten välisen lukutaitoeron sekä suomi toisena kielenä -oppilaiden ja suomea äidinkielenään puhuvien oppilaiden kielitaitoeron kaaventumista ei voi arvioida, koska vertailutietoa ei ole saatavilla ensimmäisen mittauksen jälkeen.

Kuva 17: Eteläisten koulun oppilaita lukemassa.

Lukuseulan perusteella lukutaitoa on arvioitu ainoastaan 7. luokkalaisten osalta. Tulokset osoittavat, että luetun ymmärtäminen on parantunut, mutta lukusujuvuus on hieman heikentynyt. Tavoite toteutuu osittain varhaiskasvatuksen KieliPeda-työvälineen käytön ollessa 75 % yksiköistä ja kirjaston lukutaitoa edistävän ohjelman tavoitavuuden ollessa 85 % luokka-asteista.

Lasten ja nuorten kasvavien tuen tarpeiden ennaltaehkäisyssä ja tuen tarpeisiin vastaamisessa on onnistuttu kohtalaisesti. Tavoitteet toteutuivat oppilaiden poissaolojen osalta, jotka tilinpäätöksessä raportoidusta poiketen laskivat edellisvuoteen verrattuna. Lisäksi

peruskoulun päättötodistuksen ja jatko-opiskelupaikan saivat kaikki oppilaat, 1–2 oppilasta lukuun ottamatta.

Erityisen ja tehostetun tuen tarpeessa olevien lasten/ oppilaiden prosenttiosuus osoittaa pientä kasvua edellisvuoteen verrattuna. Tuen tarpeessa olevien oppilaiden määrän kasvu voi viitata lisääntyneeseen tuen tarpeeseen tai parempaan tuen saatavuuteen. Asetetun tavoitetasen puuttuessa toteutumista ei voi arvioida yksiselitteisesti.

THL:n kouluterveyskyselyn ja Hämeenlinnan oman lasten ja nuorten HYTE-kyselyn mukaan yläkoululaisten kiusaamiskokemukset ovat lisääntyneet vuoteen 2023 verrattuna. Alakoululaisten osalta kiusaaminen on kuitenkin vähentynyt, mikä osoittaa, että joitakin edistysaskeleita on otettu. Vuonna 2024 hyväksytty toimintaohjelma koulukiusaamisen ja -väkivallan ehkäisemiseksi pyrkii vastaamaan tähän ongelmaan.

Talouden tasapainotuksessa on onnistuttu välttävästi. Vuoden 2024 investointiohjelma oli kokonaisuudessaan pienempi kuin aikaisempina vuosina, mutta Solvikin päiväkodin ja Verkatehtaan opistotalon kustannusarviot ovat nousseet budjetoidusta, mikä vaikuttaa osittain tavoitteen toteutumiseen. Kouluverkkoon ei tehty muutoksia palveluverkkopäätöksillä ja varhaiskasvatuksen piirissä olevien lasten määrä on pysynyt tasaisena osallistumisasteen nousun ja maahanmuuton vuoksi, joten käyttömenojen sopeutusta ei ole voitu toteuttaa suunnitellusti.

Kulttuuripalvelujen vetovoiman lisäämisessä on mittareiden mukaan onnistuttu hyvin. Kaupunginmuseon ja kirjaston kävijämäärät kasvoivat, lastenkulttuurin asiakaskontaktit lisääntyivät ja teatteriin myytyjen lippujen määrä nousi merkittävästi. Vuonna 2024 hyväksytty matkailun toteutusohjelma on luonut vahvan pohjan ja toimivat edellytykset matkailun kasvuille ja tapahtumien järjestämiselle.

Arviointi - Liikkumisen ja toimintakyvyn edistäminen on tärkeää monista syistä, jotka liittyvät sekä fyysiseen että henkiseen hyvinvointiin. Erityisen arvokkaana tarkastuslautakunta pitää lasten ja nuorten kannustamista liikuntaharrastusten pariin esim. Harrastus ihan lähellä -toiminnan keinoin, joka tarjoaa matalan kynnyksen liikuntamahdollisuuksia hämeenlinnalaisille

koululaisille veloituksetta. Toisaalta lautakunta kiinnitti huomiota Move-mittauksen tulokseen, jonka perusteella useamman kuin joka kolmannen oppilaan fyysinen toimintakyky on mahdollisesti terveyttä ja hyvinvointia kuluttavalla tai haittaavalla tasolla. Tämä on huolestuttavaa. Tarkastuslautakunta pitääkin tärkeänä lasten ja nuorten kannustamista arkiliikuntaan, kuten koulumatkojen kulkemiseen pyöräillen tai kävellen. Lisäksi lautakunta toteaa, että valtuustoon nähden sitovaan tavoitteeseen kytketyn mittarin (80 % alle 3 km koulumatkoista kuljetaan kävellen tai pyörällä) ja siihen liittyvän kyselyn tekemättä jättäminen ei ole perusteltua resurssisyistä.

Lukutaidon ja kielellisten valmiuksien vahvistaminen on sen sijaan ollut heikkoa mittareilla kerätyn tiedon perusteella. Toisaalta kuudesta tavoitteelle asetetusta mittarista ainoastaan kaksi oli sellaista, joiden avulla raportoitu tieto oli ristiriidattomasti arvioitavissa. Muiden osalta tavoitetasoa ei ollut asetettu tai mittaritieto oli raportoitu osittain, joten toteumaa ei voitu arvioida tai se jäi vajaaksi. Heikoilla mittareilla ei saada onnistumisia esiin.

Lasten ja nuorten kasvaviin tuen tarpeisiin ja niiden ennaltaehkäisyyn on onnistuttu vastaamaan kohtalaisesti. Poissaolojen seurantaa on tehostettu ja koulukiusaamisen ehkäisemiseksi on laadittu toimintaohjelma. Erityisen ja tehostetun tuen tarpeessa olevien lasten osuuden kehitystä seurataan, mutta tässäkin ongelmana on mittarin monitulkintaisuus, joka vesittää tavoitteen edistymisen arvioinnin. Tässä yhteydessä tarkastuslautakunta toteaa, että tuen tarpeen esiintulo on myös positiivinen asia.

Talouden tasapainotavoitteen välttävään toteutumiseen vaikutti merkittävästi edellisvuonna tehty palveluverkkopäätös, jonka mukaan kouluverkkoa ei sopeutettu vähenevän lapsimäärän mukaisesti.

Kulttuuripalvelujen vetovoiman lisääminen on merkittävä saavutus sekä kaupungin että sen asukkaiden näkökulmasta. Kiinnostava ja monipuolinen kulttuuritarjonta tekee kaupungista houkuttelevamman niin nykyisille asukkaille

kuin vierailijoille ja potentiaalisille uusille asukkaillekin. Vetovoimainen kulttuuritoiminta luo elinvoimaisen ympäristön, joka tukee yhteisöllisyyttä, taloudellista kehitystä ja henkistä hyvinvointia. Tunnettuus, menestys, kestävyys ja kasvu kulkevat käsi kädessä kohti houkuttelevuuden tavoitetta vetovoimaisen kulttuuritoiminnan avustuksella.

Suositus – Tarkastuslautakunta on huolissaan lasten ja nuorten lukutaidon ja kielellisten valmiuksien kehityksestä ja suosittelee seurannan jatkamista toimivien mittareiden avulla.

Oppilaiden tuen tarpeet kasvavat Hämeenlinnassa valtakunnallisen kehityksen mukaisesti. Myös niiden kehityksen seurannan jatkamista suositellaan toimivien mittareiden avulla, esimerkiksi kansallinen keskitaso tavoitetasona. Myös kohtuulliseksi määritetty ryhmä koko tai aikuisten määrä lapsia kohden voi olla mielekäs tavoite varhaiskasvatukseen ja opetukseen.

Tarkastuslautakunta kannustaa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimenpiteiden jatkamiseen niin lasten ja nuorten kuin aikuisten ja ikäihmistenkin osalta. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen mittaamisessa on tärkeää keskittyä muutamaa tutkittuun tietoon perustuvaan avaintavoitteeseen ja -mittariin, joista voidaan todeta onnistumisia ja haasteita sekä todentaa kaupungin toimien vaikutusta hyvinvointiin ja terveyteen.

Tarkastuslautakunta suosittelee yhteistyön lisäämistä joukkoliikenneyksikön suuntaan sujuvien bussi- tai palvelulinjayhteyksien mahdollistamiseksi kaupungin kulttuuri- ja liikuntapaikkoihin. Toimiva joukkoliikenne lisää tutkitusti asukkaiden omatoimisuutta ja hyvinvointia.

Lisäksi tarkastuslautakunta toistaa viime vuonna antamansa suosituksen museotoiminnan nostamisesta sivistys- ja hyvinvointilautakunnan seurantaan. Ottaen huomioon museoiden laaja tehtäväkenttä (kokoelmatyö,

näyttelytoiminta, alueellinen vastuumuseo sekä kaupunginmuseon viranomaistehtävät), tulee toiminnalle asettaa selkeät tavoitteet ja mittarit, joiden avulla museotyössä onnistumista voidaan seurata ja arvioida. Merkille pantavaa on, että Hämeenlinnassa on yksi Suomen vanhimmista museoista sekä arvokkaita kokoelmia.

6.1.1 Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Sivistys- ja hyvinvointilautakunnan (SIHY) menomäärärahat yhteensä ja tulomäärärahat yhteensä ovat valtuustoon nähden sitovia eriä (bruttositovuus). Toimintakertomuksessa on esitetty talousarvion sitovuuden toteutuminen vaaditulla tarkkuudella. SIHY:n menomäärärahat ylittyivät 1,2 milj. euroa, johon kaupunginhallitus myönsi ylitysoikeuden 24.3.2025 § 38. SIHY:n toteutuneet toimintamenot olivat 138,6 milj. euroa ja toimintatuotot 8,3 milj. euroa, jolloin toimintakate oli -130,3 milj. euroa.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi kesäkuussa 2024 talousarviomuutoksen, jolla lisättiin 1,9 milj. euroa toimintakuluihin, erityisesti varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen henkilöstömenoihin sekä sisäisiin tilavuokriin. Lisäksi hankerahoitusten vuoksi lisättiin 2,5 milj. euroa sekä tuottoihin että kuluihin. Tuotot ylittivät ennakoidun 1,6 milj. eurolla, erityisesti perusopetuksen kuntienvälisen laskutuksen ansiosta ja kulut ylittyivät 1,2 milj. eurolla. Lautakunnan toteutunut toimintakate oli 366 121 euroa parempi kuin muutettu talousarvio.

Taulukko 7: SIHYn toimintakatteen toteumavertailu

1 000 €	TA 2024	TA-MUUTOS	MTA	TP 2024	POIKKEAMA	POIKKEAMA %
YHTEINEN HALLINTO JA PALVELUOHJAUS	-447	-	-447	-415	32	-7 %
VARHAISKASVATUSPALVELUT	-38 248	-892	-39 140	-39 003	137	-0,4 %
OPETUS-, NUORISO- JA LASTENKULTTUURIPALVELUT	-72 368	-1 042	-73 428	-73 460	-32	0 %
KULTTUURI, LIIKUNTA JA HYVINVOINTI	-17 644	-9	-17 635	-17 406	230	-1 %
SIHY TOIMINTAKATE	-128 725	-1 925	-130 650	-130 284	366	-0,3 %

Varhaiskasvatuksen talousarviomuutos toimintakatteen tasolla oli -0,9 milj. euroa. Menomäärärahoja lisättiin sijaishenkilöiden ostoon, omiin henkilöstökustannuksiin ja sisäisiin

vuokriin. Lisäksi tuloihin ja henkilöstömenoihin lisättiin 0,7 milj. euroa hanketoimintaa varten.

Opetus, nuoriso ja lastenkulttuurin talousarviomuutos toimintakatteen tasolla oli -1,0 milj. euroa. Menomäärärahoja haettiin uusien pienryhmien ja valmistavan opetuksen ryhmien henkilöstökustannuksiin sekä sisäisiin vuokriin. Lisäksi opetuksen ja lastenkulttuurin toimintatuottoihin ja toimintakuluihin lisättiin 1,6 milj. euroa hanketoimintaa varten.

Kulttuurin, liikunnan, hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen talousarviomuutoksella lisättiin sekä tuottoja että kuluja hanketoimintaa varten. Toimintatuotot ylittivät muutetun talousarvion 0,2 milj. eurolla mm. näyttelyavustusten ja ennakoitua suurempien pääsymaksutulojen vuoksi.

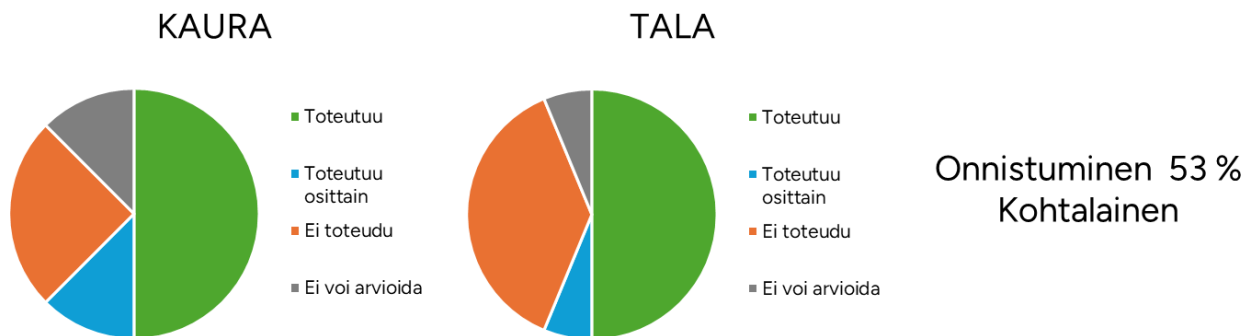
Arviointi – Sivistys- ja hyvinvointilautakunta onnistui kokonaisuudessaan parantamaan taloudellista tilannettaan ennusteisiin verrattuna, mikä on positiivinen saavutus. Toimintakulujen hallinnassa on kuitenkin edelleen haasteita, erityisesti palvelujen ostojen ja henkilöstökulujen osalta.

Suositus - Henkilöstö- ja sijaiskulujen seurannan ja hallinnan yhteydessä on tärkeää panostaa henkilöstön hyvinvointiin, työssä jaksamiseen ja matalaan vaihtuvuuteen.

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan kulttuuri- ja liikuntapalveluiden resurssoinnista on tärkeää huolehtia myös jatkossa, sillä niiden välilliset vaikutukset asukkaiden hyvinvointiin ja viihtyvyyteen sekä kaupungin kilpailukykyyn uusista asukkaista ja matkailijoista on merkittävä. Hyvät kulttuuri- ja liikuntapalvelut lisäävät kaupungin houkuttelevuutta kilpailtaessa uusista yrityksistä ja investoijista.

6.2 Kaupunkirakennelautakunta

Kaupunginvaltuusto hyväksyi kaupunkirakennelautakunnan (KAURA) toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet talousarviossa. Kaupunginvaltuuston asettamia tavoitteita oli neljä ja niihin liittyviä mittareita 16. Tarkastuslautakunnan arvion mukaan niistä toteutui 53 % eli tavoitteiden saavuttamisessa onnistuttiin kohtalaisesti.

Kuva 18: Kaupunkirakennelautakunnan tavoitteiden toteutuminen

Lautakunnan sitovien tavoitteiden toteutumista on yllä olevassa kuvassa esitetty vertaamalla tilinpäätöksessä raportoituja tuloksia (KH) tarkastuslautakunnan arvioon (TALA). Pii-rakkakaavioiden toteutumista kuvaavat värijakaumat poikkeavat toisistaan osittain toteutuneiden, ei toteutuneiden ja sellaisten mittareiden osalta, joita ei voitu arvioida.

Taulukko 8: KAURAn toiminnalliset tavoitteet 2024

Tavoite: Aktiiviset ja liikkuvat asukkaat

Mittari	Arvio toteutumisesta	TALA
Leikkipaikkaohjelman toteuttaminen, uudistettujen leikkipaikkojen määrä (peruskorjataan tai rakennetaan 4 kpl/vuosi)	Uudisrakennettuja leikkipaikkoja ovat Seitsemän veljeksien leikkipaikka Jukolassa, Jerpenpuiston leikkipaikka Äikälässä ja Lennin leikkipaikka Iittalassa. Lisäksi Kartanonpuiston leikkipaikka Hätilässä on peruskorjattu.	Toteutuu
Sotkanrannan sataman peruskorjaushanke on toteutettu. Venepaikkojen määrä (vähintään 80 paikkaa)	Sotkanrannan sataman peruskorjaus ei toteutunut vuonna 2024.	Ei toteudu
Selvitetään mahdollisuutta perustaa matkailuautojen matkaparkki osana Sotkanrannan kehittämisen kokonaisuutta		
Linnanpuiston rakennussuunnitelma on valmistunut	Linnanpuiston rakennussuunnitelma on valmistunut.	Toteutuu

Mittari	Arvio toteutumisesta	TALA
Infran lupaprosessit ovat sujuvia (Sijoittamis- ja katulupia noin 400 kpl. Viranhaltijapäätöksiä noin 100 kpl)	Sijoittamis- ja katulupia tehtiin 594 (v. 2023: 571) ja viranomaispäätöksiä n. 100 kpl (v. 2023: 149 kpl).	Toteutuu
Asiakaspalautteiden määrä vähenee (määrä pienempi kuin 2023)	Asiakaspalautteiden lukumäärä on kasvanut. Suurin osa palautteista koskee katujen talvikunnossapitoa.	Ei toteudu

Tavoite: Kaupunkirakenteen palveluja johdetaan tuloksellisesti tiedolla. Sujuvat ja nopeat kaupunkirakenteen palvelut

Mittari	Arvio toteutumisesta	TALA
Viranomaislupien brutto- ja nettokäsittelyajat (keskimääräiset käsittelyajat: rakennusluvat 3 viikkoa, ympäristö- ja maa-ainesluvat 5 kk)	Rakennuslupien (285 kpl) bruttokäsittelyaika oli 66,4 pv ja nettokäsittelyaika oli 12 pv. Ympäristölupien keskimääräinen bruttokäsittelyaika oli 18,4 kk (netto: 9,8 kk), maa-aineslupien 5,6 kk (netto: 3 kk) ja yhden yhteisluvan käsittelyaika oli 4 kk (netto: 2 kk). Ympäristö- ja maa-aineslupien bruttokäsittelyaika on laskettu hakemuksen vireille tulosta ja nettokäsittelyaika hakemuksen kuulutuksesta.	Ei toteudu
Kaavojen määrät (5 kpl)	Merkittävistä kaavahankkeista päätöksentekoon valmistuivat asemakaavoista Rauhankatu 14, Linna Golf, Länsiportintie ja Tervalammintie. Uusien pientaloalueiden asemakaavoitusta edistettiin Mettolan ja Alilaurilan alueilla. Näistä Alilaurilan kaava on lainvoimainen ja Mettola on hyväksymiskäsittelyssä vuoden 2025 alkupuolella.	Toteutuu
Asiakastytyväisyyskysely (tehty)	Ympäristönsuojelun asiakastytyväisyyskysely toteutettiin syksyllä 2024.	Toteutuu
Tiloihin kohdistuvien saapuneiden palvelupyyntöjen vasteaika (toteutuu sopimusten mukaisina: hoito- ja huoltotehtävät on kuitattava viikoittain, edellisen viikon tehtävät on oltava kuitattuna viimeistään seuraavan viikon maanantaina)	Kaikkien palvelualueiden vasteaikojen keskiarvo on alle viisi päivää ja mediaani 19 tuntia 8 minuuttia.	Toteutuu
Rakennusten kunnossapidon laatu, laatuauditointien tulokset (tavoitetaso 3,57 asteikolla 1–5)	Keväällä 2024 kiinteistönhoidon ulkopuolisen auditoinnin tulos oli 3,4 (v. 2023: 3,1).	Ei toteudu
Energiansäästötoimenpiteiden eteneminen (KETS) (KETS:n eteneminen suunnitelman mukaisesti 1378 MWh/a)	Erillisiä aurinkoenergiահankkeita oli toteutuksessa kolme kappaletta. Lämmitystapamuutoksia toteutettiin yhteen kohteeseen, toisen kohteen jäätyä toimitusajasta johtuen seuraavalle vuodelle. Lisäksi toteutuksessa oli useita LED-valaisimien sekä iv-koneiden uusimisia. Vuodelle 2024 laskettu saavutettu säästö oli 1248,9	Toteutuu

Mittari	Arvio toteutumisesta	TALA
	MWh, mutta laskenta oli vielä raportointihetkellä kesken. Kokonaisuudessaan energiansäästöä oli raportointihetkellä kasassa 9381 MWh.	
Kaupunkirakenteen verkkosivulla vierailijoiden määrä (Rakentamisen luvat sivujen kävijä-määrä nousee)	Rakentamislain ja kaupungin oman rakennusjär-jestyksen uudistamisen takia verkkotiedotta-mista on lisätty keväällä 2024. Kaupunkirakenteen verkkosivuilla oli elokuussa 13 818 yksilöityä käyntiä (8/2023: 8 327).	Toteutuu

Tavoite: Hiilineutraali Hämeenlinna

Mittari	Arvio toteutumisesta	TALA
Hiilineutraali Hämeenlinna ohjelman toteutu-misaste (toteutettujen ja aloitettujen toimen-piteiden määrä ja merkittävyys on suurempi kuin vuonna 2023)	Tilinpäätöksessä ei ole vertailutietoa Hiilineut-raali Hämeenlinna -ohjelman toteutumisas-teesta eikä sen merkittävyydestä.	Ei voida arvioida

Tavoite: Houkutteleva asumiskaupunki

Mittari	Arvio toteutumisesta	TALA
Asukastyytyväisyyskysely (tehty)	Asukastyytyväisyyskyselyä ei toteutettu vuonna 2024.	Ei toteudu
Asukasmäärän muutos Hämeenlinnassa (väes-töennusteen mukaisesti kasvua 200)	Ennakkotiedon mukaan asukasmäärän muutos oli positiivinen (+57), mutta kasvutavoitteeseen ei päästy.	Ei toteudu
Asuntojen hinnan kehitys eri alueilla (vuodesta 2023-> 2024 kasvava)	Vanhojen osakeasuntojen neliöhinnat, ennakko-tieto 2024Q4 (suluissa 2023Q4) Koko maa: 2.609 €/m ² (2.594 €/m ²) Kanta-Häme: 1.526 €/m ² (1.561 €/m ²) Hämeenlinna: 1.814 €/m ² (1.803 €/m ²) Hämeenlinna 1: 2.011 €/m ² (2.110 €/m ²) (posti-numerot 13100, 13130, 13200, 13220) Muu Hämeenlinna: 1.612 €/m ² (1.548 €/m ²) (lähde: Tilastokeskus, osakeasuntojen hinnat)	Toteutuu osittain

Aktiiviset ja liikkuvat asukkaat tavoitteessa on mittareiden mukaan onnistuttu kohtalai-sesti. Linnanpuiston rakennussuunnitelma on valmistunut ja leikkipaikkaohjelman toteut-taminen on edennyt suunnitelmien mukaisesti. Lisäksi vuonna 2024 infran lupaprosessit ovat olleet sujuvia, sijoittamis- ja katulupia tehtiin yli 400 kappaletta ja viranomaispäätök-siä suunnitellun määrän mukaisesti noin 100 kappaletta.

Asiakaspalautteiden määrä on kasvanut, erityisesti katujen talvikunnossapitoa koskien, minkä vuoksi tavoite jäi toteutumatta. Vuonna 2024 toteutumatta jäi myös Sotkanrannan sataman peruskorjaushanke, jota vuoden 2025 aikana edistetään vain välttämättömillä, turvallisuuteen liittyvillä investoinneilla.

Kuva 19: Toimiva joukkoliikenne edistää monia kaupungin strategisia tavoitteita.

Kaupunkirakenteen sujuvat ja nopeat palvelut tavoitteessa on onnistuttu hyvin ja palveluja on johdettu tuloksellisesti tiedolla. Merkittävien kaavahankkeiden osalta on saavutettu hyviä tuloksia ja useita asemakaavoja on saatu päätökseen tai edistetty suunnitelmien mukaisesti. Vaikka rakennuslupien ja maa-aineslupien keskimääräisissä bruttokäsittelyajoissa ei päästy tavoiteaikoihin, niin nettokäsittelyajoissa onnistuttiin ja ne olivat kohtuullisia. Ympäristölupien brutto- ja nettokäsittelyajat ovat olleet tavoiteltua huomattavasti pidempiä.

Ympäristönsuojelun asiakastytyväisyyskysely lähetettiin sähköpostitse ympäristölupa-, yhteislupa- ja/ tai maa-aineslupapäätöksen saaneille toimijoille sekä valvontasuunnitelman mukaisesti tarkastettujen kohteiden toimijoille. Kyselyyn vastasi yhteensä 21 henkilöä. Vesihuoltolain mukaista vapautusta hakeneille lähetettyyn kyselyyn vastasi 67 henkilöä.

Vastaajat arvioivat saaneensa riittävästi ohjausta ja neuvontaa sekä olivat tyytyväisiä asioiden etenemiseen ja tiedottamiseen. Vesihuollon vapautushakemuksiin liittyvässä kyselyssä saatiin myös palautetta vesihuoltolaitoksesta ja lainsäädännön kohtuuttomuudesta.

Tiloihin kohdistuvien saapuneiden palvelupyyntöjen vasteajat ovat pysyneet alle viiden päivän keskiarvossa ja energiansäästötoimenpiteet ovat edenneet suunnitelmien mukaisesti, vaikka lopullinen laskenta oli raportointihetkellä vielä kesken. Vuodelle 2024 saavutettu energiansäästö on merkittävä ja useita aurinkoenergiahankkeita sekä LED-valaistimien ja iv-koneiden uusintoja on toteutettu.

Kaupunkirakenteen verkkosivujen kävijämäärät ovat kasvaneet huomattavasti, mikä kertoo tiedottamisen onnistumisesta sekä lisääntyneestä kiinnostuksesta rakentamislain ja kaupungin oman rakennusjärjestyksen uudistamista kohtaan. Kokonaisuudessaan kaupunkirakenteen palvelujen kehitys on ollut positiivista, vaikka rakennusten kunnossapidon laatuauditointien tulokset eivät ihan yltäneet tavoitetasoon.

Hiilineutraali Hämeenlinna -toimenpideohjelman edistyminen on ollut hidasta eikä uusia päästövähennystoimenpiteitä ole käytännössä toteutettu KETS-ohjelmaa lukuun ottamatta. Merkittävimmät toimenpiteet on tehty KETS:n yhteydessä ja päästövähennystavoitteissa on pysytty osittain puhtaan energiasiirtymän ansiosta.

Ilmastovahdin toimenpiteiden määrä ei kerro toimenpiteiden laadusta tai päästövähennysvaikutuksesta, joten merkittävyyden arviointi on vaikeaa. Hiilineutraali Hämeenlinna -toimenpideohjelmaa päivitetään syksyllä.

Houkutteleva asumiskaupunki tavoite toteutui heikosti. Mittariksi asetettua asukastyytyväisyyskyselyä ei toteutettu ja asukasmäärän kasvu oli ennakkotiedon mukaan tavoitetta huomattavasti matalampi. Asuntojen hinnan kehitys oli osittain positiivista, sillä vanhojen osakeasuntojen neliöhinnat nousivat joillakin alueilla.

Arviointi - Hyvinvoivien ihmisten yhteisöllisen kaupungin päämäärää on edistetty Aktiiviset ja liikkuvat asukkaat -tavoitteen mukaan kohtalaisesti. Leikkipaikkaohjelman toteutus, linnanpuiston rakennussuunnitelma sekä infran sujuvat lupaprosessit toteutettiin onnistuneesti, mutta Sotkanrannan

sataman peruskorjaushanke viivästyi. Tarkastuslautakunta keskusteli kokouksessaan asiakaspalautteen määrän soveltuvuudesta mittariksi tässä yhteydessä ja pohti tarvetta luokitella saatu palaute tarkemmin esim. katujen kunnossapitoon liittyvän negatiivisen palautteen määrän väheneminen.

Tiedolla johtamisen tavoitteessa on onnistuttu hyvin ja palvelujen sujuvuudesta kertoo merkittävien kaavahankkeiden valmistuminen päätöksentekoon tavoitteen mukaisesti, tiloihin kohdistuneiden palvelupyyntöjen vastaajien sopimuksenmukaisuus sekä verkkotiedottamisen onnistuneesta lisäämisestä kertova kävijämäärän kasvu. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että kaavoituksen ja lupaprosessien toimivuutta ja kehittämistä jatketaan. Kehittämistä olisi hyvä tehdä myös vertaamalla ja uudistamalla sopivien vertailukaupunkien kanssa.

Tiedolla johtamista tukee energiasäästötoimenpiteiden eteneminen suunnitellusti sekä ympäristönsuojelun asiakastytyväisyyskyselyn toteuttaminen. Tarkastuslautakunta kiinnitti huomiota viranomaislupien brutto- ja nettokäsittelyaikojen käyttämiseen mittarina ja pohti tarkentamistarvetta, jotta mittari olisi toimiva. Nykyisellään mittarin tavoitetasoksi on määritelty keskimääräiset käsittelyajat, mutta toteutuneet käsittelyajat on raportoitu bruttona ja nettona, eli raportoidut tulokset eivät vastaa mittarille asetettua aikamäärettä. Lautakunta pitää lupakäsittelyn brutto- ja nettokäsittelyaikojen seurantaa tarkoituksenmukaisena. Brutto- ja nettokäsittelyaikojen erot viittaavat siihen, että hakemusaineistojen laadussa voi olla merkittäviä ja toistuvia puutteita. Hakemusaineistojen laatuun vaikuttavien tekijöiden tarkempi selvittäminen ja niihin vaikuttaminen voisi kaventaa brutto- ja nettokäsittelyaikojen eroa.

Taloudellisesti ja ekologisesti kestävä kaupungin päämäärää on pyritty edistämään edellä mainitun lisäksi Hiilineutraali Hämeenlinna -ohjelmaa toteuttamalla. Mittariksi asetettua toteutettujen ja aloitettujen toimenpiteiden

määrän ja merkittävyyden arviointia ei kuitenkaan pystytty tekemään vertailutiedon puuttuessa.

Houkutteleva asumiskaupunki -tavoitteen tarkoituksena oli edistää elinvoimaisen kasvun kaupungin päämäärää, mutta toteutuneiden mittaritietojen perusteella siinä onnistuttiin heikosti. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä tavoiteasetannan merkityksen korostamista toiminnan johtamisen välineenä ja pohtii, onko asukasmäärän muutos sellainen mittari, joka ohjaa kaupunkirakenteen toimintaa tavoitteen suuntaan? Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan kaupunkirakennetoimiala voi vaikuttaa monin tavoin asukkaiden ja uusien yritysten houkuttelemiseen. Toimialan onkin tärkeää edelleen kehittää mm. kaavoitusta, luvitusta sekä vaikuttaa toimiviin kaukojuna- ja muihin liikenneyhteyksiin, ja miettiä niihin liittyviä mittareita, jotka voivat lisätä asukasmäärää.

Suositus – Tarkastuslautakunta suosittelee tavoiteasetannan merkityksen korostamista toiminnan johtamisen välineenä. Lautakunnan näkemyksen mukaan kaupungin tulee määrittää toimia, joilla tavoitteita voidaan saavuttaa ja tarvittaessa korjata tavoitteiden saavuttamiseen liittyviä ongelmia. Toimivien mittareiden avulla saadaan tietoa siitä, ollaanko menossa tavoiteltuun suuntaan.

Tarkastuslautakunnan mielestä pelkän asiakaspalautemäärän sijaan voisi olla mielekäästä arvioida palautteen laatua (esim. positiivinen, negatiivinen, neutraali/ kehitysehdotus) ja pyrkiä määrätietoisesti lisäämään positiivista tai kehittävää palautetta ja vähentämään negatiivista.

Erityisesti Hiilineutraali Hämeenlinna -ohjelman toteutumiseen, mittaamiseen ja arviointiin tulee tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan kiinnittää huomiota niin, että Hämeenlinna voi saavuttaa tavoitteensa hiilineutraaliudesta vuonna 2035.

Lisäksi tarkastuslautakunta kiinnitti huomiota vaikuttavuustavoitteita arvioi-
dessaan joukkoliikenteen käytön huomattavaan kasvuun valtuustokauden
aikana. Kehitys nostettiin ansaitusti esiin merkittävänä onnistumisena ekolo-
gisen kestävyysedistämistyössä. Toimiva joukkoliikenne kytkeytyy vah-
vasti myös asukkaiden hyvinvoinnin ja yhteisöllisyyden sekä kaupungin elin-
voimaisuuden edistämisen tavoitteisiin. Lautakunta esittää huolensa joukko-
liikenneyksikön henkilöstön työhyvinvoinnin tilanteesta, johtuen toistuvista
epäonnistuneista rekrytoinneista ensin joukkoliikennekoordinaattorin ja sit-
temmin joukkoliikennepäällikön virkaan ja siitä johtuvasta työkuormasta, jota
muut yksikössä ja tulosalueella ovat joutuneet jo pitkään jakamaan. Tarkas-
tuslautakunta suosittelee tarvittavien toimien tarkkaa harkintaa ja toimeen-
panoa joukkoliikenneyksikön toimintavalmiuden varmistamiseksi.

Kaupunkirakennetoimialalla on tärkeää panostaa johtamisen tukeen, henki-
löstön hyvinvointiin ja työjärjestelyihin. Organisaation tulisi säilyttää toimin-
takykynsä myös henkilövaihdosten tai pitkien poissaolojen aikana nykyistä
varmemmin.

6.2.1 Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Kaupunkirakennelautakunnan (KAURA) menomäärärahat yhteensä ja tulomäärärahat yh-
teensä ovat valtuustoon nähden sitovia eriä (bruttositovuus). Toimintakertomuksessa on
esitetty talousarvion sitovuuden toteutuminen vaaditulla tarkkuudella.

KAURA:n toteutuneet toimintamenot olivat yhteensä 62,5 milj. euroa ja toimintatuotot
72,3 milj. euroa. Menot alittivat talousarvion 1,1 milj. eurolla ja tuotot toteutuivat 1,1 milj.
euroa muutettua talousarviota suurempina. Talousarviomuutosta pyydettiin hyvinvointi-
alueen kanssa tehdyn kiinteistökaupan vuoksi, mikä lisäsi myyntivoittoja niin maa-alueiden
kuin rakennusten osalta. Toimintakate oli 10,7 milj. euroa eli lähes 2,3 milj. euroa parempi
kuin muutettu talousarvio.

Investointien osalta julkisen käyttöomaisuuden menomääräraha oli alkuperäisessä talousarviossa 10,7 milj. euroa ja talousarviomuutoksen jälkeen 9,5 milj. euroa. Toteutuma oli 9 milj. euroa, mikä oli 0,5 milj. euroa vähemmän kuin muutettu talousarvio.

Talonrakennuksen investointien menomääräraha oli alkuperäisessä talousarviossa 26 milj. euroa ja muutetussa talousarviossa 90,7 milj. euroa. Toteutuma oli 88,7 milj. euroa, mikä oli 2 milj. euroa vähemmän kuin muutettu talousarvio.

Taulukko 9: KAURAn toimintakatteen toteumavertailu

1 000 €	TA 2024	TA-MUUTOS	MTA	TP 2024	POIKKEAMA	POIKKEAMA %
KAUPUNKIRAKENELAUTA-KUNTA JA HALLINTO	-1 355	-	-1 355	-945	410	-30 %
MAANKÄYTÖN SUUNNITTELU	-432	4 916	4 484	5 439	955	21 %
INFRA	-11 571	-	-11 571	-11 289	282	-2 %
VIRANOMAISPALVELUT	-487	-	-487	97	584	-120 %
TILAPALVELUT	16 961	416	17 377	17 410	33	0,2 %
KAURA TOIMINTAKATE	3 116	5 332	8 448	10 712	2 264	27 %

Maankäytön suunnittelun talousarviomuutos toimintakatteen tasolla oli 4,9 milj. euroa. Tulot ylittivät odotukset pääasiassa maa- ja vesialueiden vuokrien sekä joukkoliikenteen tuottojen ansiosta. Toimintamenot alittuivat 0,2 milj. euroa, koska henkilöstökulut jäivät pienemmiksi henkilöstön vaihtuvuuden ja rekrytointiprosessien vuoksi.

Infra-tulosalueen monet tehtävät ja niiden kustannukset ovat vahvasti riippuvaisia sääolosuhteista. Talousarvio ylittyi sekä tulojen että menojen osalta. Tulot ylittivät ennakoidun 0,3 milj. eurolla erityisesti puunmyyntituottojen ja ELY-keskuksen korvausten ansiosta. Menot ylittyivät henkilöstökulujen ja vuokrien osalta, mutta toisaalta palvelujen ja tavaraostojen kustannukset olivat odotettua pienemmät.

Viranomaispalveluiden talousarvio toteutui hyvin, sillä toimintatuotot ylittivät ennakoidun 0,5 milj. eurolla erityisesti kaduilla ja yleisillä alueilla tehtävistä töistä perittävien maksujen ansiosta. Toimintamenot alittuivat hieman, mikä paransi toimintakatetta.

Tilapalvelujen toimintakate oli 17,4 milj. euroa. Talousarvio toteutui pääosin suunnitellusti, vaikka toimintatuotot alittivat 0,5 milj. eurolla muutetun talousarvion. Tämä johtui siitä,

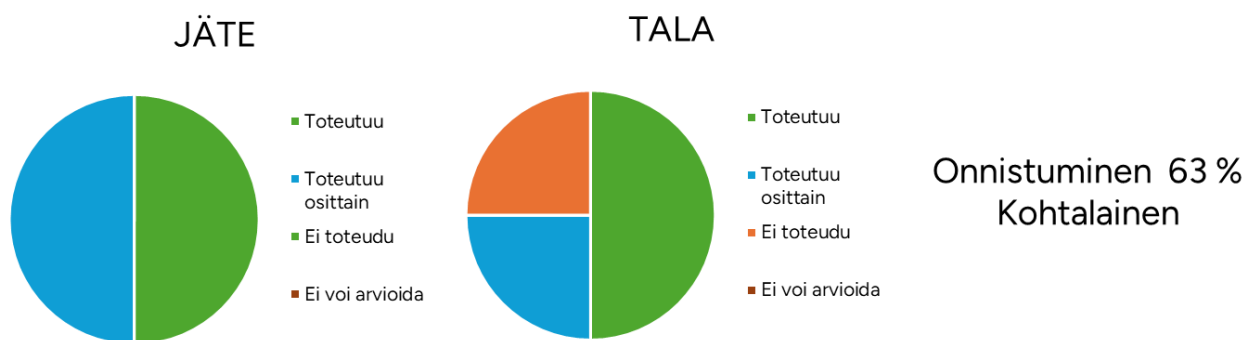
että merkittäviä kiinteistöjen myyntejä ei toteutunut vuonna 2024, lukuun ottamatta Kanta-Hämeen hyvinvointialueen kanssa tehtyä kiinteistökauppaa. Toimintamenoissa palveluiden ostot toteutuivat talousarviota pienempinä erityisesti ICT-kulujen ja puhtaanapitokulujen osalta. Myös ulkoiset rakennusten vuokratulot olivat talousarviota pienemmät, mikä johti toimintamenojen alitukseen ja paransi toimintakatetta. Rakennusten arvonalennuksia tehtiin 3,3 milj. eurolla, osakkeiden arvonalennuksia 1,0 milj. eurolla sekä kertaluonteisia lisäpoistoja 6,0 milj. eurolla.

Arviointi - Kokonaisuutena kaupunkirakennetoimialan talous toteutui muutettua talousarviota paremmin. Toimintatuotot ylittyivät kaikilla muilla tulosalueilla paitsi tilapalveluissa ja budjetoidut toimintamenot alittuivat kaikilla muilla tulosalueilla paitsi infrassa. Toimintakate toteutui kaikilla tulosalueilla muutettua talousarviota parempana.

6.3 Yhteinen jätelautakunta

Yhteinen jätelautakunta on Kiertokapula Oy:n 13 osakaskunnan yhteinen jätehuoltoviranomainen, joka vastaa jätehuollon järjestämisestä ja valvonnasta. Jätelautakunnan toimialueen kunnat ovat Hattula, Hausjärvi, Hyvinkää, Hämeenlinna, Janakkala, Järvenpää, Kerava, Loppi, Mäntsälä, Nurmijärvi, Riihimäki, Tuusula ja Valkeakoski. Lautakunnan vastuukunta on Hämeenlinna.

Jätelautakunnalla oli yhteensä kolme kaupunginvaltuuston asettamaa tavoitetta ja neljä mittaria, joista tarkastuslautakunnan arvion mukaan toteutui noin 63 %. Tavoitteiden saavuttamisessa onnistuttiin kohtalaisesti.

Kuva 20: Jätelautakunnan tavoitteiden toteutuminen

Lautakunnan sitovien tavoitteiden toteutumista on yllä olevassa kuvassa esitetty vertaamalla tilinpäätöksessä raportoituja tuloksia (KH) tarkastuslautakunnan arvioon (TALA). Pii-rakkakaavioiden toteutumista kuvaavat värijakaumat poikkeavat toisistaan osittain toteutuneiden ja ei toteutuneiden mittareiden osalta. Tarkastuslautakunnan poikkeava arvio johtui siitä, että lähetettyjen kehotuskirjeiden määrä oli tavoitteeseen nähden vähäinen.

Taulukko 10: Jätelautakunnan toiminnalliset tavoitteet 2024

Tavoite: Jätehuoltoon liittymättömien asuinkiinteistöjen tavoittaminen ja liittäminen jätehuoltoon.

Mittari	Arvio toteutumisesta	TALA
1 000 lähetettyä kehotuskirjettä.	Kehotuskirjeitä lähetettiin 276.	Ei toteudu

Mittari	Arvio toteutumisesta	TALA
Kehotuskirjeen saaneista vähintään 50 % liittyy jätehuoltoon ilman muita toimenpiteitä.	Kehotuskirjeen saaneista 55 % liittyi jätehuoltoon ilman muita toimenpiteitä. Tarkastuslautakunta kiinnitti kuitenkin huomiota lähetettyjen kirjeiden tavoitetta huomattavasti vähäisempään määrään.	Toteutuu

Tavoite: Sekajätteen määrä vähenee ja lajittelu lisääntyy. Biojäte kotikompostoidaan tai kerätään asuinkiinteistöiltä.

Mittari	Arvio toteutumisesta	TALA
Sekajätteen tyhjennysvälin yli 4 viikkoon pidentäneiden kiinteistöjen määrä lisääntyy.	Kiertokapula Oy:n asiakasta 12 145 on pidentänyt sekajäteastian tyhjennysvälin yli 4 viikkoon. Määrä kasvoi tavoitteen mukaisesti.	Toteutuu

Tavoite: Jätehuoltoviranomaisen asiakaspalvelu on sujuvaa.

Mittari	Arvio toteutumisesta	TALA
Hakemusten käsittelyaika enintään 1,5 kuukautta ja kompostointi-ilmoitusten 1 kk.	Hakemusten käsittelyaika oli keskimäärin noin 3,5 kk, eli tavoite ylittyi. Kompostointi-ilmoitusten käsittelyaika toteutui.	Toteutuu osittain

Jätelautakunta lähetti jätehuoltoon liittymättömille asuinkiinteistöille kehotuskirjeitä 276, tavoitteen ollessa 1 000 kappaletta. Lähetettyjen kehotuskirjeiden määrää rajoitti biojätteen erilliskeräyksen laajeneminen pientaloihin ja kompostointi-ilmoitusten käsittelyn priorisointi. Kehotuskirjeen saaneista 55 % liittyi jätehuoltoon määräajassa, mikä osoittaa kehotuskirjeet vaikuttavaksi työtavaksi, vaikka määrällisesti jätehuoltoon liittyneitä oli huomattavasti tavoitetta vähemmän.

Sekajätteen määrän vähenemisen ja lajittelun lisäämisen tavoite onnistui hyvin. Sekajäteastian tyhjennysvälin yli neljään viikkoon pidentäneiden asuinkiinteistöjen määrä kasvoi tavoitteen mukaisesti (kesäkuu: 11 903 ja joulukuu: 12 145).

Jätelautakunta vastaanotti 743 hakemusta (vuonna 2023: 685). Hakemusten keskimääräinen käsittelyaika oli 106 päivää. Päätöksiä ei saatu tehtyä 1,5 kuukauden tavoiteajassa, mutta käsittelyjono saatiin purettua vuoden lopussa. Kompostointi-ilmoitukset käsiteltiin ajantasaisesti, mikä mahdollisti biojätteen erilliskeräyksen sujuvan aloituksen pientaloissa ilman käsittelyjonoa.

6.3.1 Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Yhteinen jätelautakunta toimi tehokkaasti nettoyksikkönä, jonka budjetin toimintakate on sitova erä. Talousarviossa olleet toimintatuotot ja toimintamenot olivat 524 000 euroa toteuman ollessa 493 503 euroa. Kustannukset katettiin Kiertokapula Oy:n perimillä jätemaksuilla. Hämeenlinnan kaupunki ja Kiertokapula Oy sopivat erillisellä sopimuksella yhteisen jätelautakunnan tehtävien hoidon kustannuksista sekä lautakuntaan liittyvien korvausvastuiden kattamisesta. Sopimus sisältää kerättyjen varojen veloittamisen, perinnän ja lautakunnan kulujen laskutuksen.

Arviointi – Jätelautakunta saavutti asetetut tavoitteet kohtalaisesti vuonna 2024. Vaikka kehotuskirjeiden lähettämisessä jäätiin tavoitteesta, biojätteen erilliskeräyksen ja kompostointi-ilmoitusten priorisointi oli askel kohti kestävä jätehuoltoa. Jätelautakunnan tavoitteenasettelu on toimintaan hyvin soveltuvaa ja mitattavaa. Tavoitteiden asetannassa tulisi kuitenkin pyrkiä ennakkoimaan toimintaan vaikuttava lainsäädäntö hyvissä ajoin.

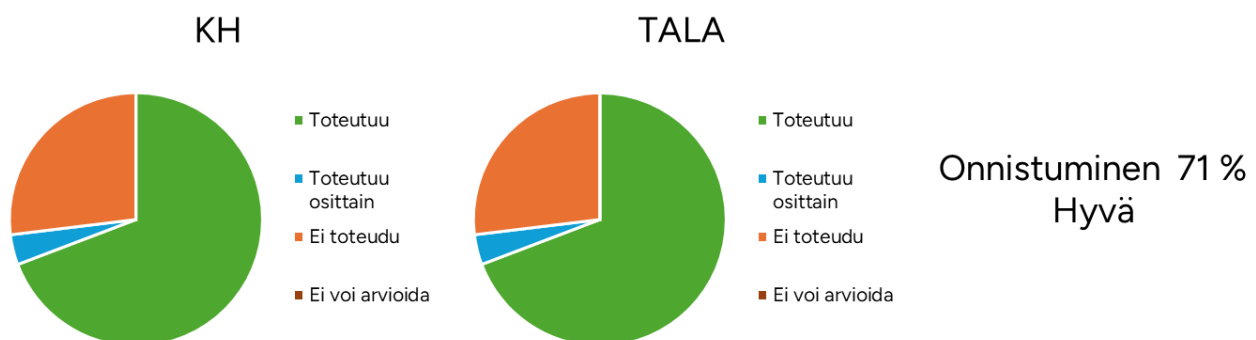
Kuva 21: Asianmukainen jätehuolto vähentää ympäristökuormitusta ja auttaa säilyttämään luonnon puhtana.

6.4 Konserni- ja elinvoimapalvelut

Konserni- ja elinvoimapalvelut ohjaa, valvoo ja tukee koko kaupunkikonsernin toimintaa. Vastuualueen tehtävänä on varmistaa, että kaupunkikonsernin yksiköt toteuttavat kaupunkistrategiaa ja toimivat koko konsernin kannalta parhaalla mahdollisella tavalla. Konsernipalvelujen tehtävä ulottuu kaupungin perusorganisaation lisäksi yhteisöihin ja säätiöihin, joissa kaupunki on omistajana tai joissa kaupungilla on määräysvalta.

Konserni- ja elinvoimapalvelut sisältää kahdeksan kokonaisuutta: kaupunginvaltuusto ja hallitus, kaupunginjohto, talous, hankinnat ja omistajaohjaus, henkilöstö- ja hallintopalvelut, strategia ja tietojohdampalvelut, elinvoima- ja työllisyyspalvelut, keskusvaalilautakunta ja tarkastuslautakunta.

Kaupunginvaltuusto on hyväksynyt konsernipalvelujen toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet talousarviossa. Tarkastuslautakunnan arvion mukaan kahdestatoista tavoitteesta ja niihin liittyvistä 26 mittarista toteutui 71 % eli tavoitteiden saavuttamisessa onnistuttiin hyvin.

Kuva 22: Konsernipalvelujen tavoitteiden toteutuminen.

Yllä olevassa kuvassa konsernipalvelujen sitovien tavoitteiden toteutumista on esitetty vertaamalla tilinpäätöksessä raportoituja tuloksia (KH) tarkastuslautakunnan arvioon (TALA). Arviot toteutumisesta ovat yhteneväiset.

6.4.1 Talous, hankinnat ja omistajaohjaus

Talouspalvelut keskittyvät kaupungin talouden ohjaukseen, tuottavuuden kehittämiseen ja rahoituksen hallintaan.

Taulukko 11: Talouden toiminnalliset tavoitteet

Tavoite: Prosessien digitaalisuuden kasvattaminen

Mittari	Arvio toteutumisesta	TALA
Myyntilaskujen sähköisyysasteen nosto	Vuonna 2023 sähköisyysaste oli 40 %. Syksyllä tehdyn järjestelmävaihdon jälkeen sähköisten myyntilaskujen osuus nousi 54,3 prosenttiin.	Toteutuu

Tavoite: Talousjärjestelmien uudistaminen ja palvelukeskuksen vaihto

Mittari	Arvio toteutumisesta	TALA
Uusien järjestelmien käyttöönotto onnistuneesti 1.10.2024. Käyttäjäkoulutukset järjestetty ja koulutussuunnitelma laadittu syksyille 2024.	Järjestelmävaihto eteni suunnitellusti ja uudet järjestelmät otettiin käyttöön 1.10.2024. Järjestelmien koulutukset toteutuivat koulutussuunnitelman mukaisesti.	Toteutuu

Talouspalvelujen resurssit kohdennettiin perustoimintojen tuottamiseen ja uusien talousjärjestelmien käyttöönottoon vuonna 2024. Omistajaohjaus jatkoi konsernirakenteen uudistamistoimia ja hankintapalveluissa kehitettiin viestintää ja toteutettiin kilpailutuksia. Vuoden lopussa talouden, hankintojen ja omistajaohjauksen henkilöstömäärä oli 13.

Arviointi - Talouspalvelut, omistajaohjaus ja hankintapalvelut onnistuivat erinomaisesti vuoden 2024 tavoitteissaan. Talouden uudet järjestelmät otettiin suunnitelmallisesti ja onnistuneesti käyttöön 1.10.2024 ja järjestelmävaihdon jälkeen sähköisten myyntilaskujen osuus nousi.

6.4.2 Henkilöstö- ja hallintopalvelut

Henkilöstö- ja hallintopalvelujen tavoitteena on tukea palvelua tuottavien yksiköiden lähi-johtajia ja henkilöstöä menestymään omassa työssään.

Taulukko 12: Henkilöstö- ja hallintopalvelujen toiminnalliset tavoitteet

Tavoite: Kaupungin johdon markkinointiyhteistyön kehittäminen

Mittari	Arvio toteutumisesta	TALA
On luotu sisäiset periaatteet, jotka huomioidaan vuoden 2025 markkinointiyhteistyösopimuksissa.	Sisäiset periaatteet johdon markkinointiyhteistyölle on luotu ja otettu käyttöön vuoden 2025 markkinointiyhteistyösopimuksissa.	Toteutuu

Tavoite: Sähköisen arkiston muodostaminen on osa kaikkia kaupungin toimintaprosesseja.

Mittari	Arvio toteutumisesta	TALA
On luotu periaatteet sähköiseen säilyttämiseen ja arkistointiin.	Hallinnon käytössä on sisäiset periaatteet, joita hyödynnetään sähköisen säilyttämisen ja arkistoinnin prosesseissa.	Toteutuu
Sähköisessä arkistossa on aineistoa itsenäistä tiedonhakua varten.	Sähköiseen arkistoon on siirretty mm. perusopetuksen ja rakennusvalvonnan aineistoa.	Toteutuu

Tavoite: Uuden palkka- ja HR- järjestelmän käyttöönotto

Mittari	Arvio toteutumisesta	TALA
Palkka ja HR- järjestelmä käytössä	Uusi palkka- ja HR- järjestelmä on otettu käyttöön 1.10.2024.	Toteutuu

Tavoite: Työnhakijakokemuksen kehittäminen ja henkilöstösaatavuuden parantaminen

Mittari	Arvio toteutumisesta	TALA
Keskimääräinen hakijamäärä avoimiin tehtäviin yli 10 hakijaa/ tehtävä.	Keskimääräinen hakijamäärä nousi 19,6 hakemukseen/avoin tehtävä.	Toteutuu
Hakijakokemus asteikolla 1–5 vähintään 3,8	Asteikolla 1–5 hakijakokemuksen keskiarvo koko vuoden osalta oli 4,23.	Toteutuu

Vuonna 2024 Hämeenlinnan henkilöstö- ja hallintopalvelut keskittyivät tiiviiseen yhteistyöhön kaupungin johdon ja toimialojen kanssa. Henkilöstöpalveluiden suurin panostus oli uuden palkanlaskenta- ja HR-järjestelmän käyttöönotto, joka vei noin 30 % henkilöstöpalveluiden työpanoksesta. Lisäksi panostettiin TE-uudistuksen valmisteluun ja strategian

mukaiseen myönteisen Työn ilon toimintakulttuurin kehittämiseen. Vuoden aikana otettiin käyttöön laajennetut työterveyspalvelut, työsuhdetopolkupyöräetu ja anonyymi rekrytointi.

Hallintopalvelut keskittyivät sähköisen arkistoinnin kehittämiseen sekä vaalijärjestelyihin, mukaan lukien presidentinvaalit ja EU-vaalit. Vuoden aikana toteutettiin useita sähköisen arkistoinnin projekteja ja osallistuttiin HÄME24-harjoitukseen, joka keskittyi evakuointeihin. Henkilöstö- ja hallintopalveluiden henkilöstömäärä vuoden lopussa oli 28.

Henkilöstön hyvinvoinnin tilanne

Tarkastuslautakuntaan arviointivuoden aikana kutsuilla esittelijöiltä kysyttiin henkilöstön hyvinvoinnin tilanteesta. Seuraavassa on lyhyt tiivistelmä saaduista vastauksista.

Henkilöstö on voinut pääosin hyvin ja sairaspöissaoloren määrä on pysynyt hallinnassa (13,3 pv/hlö), alittaen selkeästi kunta-alan keskiarvon (16,4 pv/hlö). Erityisen positiivisena huomiona nousi esiin työhyvinvointikyselyn tulos eräässä yksikössä, jossa kaikki työntekijät olivat samaa mieltä siitä, että työkaveria autetaan ja apua saadaan. Osa yksiköistä on kohentanut työhyvinvointia sisäisten turvallisen tilan periaatteiden ja tyhy-toiminnan myötä. Myös TE-toimistosta siirtyvien henkilöiden perehdyttäminen on sujunut hyvin ja henkilöstön sitoutumista on edistetty aktiivisella osallistamisella.

Joissakin yksiköissä, erityisesti kaupunkirakennetoimialalla, on kuitenkin kohdattu merkittäviä haasteita resurssipulan ja johtamisen puutteen vuoksi, mikä on heikentänyt työhyvinvointia. Rekrytoinnit ovat pääosin onnistuneet, mutta joissakin tapauksissa johtajan puuttuminen on kuormittanut muuta henkilöstöä.

Arviointi - Henkilöstö- ja hallintopalvelut on saavuttanut erinomaisia tuloksia vuonna 2024, keskittyen sekä työntekijöiden hyvinvointiin että tasa-arvoiseen rekrytointiin. Alkuvuodesta toteutettu työterveyspalvelujen laajentaminen vastaa työntekijöiden tarpeisiin ja parantaa kaupungin johdon mukaan Hämeenlinnan kaupungin mainetta ja kilpailukykyä työnantajana. Syksyllä käyttöön otetun anonyymin rekrytoinnin tavoitteena on parantaa tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta rekrytointiprosesseissa.

6.4.3 Strategia- ja tietojohdampalvelut

Strategia- ja tietojohdampalvelut vastaa kaupungin strategian ja tietojohdamisen tuottamisesta ja seurannasta sekä digitalisaation, tietohallinnon, hankekoordinaation, kaupunkiviestinnän ja -markkinoinnin, osallisuustyön ja kaupunkineuvonnan palveluista.

Taulukko 13: Strategia- ja tietojohdampalvelujen toiminnalliset tavoitteet

Tavoite: Tietoon perustuva johtaminen ja päätöksenteko

Mittari	Arvio toteutumisesta	TALA
Exreportin kuukausittainen kävijämäärä pl. heinäkuu vähintään 100	Keskimäärin 122 eri kävijää kuukaudessa.	Toteutuu
Exreportin käyttäjäkyselyn suositteluindeksi NPS vähintään 50	NPS on 44, mikä on hyvä tulos, mutta ei yllä tavoitteeseen.	Ei toteudu
Ennakkovaikutusten arvioinnit strategisesti merkittävistä päätöksistä	Yritysvaikutusten arviointi suunnitelluista merkittävistä hankkeista tehtiin yhdessä elinkeinopoliittisen ryhmän kanssa tammikuussa 2024 Lapsivaikutusten arvioinnit tehtiin Kotirinteen tarveselvityksessä ja leikkipaikkaohjelmasta. Käynnistettiin digisuunnitelman lapsivaikutustenarvioinnit perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen osalta.	Toteutuu

Tavoite: Digitalisaation tukeminen

Mittari	Arvio toteutumisesta	TALA
Toimialat arvioivat saamansa tuen >= 3,8 asteikolla 1–5	3,64 (vastaajia 14 kpl)	Ei toteudu

Tavoite: Vaikuttava viestintä ja markkinointi

Mittari	Arvio toteutumisesta	TALA
Kanavien (Hämeenlinnan kaupungin Instagram, Facebook ja LinkedIn) seuraajamäärät kasvavat ja osallistumisten määrää seurataan säännöllisesti.	Seuraajamäärä kaikissa some-kanavissa on tavoitteen mukaisessa kasvussa ja osallistumisten määrää seurataan säännöllisesti.	Toteutuu
Viestinnän saavutettavuus säilyy tasolla AA.	Verkkosivuston (hameenlinna.fi) saavutettavuus täyttää AA-tason.	Toteutuu
Visit Hämeenlinnan some-kanavien ja verkkosivujen seuraaja-/kävijämäärä ja vaikuttavuus kasvaa, osallistumisten määrää seurataan säännöllisesti.	Seuraajien ja kävijöiden määrä on kehittynyt tavoitteen mukaisesti ja osallistumisten määrää seurataan säännöllisesti. Visit Hämeenlinna kokonaiskävijämäärä 285 145, Facebook 8815 (ed. vuoden vertailujakso 7854), Instagram 8564 (7512).	Toteutuu

Strategia- ja tietojohdampalvelut on toteuttanut valtuustokauden vaikuttavuustavoitteiden laajaa arviointia, jossa arvioidaan Hämeenlinnan onnistumista strategian tavoitteiden saavuttamisessa. Vuoden 2024 lopussa käynnistettiin myös strategian päivitysprosessi tulevan valtuuston hyväksyttäväksi.

Strategia- ja tietojohdampalvelut oli mukana Tietoperusteinen johtamisdialogi -tutkimushankkeessa sekä jatkoivat edelleen Häme Smart Growth -hankkeen³ toteuttamista ja rahoittamista. Myös toimialoja tuettiin hankerahoitushauissa ja hankkeiden raportoinneissa.

Osallisuuden edistämisessä strategia- ja tietojohdampalvelut koordinoi ja tuki toimialueiden ja konserniyhtiöiden toimintaa sekä toteutti järjestöyhteistyötä verkostoissa kuten SILTA-verkosto ja Kanta-Hämeen järjestöneuvottelukunta. Vastuualue ylläpiti myös kaupungin Trimble-palautejärjestelmää ja tuki tulevaisuusagenttien osallistumista kaupungin tulevaisuustyöhön.

Helmikuussa 2024 Hämeenlinnan markkinointi siirtyi kaupungin omaksi toiminnaksi ja yhdistyi viestinnän ja kaupunkineuvonnan kanssa samaan yksikköön. Syksyllä 2024 aloitettiin brändin uudistaminen yhteistyössä viestintätoimisto Milttonin kanssa ja uusi brändi otettiin käyttöön tammikuussa 2025. Vuoden aikana tuettiin myös TyöHämeen viestinnän

³ Hankkeessa kehitetään Kanta-Hämeen yritysten kansainvälistymis- ja innovaatioedellytyksiä ja edistetään pk-yritysten tuote-/palveluinnovaatioiden kaupallistamista kansainvälisille markkinoille.

rakentamista, joukkoliikenteen verkkosivujen kehittämistä sekä toteutettiin useita matkailumarkkinoinnin kampanjoita ja asumisen kampanja.

Kaupunkineuvonnan toimintaa tehostettiin ja digitalisoitiin. Myynnissä olevia tuotteita siirrettiin verkkokauppaan ja monista manuaalisista työtehtävistä luovuttiin. Vuonna 2024 hoidettiin 27 000 asiakaskontaktia ja kansainvälisten asiakkaiden osuus kasvoi merkittävästi.

Hämeenlinnan tietohallinto keskittyi talous- ja henkilöstöhallinnon järjestelmien vaihtoon sekä TE-palveluiden siirtoon TyöHämeelle. Lisäksi tietohallinto edisti sähköistä arkistointia, tekoälyn pilotointia ja tietoturvan parantamista. Kaupungin verkkokauppa- ja varausjärjestelmä kehitettiin toimivaksi ja kustannustehokkaaksi.

Arviointi – Strategia- ja tietojohdampuspalvelut onnistui tavoitteiden saavuttamisessa kokonaisuudessaan hyvin. Vaikuttava viestintä ja markkinointi onnistui mittareiden mukaan erinomaisesti ja markkinoinnin siirtyminen kaupungin omaksi toiminnaksi on lähtenyt hyvin käyntiin. Viestintä- ja markkinointiyksikkö on toteuttanut useita markkinointikampanjoita, kehittänyt uusia toimintamalleja ja onnistunut hyvin asukkaiden ja sidosryhmien osallistamisessa sekä kaupungin näkyvyyden ja positiivisen viestinnän lisäämisessä.

6.4.4 Elinvoima- ja työllisyyspalvelut

Elinvoima- ja työllisyyspalvelujen tehtävänä on vahvistaa kaupungin elinvoimajohtamista ja edunvalvontaa.

Taulukko 14: Elinvoima- ja työllisyyspalvelujen toiminnalliset tavoitteet

Tavoite: Vaikuttava elinvoimapolitiikka

Mittari	Arvio toteutumisesta	TALA
Kaupungin elinvoimalle on asetettu yhdessä sovitut kärjet ja niiden mukaiset kaupungin toimenpiteet. (sis. Elinkeinopoliittisen strategian)	Elinvoiman kärjet päätettiin keväällä. Elinvoiman kärjistä johdetuista ohjelmista valmistui suunnitelman mukaisesti Matkailun toteutusohjelma sekä siihen liittyvä Suunnitelma tapahtumien edistämiseksi. Elinkeinopoliittisen strategian sisältävä Elinkeinot ja osaaminen -ohjelma valmisteltiin syksyn aikana. Ohjelma on päätöksenteossa alkuvuonna 2025.	Toteutuu

Mittari	Arvio toteutumisesta	TALA
Linnan Kehitys Oy:lle asetetut tavoitteet on saavutettu.	Linnan Kehityksen tavoitteet pääosin toteutuivat haastavasta suhdannetilanteesta huolimatta. Tavoitteisiin päästiin muilta osin kuin alueelle syntyneiden työpaikkojen määrän osalta. Matkailutulo heikkeni hieman, mutta on edelleen hyvällä tasolla. Elinkeinoyhtiö on toiminut keskeisessä roolissa matkailun toimeenpano-ohjelman valmistelussa ja toteuttamisesta sekä elinkeinopoliittisen ohjelman laatimisessa.	Toteutuu
Toisen asteen ja ammattikorkeakoulun houkuttavuus kasvaa	Toisella asteella hakumäärät ovat pysyneet samalla tasolla ja ammattikorkeakoulun osalta hakijamäärissä oli hieman laskua. Koulutusasteiden vetovoima on säilynyt verrattain hyvällä tasolla. Hakijoita oppilaitoksiin on hyvin kiristystä kilpailusta ja ikäluokkien pienenemisestä huolimatta.	Ei toteudu
Ammattikorkeakoulusta valmistuneiden sijoittuminen Kanta-Hämeeseen kasvaa	V. 2022 tietojen perusteella keskimäärin noin kolmannes valmistuneista on maakunnassa vuosi valmistumisensa jälkeen. Tarkasteluvuonna 2023 viiden viimeisen vuoden aikana valmistuneista keskimäärin 24,3 % oli Kanta-Hämeessä.	Ei toteudu
Hämeen Uusyrityskeskuksen tavoitteet on saavutettu	Uusia yrityksiä perustettiin 95 (tavoite 105).	Ei toteudu

Tavoite: Taloudelliset ja tehokkaat TE-palvelut

Mittari	Arvio toteutumisesta	TALA
Työmarkkinatuen kuntaosuus laskee vuosittain	Kuntaosuus oli 6,221 milj.€. (2023: 6,7 milj. €)	Toteutuu
Yli kolmen kuukauden työttömyydet laskevat	Yli 3kk:n mittaisten työttömyysjaksojen keskimääräinen määrä vuonna 2024 oli 2 444, kun vuonna 2023 vastaava luku oli 2 249.	Ei toteudu
TE25-palveluiden siirto työllisyyspalvelualueelle onnistuu. Kuntakokeilussa olevan henkilöstön työtyytyväisyys kasvaa. Organisaatio-uudistus toteutettu.	TE-palveluiden siirto toteutui suunnitellusti.	Toteutuu
Kaupunki työllistää ja tarjoaa heikommassa työmarkkina-asemassa oleville uramahdollisuuksia. Kaupunki tarjoaa tällaisia työmahdollisuuksia 150 työntekijälle vuodessa.	Vuonna 2024 kaupungilla työskenteli 97 henkilöä palkkatuella. Palkkatukien myöntämisperusteet muuttuivat syyskuussa 2024, jonka jälkeen tukia ei myönnetty enää kaupungille.	Ei toteudu

Tavoite: Hyvät väestösuhteet ja kestävä kotoutuminen

Mittari	Arvio toteutumisesta	TALA
Toiminnan vaikuttavuudelle rakennetaan mittaristo.	Vuoden 2024 aikana saatiin Euroopan neuvoston ICC-Indexin analysoidut tulokset ja kehitysehdotukset. Mittaristo on käytettävissä jatkossa ja mahdollista toteuttaa noin neljän vuoden välein. Kestävän kotoutumisen osalta mittaristoa kehitetään edelleen.	Toteutuu osittain
Valtionkorvausten taso säilyy vuoden 2023 tasolla.	Laskennallisen korvauksen taso on noussut vuoden 2023 tasosta.	Toteutuu

Vuonna 2024 keskityttiin elinvoiman kärkeilyn loppuun saattamiseen ja keskeisten ohjelmien laatimiseen ja toimeenpanoon. Päätettiin matkailun ja tapahtumien toimenpiteet, valmisteltiin elinkeinopoliittinen strategia sekä Elinkeinot ja osaaminen -ohjelma. Ohjelmien valmistelu tehtiin yhteistyössä elinvoimajaoston, yhteistyökumppaneiden ja sidosryhmien kanssa, jossa Linnan Kehitys oli keskeisesti mukana.

Hämeenlinnan elinvoiman kärjet ovat Suomen paras sijainti ja yhteydet, uudistuva kulttuurikaupunki ja eurooppalainen opiskelijakaupunki. Keskeiset ohjelmat ovat Elinkeinot ja osaaminen, Tapahtumat ja matkailu, Keskustavisio sekä Asumiskaupunkiohjelma. Ohjelmia on valmisteltu pääosin vuoden 2024 aikana, asumiskaupunkiohjelman valmistelu aloitetaan vuonna 2025.

Vuonna 2024 Linnan Kehityksen suosituin yritystapahtuma oli Hämeen Sukukokous, johon osallistui lähes 300 henkilöä. Lisäksi Linnan Business Turnajaiset -valmennusohjelma sai kiitosta ja sen finaalitapahtuma onnistui upeasti. Tekijä-tapahtuma keräsi 2 500–3 000 kävijää. Kuntabarometrissa Linnan Kehityksen yrityspalvelut arvioitiin Suomen toiseksi parhaiksi suurten kaupunkien sarjassa.

Hämeen uusyrityskeskus jatkoi aktiivista palvelua, mutta haastava suhdannetilanne vaikutti tuloksiin. Vuonna 2024 perustettiin 361 uutta yritystä, joista 95 Uusyrityskeskuksen kautta. Kansainvälisten asiakkaiden määrä kasvoi ja kaupunki aloitti kokeilun kansainvälisen yritysneuvonnan järjestämisestä.

Leader Linnaseutu ry on maaseudun kehittämisyhdistys, joka toimii Hattulan ja Janakkalan kunnissa sekä Hämeenlinnan kaupungissa lukuun ottamatta keskusta-alueita. Yhdistyksen

toiminta on ollut vaikuttavaa ja kustannustehokasta. Vuonna 2024 Hämeenlinnan alueelle jätettiin 48 hakemusta, joista 33 sai rahoitusta yhteensä yli 0,5 milj. euroa. Rahoitetut hankkeet keskittyivät yhteisöllisyyden, osallisuuden sekä luonto- ja ympäristöteemojen edistämiseen.

Matkailun kansainvälistymistä edistettiin konkreettisilla toimenpiteillä ja kaupunki oli esillä matkamessuilla. Edunvalvonnassa kehitettiin teemoitettuja vaikuttamisen kärkiä ja Hämeenlinna jatkoi keskisuurten kaupunkien edunvalvontayhteistyön veturina. Elinkeinot ja osaaminen -ohjelman valmistelussa tehtiin yhteistyötä oppilaitosten kanssa ja HAMK:n kampuksen siirtoa keskustaan edistettiin. Myös opiskelijoiden pitovoimahanke jatkui.

Hämeenlinnan seudun työllisyyden kuntakokeilu päättyi vuoden 2024 lopussa. Kokeilun aikana pitkäaikaistyöttömien määrä Hämeenlinnassa laski 18 % vuoden 2021 korkeimmista lukemista ja työmarkkinatuen kuntaosuudet 13,5 %. Hämeenlinnan kaupungin vuotuinen kuntaosuus laski kokeiluaikana miljoona (1 milj.) euroa.

Vuoden 2024 toimenpiteissä korostui laajan toimijaverkoston yhteistyö sekä toiminnan kehittäminen työllistymisen edellä. Keskiössä oli yhteistyö alueen työnantajien ja yritysten kanssa sekä yrittäjyydestä kiinnostuneiden palveluiden kehittäminen. Asiakaskohderyhmässä korostui työnhakijoiden kansainvälistyminen ja monimuotoistuminen. Työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun (TYP) asiakkaiden tilanteissa korostui tarve erityisesti Kela-yhteistyölle, kuntoutuspalveluille sekä erilaisille keinoille räätälöidä työllistymisen polkuja.

Kaupunki työllisti vuoden aikana 97 henkilöä työllistämisen määrärahoista määrääkaikaisiin työsuhteisiin kaupungin eri yksiköihin. Työllistämisen määrään vaikutti Hämeen TE-toimiston ja Hämeen alueen kuntakokeilujen palkkatukilinjaukset sekä palkkatukiudistus.

Vuoden 2024 aikana valmistauduttiin työvoimapalveluiden siirtoon valtiolta kunnille 1.1.2025 alkaen. Valmistelua tehtiin tiiviisti TyöHämeen alueen kaupunkien ja kuntien sekä alueen oppilaitosten, yritysten ja työnantajien kanssa. Yhteistyötä tehtiin myös 23 suurimman kaupungin verkoston kanssa. Valmistelussa korostui erilaisten järjestelmien yhteensovittaminen sekä työllisyyspalveluiden organisoituminen osaksi Hämeenlinnan kaupunkia.

Hämeenlinnan kotoutumisen edistämisen palveluita on laajennettu vastaamaan kasvavaa kysyntää ja täyttämään lakisääteisiä velvoitteita. Tämä on toteutettu lisäämällä omakielisen palveluneuvonnan kielivalikoimaa, kehittämällä työllistäviä valmennusmalleja sekä perustamalla kansainvälisen yritysneuvonnan palvelu.

Kansainvälisten asiakkaiden määrä on kasvanut merkittävästi, erityisesti ukrainalaisten pakolaisten ja ammattikorkeakouluopiskelijoiden myötä. Kansainvälisen palveluneuvonnan monikielisessä Walk-in ohjaus- ja neuvontapalvelussa oli 2 182 neuvontatapahtumaa vuoden 2024 aikana. Neuvontaa haettiin arjen asioissa, kuten talouteen, asumiseen, perhe-elämään, koulutukseen, Kela-etuuksiin sekä työ- ja oleskelulupiin liittyen. Suurimmat ryhmät neuvontaa saaneiden joukossa olivat ukrainalaiset ja srilankalaiset.

Kotoutumiskorvausten piiriin kuului vuoden 2024 lopussa 663 henkilöä, joista 433 oli tilapäistä suojelua saavia ukrainalaisia. Vuoden aikana tuotettiin monikielisiä yhteiskuntainfoja, digineuvontaa ja kohdennettua asettautumisneuvontaa kansainvälisille lapsiperheille. Kansainvälinen yritysneuvonta aloitti toimintansa kesäkuussa ja vuoden loppuun mennessä käyntejä kertyi 189 kappaletta. Neuvonnan tuella perustettiin 27 uutta yritystä Hämeenlinnaan ja 14 asiakasta työllistyi ammattiosaamisen arviointien kautta.

Työtä on tehostettu neljällä ulkoisella rahoituslähteellä, kuten ESR- ja TEM-hankkeilla. Kotoutumisen edistäminen on toiminut hyvien väestösuhteiden lisäämiseksi kansainvälisellä, maakunnallisella ja paikallisella tasolla. Hämeenlinnan kaupunki on ollut aktiivisesti mukana Euroopan neuvoston Inter Cultural Cities -hankkeessa ja Etelä-Suomen ETNO-neuvottelukunnan työssä.

Arviointi - Elinvoima- ja työllisyyspalvelut onnistui tavoitteiden saavuttamisessa kohtalaisesti. Työllisyyspalvelujen siirto valtiolta TyöHämeen työllisyysalueelle onnistui erityisesti laajan toimijaverkoston yhteistyön osalta hyvin. Myös työmarkkinatuen kuntaosuuden säästö kuntakokeilun aikana 2021–2024 oli merkittävä onnistuminen.

6.4.5 Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Konserni- ja elinvoimapalvelujen toimintakate oli -29,2 milj. euroa ja se alittui talousarvioon nähden 4,7 milj. euroa. Tulotavoite ylittyi 1,7 milj. eurolla ja menot alittuivat 3 milj. eurolla.

Taulukko 15: Konserni- ja elinvoimapalvelujen toimintakatteen toteumavertailu

1 000 €	TA 2024	TA-MUUTOS	MTA	TP 2024	POIKKEAMA	POIKKEAMA %
KAUPUNGINVALTUUSTO JA HALLITUS	-2 992	-	-2 992	-2 715	227	-9 %
KAUPUNGINJOHTO	-719	-	-719	-622	97	-16 %
TALOUS, HANKINNAT JA OMISTAJAOHJAUS	-3 786	-	-3 786	-3 021	766	-20 %
HENKILÖSTÖ- JA HALLINTOPALVELUT	-8 716	-	-8 716	-8 652	64	-1 %
STRATEGIA JA TIETOJOHTAMISPALVELUT	-2 729	-	-2 729	-2 512	217	-8 %
ELINVOIMA- JA TYÖLLISYYPALVELUT	-14 536	-	-14 536	-11 451	3 085	-21 %
KESKUSVAALILAUTAKUNTA	-218	-	-218	-9	209	-96 %
TARKASTUSLAUTAKUNTA	-268	-	-268	-242	26	-10 %
KOPA TOIMINTAKATE	-33 963	-	-33 963	-29 223	4 740	-14 %

Konserni- ja elinvoimapalvelujen tulot ylittivät tavoitteet, erityisesti kotoutumispalveluista ja työllistämispalveluista saatujen tukien ja avustusten ansiosta. Menot jäivät ennakoitua pienemmiksi, mikä johtui säästöistä työllistämispalveluissa, erityisesti työmarkkinatuen kuntaosuudessa sekä dynaamisissa hankinnoissa ja palvelujen ostoissa kotoutumispalveluissa.

Strategia- ja tietojohdospalveluissa tietohallinnon ulkoiset menot jäivät odotettua pienemmiksi, mikä osaltaan vaikutti kokonaismenojen alitukseen.

Arviointi - Konserni- ja elinvoimapalvelujen talous onnistui kokonaisuudessaan hyvin. Vastuualueet pystyivät hallitsemaan menojaan tehokkaasti ja saavuttamaan säästöjä.

7 Strategisille tytäryhtiöille asetettujen tavoitteiden toteutuminen

Tarkastuslautakunnan arviointi ulottuu kuntalain 121.2 §:n perusteella kunnan oman toiminnan lisäksi myös tytäryhtiöille asetettujen tavoitteiden toteutumisen ja tytäryhtiöiden toiminnan tuloksellisuuden arviointiin.

Kaupungin keskeisimmille tytäryhtiöille asetetaan vuosittain valtuustoon nähden sitovat tavoitteet, jotka perustuvat kaupunkistrategiassa esitettyihin arvoihin, visioon ja kaupunkitason tavoitteisiin. Valtuuston hyväksymät tavoitteet ovat yhtiöiden kanssa tehtävien palvelusopimusten lähtökohtina.

Tarkastuslautakunta arvioi strategisten tytäryhtiöiden tavoitteiden toteutumista ottaen huomioon tilinpäätöksessä raportoidut toiminnallisten tavoitteiden toteutumat.

Taulukko 16: Tarkastuslautakunnan arvio strategisten tytäryhtiöiden tavoitteiden toteutumisesta.

YHTIÖ	TAVOITTEIDEN TOTEUMA %	ARVIO
HÄMEENLINNAN ASUNNOT OY	90	Erinomainen
HÄMEENLINNAN LIIKUNTAHALLIT OY	67	Hyvä
HÄMEENLINNAN PYSÄKÖINTI OY	100	Erinomainen
HÄMEENLINNAN SEUDUN VESI OY	57	Kohtalainen
LINNAN KEHITYS OY	93	Erinomainen
LINNAN KIINTEISTÖKEHITYS OY	83	Hyvä
VERKATEHDAS OY	83	Hyvä

Kokonaisuutena arvioiden strategiset tytäryhtiöt onnistuivat valtuuston asettamien vuositavoitteiden saavuttamisessa hyvin. Kolme yhtiötä seitsemästä onnistui tarkastuslautakunnan arviointiasteikon perusteella jopa erinomaisesti, toteuman ollessa 90 % - 100 %. Tarkastuslautakunta toteaa, että valtuuston asettamien tavoitteiden toteutumisen arviointi ei anna kokonaiskuvaa yhtiön liiketoiminnan onnistumisesta, vaan se kertoo, kuinka hyvin yhtiö on edennyt omistajaohjauksella tavoiteltuun suuntaan. Yhteisöjen

vuosikatsauksessa raportoidaan kattavasti omistajapoliittisten linjausten, toiminnan ja talouden toteutumisesta yhteisökohtaisesti, mahdollistaen kokonaiskuvan saamisen.

Vuositavoitteissa asetettiin taloudellisia tavoitteita kaikille yhtiöille. Nettotulokseen, liikevoiton tai liikevaihdon kehittymiseen liittyvissä tavoitteissa onnistui neljä yhtiötä seitsemästä. Hämeenlinnan Liikuntahallit ja HS Vesi raportoivat negatiivisesta nettotuloksesta ja Verkatehdas osittain toteutuneesta talouden tavoitteesta. Muita kokonaan toteutumatta jääneitä toiminnallisia tavoitteita yhtiöillä oli tarkastuslautakunnan arvion mukaan ainoastaan yksi. HS Veden työllisyystoimiin osallistumisen tavoite jäi yrityksistä huolimatta saavuttamatta. Toisaalta muut yhtiöt raportoivat onnistuneista työllistämistoimista. Verkatehdas on tarjonnut työharjoittelupaikan ja Teatteri työllistänyt useampia työntekijöitä arviointivuoden aikana. Linnan Kiinteistökehitys palkkasi vastuullisuuskoordinaattorin kesän ajaksi ja osallistui kaupungin kesätyösetelikampanjaan palkkaamalla nuoren kesätöihin yhdessä Pysäköinti yhtiön kanssa. Myös Linnan Kehitys hyödynsi kesätyöseteliä palkkaamalla kaksi nuorta kesätöihin. Hämeenlinnan Liikuntahalleilla on tilikauden aikana ollut kaksi henkilöä työkokeilussa ja Hämeenlinnan Asunnot raportoi palkanneensa yhden henkilön vuoden alussa ja toisen kesätöihin.

Hiilineutraali Hämeenlinna 2035, sekä muut päästövähennyksiin tähtäävät tavoitteet ovat yhtiöiden raportoinnin mukaan toteutuneet. Hämeenlinnan Asunnot on onnistunut vähentämään veden ja energian kulutusta viime vuoteen verrattuna. Hämeenlinnan Liikuntahallit on huomioinut hiilineutraaliustavoitteet erityisesti liikuntapaikkarakentamisen hankkeiden suunnittelussa. Pysäköintiyhtiö on edistänyt sähköautojen latausmahdollisuuksia. Linnan Kehitys on järjestänyt valmistavan teollisuuden yrityksille vastuullisuuskoulutuksia. Linnan Kiinteistökehitys teki merkittävän investoinnin tytäryhtiö KOy Hämeenlinnan Kasarmikatu 23 ilmanvaihdon ja jäähdytysyksikön uusimiseen. HS Vesi raportoi automaattisen vuodonhaun järjestelmän käyttöönotosta sekä Paroisten puhdistamon alueelle rakennettavasta lämpöpumppulaitoksesta, joka käyttää lämmönlähteenä puhdistettua jätevettä. Verkatehdas kasvatti aurinkosähkön osuutta konsernin energiankulutuksessa 2 % ja suoritti Ekokompassisertifikaatin.

Tarkemmat tiedot yhtiöiden tavoitteiden toteutumisen arvioinnista on luettavissa arviointikertomuksen liitteestä 9.1.

8 Muu toiminnan arviointi

8.1 Yhteistyö hyvinvointialueen kanssa

Kunnilla ja hyvinvointialueilla on jaettu, yhteinen vastuu asukkaiden terveyden ja hyvinvoinnin edistämisestä, alueen elinvoiman rakentamisesta sekä alueen taloudellisesta kestävydestä. Yhteistyö keskittyy erityisesti asukas- ja asiakaslähtöisten palveluiden toteuttamiseen, mikä edellyttää yhteisiä tavoitteita, sovittuja menettelytapoja sekä toimivaa tiedonkulkua. Yhteistyön alueita on esimerkiksi sivistys- ja hyvinvointipalvelujen sekä sosiaali- ja terveystalouden yhdyspintoilla, kuten oppilas- ja opiskeluhuollossa, nuorisopalveluissa, kulttuurissa ja liikunnassa. Toimivaa yhteistyötä tarvitaan Kuntaliiton ja Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy:n selvityksen mukaan myös esimerkiksi varautumisen ja turvallisuuden toimialalla, työllisyyden hoidossa sekä maahanmuutossa ja kotoutumisessa.

Tarkastuslautakunta kysyi arviointivuoden aikana kuulemiltaan esittelijöiltä, minkälaisia kokemuksia heillä oli yhteistyön sujuvuudesta hyvinvointialueen kanssa. Kokemukset vaihtelivat riippuen yksikön työn luonteesta. Liikunta- ja hyvinvointipäällikkö kertoi monin eri tavoin tehtävästä yhteistyöstä. Alueellisessa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen (HYTE) työryhmässä seurataan yhteisiä Stiglitzin mallin mukaisia indikaattoreita, joita käytetään myös Hämeenlinnassa. Liikunta- ja elintapaneuvonnan toimintamallia rakennetaan yhdessä hyvinvointialueen kanssa ja se näkyy konkreettisesti kuntalaisille. Lisäksi Hämeenlinnan hyvinvointisuunnitelmassa on huomioitu hyvinvointialueen suunnitelman sisällölliset linjaukset ja kaupungin HYTE-työryhmässä on mukana hyvinvointialueen edustaja.

Myös varhaiskasvatuksessa yhteistyö on säännöllistä ja aktiivista. Varhaiskasvatuspäällikkö ja konsultoivat varhaiskasvatuksen erityisopettajat ovat mukana verkostoyhteistyössä, mikä mahdollistaa monipuolisen asiantuntemuksen hyödyntämisen. Rakenteiden yhteensovittaminen on kuitenkin haastavaa. Kaupungin omat rakenteet ja toimintatavat eroavat useista eri kokoisista kunnista koostuvan hyvinvointialueen rakenteista ja toimintatavoista. Lisäksi yhteistyössä on mukana useita henkilöitä eri kokoonpanoissa, mikä voi aiheuttaa päällekkäisyyksiä ja tiedonkulun haasteita. Yhteyshenkilöiden vaihtuvuus ja yhteystietojen saatavuuden hankaluus, vaikeuttavat sujuvaa yhteistyötä. Varhaiskasvatusjohtajan mukaan tilanne kuitenkin paranee koko ajan.

Perusopetuksessa kokemus on vastaavanlainen. Yhteistyö hyvinvointialueen kanssa hakee vielä muotoaan, mutta edistystä on tapahtunut erityisesti palveluiden yhteensovittamisessa. Psykologi- ja kuraattoripalveluiden siirtyessä hyvinvointialueelle, kahden organisaation välille syntyi ikään kuin näkymätön muuri, jonka yli nyt rakennetaan yhteisiä toimintatapoja. Lakisääteiset koulupsykologipalvelut saadaan kutakuinkin järjestettyä, mutta henkilöstön suuri vaihtuvuus hankaloittaa yhteistyötä. Parempaan suuntaan ollaan kuitenkin menossa myös vt. opetustoimenjohtajan mukaan.

Kuva 23: Pääterveysaseman rakennukset siirtyvät kiinteistökaupan yhteydessä Hämeenlinnan kaupungilta Kanta-Hämeen hyvinvointialueelle.

Tilapalvelut ja hyvinvointialue ovat tehneet yhteistyötä vuokraustoimintaan liittyvissä asioissa. Yhteistyö on sujunut hyvin, vaikka selvitettäviä asioita on ollut paljon. Syksyn 2024 kiinteistökaupan jälkeen tilapalveluissa tehty työmäärä on kasvanut merkittävästi.

Kulttuuripalveluissa hyvinvoinnin edistäminen ja yhteistyö hyvinvointialueen kanssa tunnustetaan tärkeäksi osaksi tekemistä, koska kaikki kulttuuritoiminta edistää asukkaiden

hyvinvointia. Tällä hetkellä kaupungin kulttuuripalveluilla ei kuitenkaan ole säännöllistä keskusteluyhteyttä eikä yhteistoimintaa hyvinvointialueen kanssa. Hyvinvointialueen tavoitteet kulttuuriin liittyvän hyvinvoinnin osalta ovat jääneet epäselviksi. Tämä vaikeuttaa yhteistyön kehittämistä.

Myös kirjasto toteaa yhteistyön olevan vähäistä. Samoin joukkoliikenne. Henkilöstöpalvelut tekee jonkin verran yhteistyötä hyvinvointialueen kanssa liittyen yksittäistapauksiin. Valmius ja varautuminen ovat aiheita, joissa yhteistyötä tarvitaan henkilöstö- ja valmiusjohtajan mukaan lisää. Vastaparin löytymisen haasteet hyvinvointialueen organisaatiosta vaikeuttavat sen edistämistä.

Työllisyysjohtaja kertoo toimivasta yhteistyöstä hyvinvointialueen kanssa, joka pohjautuu jo aikaisemmin aloitetulle alueelliselle yhteistyölle. Hämeenlinnan seudun Ketterimmät-työllisyysohjelma vuosille 2017–2025 ja Kanta-Hämeen TYPin⁴ uudistus ovat tuoneet merkittäviä muutoksia alueen työllisyyspalveluihin. Vuonna 2020 TYPin sosiaalihuollon ammattihenkilöt liitettiin osaksi Hämeenlinnan kaupungin työllisyyspalveluita ja vuosina 2021–2022 työllisyyden kuntakokeilu yhdisti työvoimahallinnon ja sosiaalipalvelujen tehtäviä. TYPin palvelupäällikkö siirtyi hyvinvointialueen työllistymistä ja toimintakykyä edistävien sosiaalipalvelujen päälliköksi ja TYP-työntekijöiden työ jatkui osana kuntakokeilun TYP-tiimiä. Vuodesta 2023 alkaen on valmisteltu TE-palvelujen siirtoa yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa, mikä vahvistaa yhteistä tilannekuvaa ja tekemistä.

TyöHämeen tiimeissä hyvinvointialueelle nimetyt työntekijät ovat mukana tekemässä työtä arjessa. Työtä johdetaan tavoitteiden, mittareiden, jatkuvan seurannan ja onnistumisten kautta. Vuorovaikutus ja keskustelu ovat keskeisiä yhteistyön välineitä ja yhteiset kokeilut sekä oppiminen tapahtuvat nopeasti ja kustannustehokkaasti, esim. työparkki, työ- ja toimintakyvyn arvioinnin mallinnus sekä palveluiden kehittäminen. Yhdessä hyvinvointialueen kanssa etsitään rohkeita kokeiluja, jotka ravistelevat alaa ja luovat arvoa työnhakijoille ja työnantajille.

⁴ Työllistymistä edistävä monialainen yhteispalvelu on lakisääteinen yhteistoimintamalli, josta säädetään laissa työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta (1369/2014). Laki tuli voimaan 1.1.2015 ja on voimassa vuoden 2024 loppuun.

Strategiajohtaja näkee tulevat yhtäaikaiset vaalit ja strategioiden päivitykset mahdollisuutena yhteistyön tiivistämiseen, jossa kaupunki on jo ollut aloitteellinen. Kaupunginjohtaja kertoo toimivasta edunvalvontayhteistyöstä hyvinvointialueen kanssa esimerkiksi sairaalaverkon ja valtion hyväksyntää edellyttäneen kiinteistökaupan suhteen.

Arviointi - Kaupungin ja hyvinvointialueen toimivalla yhteistyöllä on merkittäviä vaikutuksia kaupungin palvelu- ja elinvoimatehtävien toteuttamiseen. Hyvinvointialue on kaupungin tärkeä kumppani ja yhteistyössä onnistuminen on asukkaiden sujuvien palveluiden näkökulmasta keskeistä.

Yhteistyötä kaupungin ja hyvinvointialueen välillä on edistetty, mutta tarkastuslautakunnan saaman käsityksen mukaan yhteistyörakenteissa ja toimintatavoissa on edelleen parannettavaa.

Suositus - Kaupungin on tärkeää seurata ja tukea hyvinvointialueyhteistyön kehittymistä sekä sen haasteiden ratkomista. Koska eri toimialoilla on erilaisia kokemuksia ja käytäntöjä, voi niiden jakaminen kaupungin sisällä toimialarajojen yli edistää toimivampaa yhteistyötä hyvinvointialueen kanssa asukkaiden hyväksi. Erityisesti viheliäisten ongelmien, kuten nuorten pahoinvoinnin, yksinäisyyden tai työllistymistä vaikeuttavien ongelmien ennaltaehkäisyssä ja ratkomisessa tarvitaan määrätietoista kaupungin ja hyvinvointialueen yhteistyötä.

Yhteistyö ja rakenteiden kehittäminen hyvinvointialueen kanssa vaatii sekä johdon että henkilöstön huomiota ja panosta. Tarvitaan selkeää tavoiteasetantaa sekä yhdessä kehitettäviä rakenteita ja toimintamalleja, esim. HYTE-työhön, koulujen ja nuorisotyön arkeen sekä järjestöyhteistyöhön.

8.2 Eettisten toimintaperiaatteiden huomioiminen

Kaupunginvaltuusto on hyväksynyt eettiset toimintaperiaatteet (5.2.2024 § 14), jotka ovat keskeinen osa kaupungin toimintaa ja päätöksentekoa. Kaupunki on sitoutunut edistämään yhdenvertaisuutta ja tasapuolisuutta avoimesti ja puolueettomasti. Palveluhenkisyys ja asukaslähtöisyys näkyvät toiminnassa laadukkaina palveluina, kaupunkilaisten tarpeiden huomioimisena ja neuvontapalveluina.

Tarkastuslautakunnan on hallintosäännön mukaan seurattava kaupungin eettisten ohjeiden noudattamista. Lautakunta pyysi arviointivuoden aikana kokouksiin kutsuttuja esittelijöitä kertomaan, miten eettiset toimintaperiaatteet huomioidaan toiminnassa. Saatujen vastausten perusteella eettinen toiminta valtuuston linjaamia periaatteita noudattamalla koetaan tärkeäksi kautta linjan. Seuraavassa on muutamia nostoja vastauksista.

HYTE-työssä ja liikuntapalveluissa tuetaan yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelmaa, joka on ollut vahvasti esillä kevätkauden 2024 keskusteluissa. Kirjasto puolestaan huomioi eettiset periaatteet hankinnoissaan, edistää yhdenvertaisuutta ja tasapuolisuutta, toimii avoimesti ja puolueettomasti sekä korostaa tietosuojaa ja tietoturvallisuutta.

Kulttuuritoiminnassa huomioidaan yhdenvertainen osallistuminen ja saavutettavuus, ammattilaisten oikeus ansaita palkkaa sekä selkeät ja oikeudenmukaiset avustuskriteerit. Varhaiskasvatuksessa yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelmat on integroitu toimintaan ja yksityisen varhaiskasvatuksen valvontasuunnitelma sekä lasten oikeuksien edistäminen ovat keskeisiä toiminnan ohjaamisen välineitä.

Joukkoliikenteessä noudatetaan valtakunnallisia eettisiä periaatteita, kuten Venäjä-pakotteita, esteettömyyttä ja tasa-arvoa. TE25-uudistuksessa huomioidaan taloudelliset, sosiaaliset ja ekologiset näkökohdat sekä osallisuus, saavutettavuus ja monimuotoisuus.

Arviointi - Eettisiä toimintaperiaatteita noudatetaan ja niiden huomioiminen on keskeinen osa kaupungin eri toimialojen toimintaa. Tarkastuslautakunnan tietoon ei ole tullut eettisten toimintaperiaatteiden vastaista toimintaa.

Suositus - Eettisten toimintaperiaatteiden noudattaminen on tärkeää ja edellyttää asian tiedostamista arjessa sekä säännöllistä koulutusta.

8.3 TE25-uudistus

Työllisyyspalveluiden järjestämisvastuu siirtyi valtiolta kunnille ja kuntien muodostamille työllisyysalueille 1.1.2025. Palvelujen tuomisella lähemmäs asiakkaita tavoitellaan työllisyyden kasvua, kun kunnat pääsevät räätälöimään palveluita kuntalaistensa ja alueen työntekijien ja yritysten tarpeisiin. Kunnilla on paremmat mahdollisuudet vaikuttaa alueellisen työllisyyden ja sen myötä elinvoiman vahvistamiseen vastuuroolissaan. Valtion rooli painottuu jatkossa työvoimapalvelujärjestelmän ohjaukseen, kehittämiseen ja valtakunnallisen toimivuuden varmistamiseen.

Uudistuksen myötä Suomeen muodostui yhteensä 45 työllisyysaluetta, jotka ovat vastuussa työvoimapalveluiden hallinnollisesta järjestämisestä. Työllisyyspalvelut ovat osa jokaisen kunnan peruspalveluja. Hämeenlinna, Forssa, Hattula, Tammela, Jokioinen, Humpila ja Ypäjä muodostavat yhteisen TyöHämeen työllisyysalueen, jossa Hämeenlinnan kaupunki toimii työvoimapalveluiden järjestämisen vastuukuntana. Työntekijöitä on noin 110, joista osa on määräaikaista.

Tarkastuslautakunta kutsui marraskuun kokoukseensa Hämeenlinnan kaupungin työllisyysjohtajan kertomaan TE-uudistuksen valmistelutyön tilanteesta. Valtakunnallisesti merkittävässä uudistuksessa valtiolta siirtyi yli 4 400 osaajaa kuntiin, TyöHämeeseen siirtyi yhteensä noin 90 henkilöä. Valmistelutyötä tehtiin laajassa yhteistyöverkostossa muiden keskeisten toimijoiden, kuten työ- ja elinkeinoministeriön, muiden kuntien, TE-palvelujen, ELY-keskusten, KEHA-keskuksen sekä henkilöstön edustajien kanssa.

Kokoushetkellä valmistelutyö oli aikataulussa. TyöHämeen väliaikainen organisaatio esiteltiin henkilöstölle 29.11.2024 osana "Yhdessä tekemisen meininki" -valmennusta. Henkilöstökrytoinnit, palkkausmalli, tehtäväkuvat ja tammikuun yhteistoimintaneuvottelut olivat työn alla, samoin TyöHäme -liven tuotteistaminen ja muu yhteistyö Hämeenlinnan kaupungin viestintäpalveluiden kanssa. Lähijohtajien perehdytystä henkilöstöjohtamiseen kaupungin Hämeenlinnan väkeä -toimintamallilla valmisteltiin. Asiakastietojärjestelmien

yhdyspintoja rakennettiin ja työllisyyspalvelujen digitalisointia edistettiin mm. Digiteisen ja Tavata-alustan käyttöönoton valmistelulla. Lisäksi osallistuttiin valtakunnallisista rakenteista, hinnoittelusta ja yhteistyöstä sopimisen valmisteluun C23 kaupunkien verkoston työryhmissä. Asianmukaisen valmistelutyön ansiosta siirto valtiolta TyöHämeen työllisyysalueelle toteutui onnistuneesti vuodenvaihteessa.

Työllisyyspalvelujen tehtävät ovat monipuolisia ja keskittyvät erityisesti työllisyyden edistämiseen ja työnhakijoiden tukemiseen. Osana työllisyyspalveluja, työvoimaviranomaisen tehtävänä on vastata myös kotoutumishjelmaan kuuluvien palveluiden järjestämisestä työnhakijana oleville kotoutuja-asiakkaille. Kotoutumislaisissa säädetään kotoutumishjelman vähimmäissisällöstä, johon kuuluu mm. yhteiskunta- ja työelämävalmiuksia sekä työllistymistä ja yrittäjyyttä tukeva koulutus ja palvelut. Työvoimaviranomaisen tehtävänä on huolehtia myös muiden kotoutumishjelmaan sisältyvien palveluiden järjestämisestä ja omien palveluiden kehittämisestä osaksi sitä. Lisäksi tehtävänä on huolehtia henkilöstön osaamisen kehittämisestä kotoutumisen edistämisessä sekä palveluiden yhteensovittamisesta yhteistyössä hyvinvointialueen, muiden viranomaisten ja palveluntuottajien kanssa.

Työllisyyden kasvu parantaa alueen taloudellista ja sosiaalista elinvoimaa. TyöHämeen tavoitteita vuodelle 2025 ovat työllistymisen nopeutuminen, työnantajien menestyminen ja alueen elinvoiman lisääminen. Erilaisilla toimenpiteillä pyritään vähentämään työttömyysjaksojen kestoja ja pitämään työttömyysetuusmaksut alle talousarviossa määritellyn tason.

Vuonna 2025 työnantajille tarjotaan uusia työllistämisen tuotteita, kuten monimuotoinen rekrytointituki, oppisopimuslinjaus palkkatuen yhteyteen, TyöHämeen työllistämistuki ja valmennuksellinen työkokeilu. Uudessa organisaatiossa yrityskoordinaattorit keskittyvät osaamisen kehittämiseen, työnantajien tarvelähtöiseen työvoimakoulutukseen ja alueen työvoiman saatavuuden parantamiseen sekä tapahtumayhteistyöhön.

Oppilaitosyhteistyötä edistetään työllisyysjohtajan mukaan aktiivisesti. Työllisyyskoulutusten suunnittelu-, yhteistyö- ja toteutusprosessit kehitetään yhdessä vastaamaan työllisyyspalveluiden tehostettua toimintaa. Skenaariotyöskentely on aloitettu koulutuksen ja työllisyyden yhteisten tavoitteiden kehittämiseksi ja keskusteluja ylläpidetään säännöllisillä tapaamisilla. Yhteisvirat ammatinvalinta- ja uraohjaukseen toteutetaan yhteistyössä

Lounais-Hämeen koulutuskuntayhtymän ja Koulutuskuntayhtymä Tavastian kanssa. Lisäksi työllisyyspalvelut on mukana HAMKin Momentti-hankkeessa, joka tähtää kansainvälisten tutkinto-opiskelijoiden ja vastavalmistuneiden työllistymisen ja integroitumisen edistämiseen Kanta-Hämeen alueelle.

Yritysreaktori on Kanta-Hämeen alueen yhteistyöverkosto, joka auttaa yrityksiä ja työnantajia kasvuun, kansainvälistymiseen ja kehittymiseen liittyvissä asioissa. Verkosto tarjoaa tukea muun muassa rahoituksen, osaavien työntekijöiden ja toimitilojen löytämisessä. Yritysreaktori pyrkii ratkomaan yritysten ja työnantajien haasteita nopeasti ja ketterästi yhden yhteydenoton periaatteella. Se toimii verkostoyhteistyönä ja on tärkeä osa oppilaitosyhteistyön edistämistä mahdollistaen oppilaitosedustajien, yritysedustajien ja elinkeinoyhtiön edustajien kontaktoinnin. Yritysreaktori varmistaa tiedon siirtymisen viiveettä ja mahdollistaa nopean toiminnan.

Arviointi – Tarkastuslautakunnan saaman tiedon mukaan TE25-uudistus on Hämeenlinnassa ja kumppanikunnissa viety onnistuneesti käytäntöön ja TyöHämeen työllisyysalue palvelee asiakkaita verkossa, puhelimessa sekä Hämeenlinnan ja Forssan toimipisteissä. Asiakkaita tavataan myös Hattulassa, Tammelassa, Jokioisilla, Humppilassa, Ypäjällä sekä Hämeenlinnan pitäjissä erikseen sovitun aikataulun mukaisesti. Palvelua on tuotu konkreettisesti lähemmäs asiakkaita. Palvelujen onnistuneeseen siirtoon valtiolta TyöHämeen vastuulle vaikutti ensisijaisesti järjestelmällinen valmistelutyö, jota tehtiin yhteistyössä muiden keskeisten toimijoiden ja sidosryhmien kanssa. Sen lisäksi työllisyyden kuntakokeilusta 2021–2024 saadut kokemukset yhteistyöverkostoineen ja ketterine toimintatapoineen tukevat uuden organisaation rakentumista.

Hämeenlinnan keskeinen sijainti mahdollistaa työssäkäynnin pääkaupunkiseudun, Pirkanmaan ja Lahden alueilla. Tämä on tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan Hämeenlinnan alueen erityinen vahvuus, mikä olisi hyvä huomioida tulevaisuuden tavoiteasetannassa.

9 Liitteet

9.1 Strategisten tytäryhtiöiden tavoitteiden toteumataulukot

Taulukko 17: Hämeenlinnan Asunnot Oy, tavoitteiden toteuma on erinomainen, 90 %

Tavoite	Mittari	Arvio toteutumisesta	TALA
Yhtiö toimii kannattavasti, oman tulorahoituksensa puitteissa siten, että korjaustoimenpiteet ja investoinnit toteutuvat suunnitellusti a. nettotulos > 0. b. korjaustoimenpiteitä tehdään vähintään samalla tasolla kuin edellisenä vuonna (3,2 M €).	a. nettotulos (€) b. korjaustoimenpiteisiin käytetty rahamäärä (€)	Tilinpäätöksessä raportoidun mukaan yhtiön nettotulos on positiivinen ja korjauskulut ovat toteutuneet lähes samalla tasolla edelliseen vuoteen verrattuna ollen 3,1 milj. euroa.	Toteutuu osittain
Hämeenlinnan Asunnot Oy toteutti vuoden 2023 aikana skenaariotyön, jonka perusteella tehdään päätökset asuntokannan tervehdyttämisestä; a. skenaariotyön perusteella valittujen välttämättömien kohteiden uudistamista koskevat toimenpidesuunnitelmat on tehty b. niiden toteuttaminen on käynnistynyt	a. toimenpidesuunnitelmat tehty (kyllä/ei) b. toimenpiteiden toteuttaminen käynnistynyt (kyllä/ei)	Toimenpidesuunnitelma on tehty ja toimenpiteiden toteuttaminen on käynnistynyt.	Toteutuu
Yhtiö jatkaa osaltaan Hiilineutraali Hämeenlinna 2035 -tavoitteen toteuttamisen edistämistä; yhtiön veden- ja energiankulutus laskee edellisvuodesta	energiankulutus v/m2 2023 ja 2024 kohteiden vedenkulutus yhteensä 2023 ja 2024	Tilinpäätöksessä raportoidun perusteella yhtiön veden ja energiankulutus on laskenut edellisvuoteen verrattuna. Veden kulutus oli 7265,3 m3 vähemmän, kaukolämmön kulutus 417 MWh vähemmän ja sähkön kulutus 27,6 MWh vähemmän.	Toteutuu
Yhtiöllä on 10 vuoden PTS-suunnitelmat rakennusten ja rakennetun infran kunnossapidosta (ml. investoinnit)	PTS-suunnitelmat on tehty (kyllä/ei)	PTS-suunnitelma tehty ja sitä toteutetaan taloudellisten raamien rajoissa.	Toteutuu
Työllistämistoimiin osallistuminen	selostus tehdyistä työllistämistoimista	Vuoden alussa palkattiin yksi henkilö ja kesätöihin toinen. Kesätyöntekijä on jatkanut työskentelyään myös kesäkauden päätyttyä.	Toteutuu

Taulukko 18: Hämeenlinnan Liikuntahallit Oy, tavoitteiden toteuma on hyvä, 67 %

Tavoite	Mittari	Arvio toteutumisesta	TALA
Liikuntahallit -konserni toimii tehokkaasti ja taloudellisesti; a. yhtiöiden nettotulokset > 0 b. nettotulokset paranevat edellisvuodesta	a. yhtiöiden nettotulokset (€) b. yhtiöiden nettotulosten muutokset vuoteen 2023 verrattuna	Hämeenlinnan Liikuntahallien nettotulos oli negatiivinen. Jäähallin ja Palloiluhallin nettotulos oli positiivinen, mutta kehitys edellisvuoteen verrattuna oli negatiivista kaikkien yhtiöiden osalta, joten tavoitteeseen ei päästy.	Ei toteudu
Hämeenlinnan Liikuntahallit Oy huolehtii osaltaan erityisryhmien liikunnasta kaupungin HYTE-tavoitteiden mukaisesti; yhtiön soveltavan liikunnan toiminta laajenee edellisvuodesta	osallistujien määrä 2024–2023	Toimintakaudelle 2024–2025 lisättiin yksi lasten ja kaksi ikäihmisten soveltavan liikunnan ryhmää. Ryhmien osallistujamäärä kokonaisuudessaan kasvoi 256:sta 273:een.	Toteutuu
Hämeenlinnan Liikuntahallit Oy:n tarjoamat palvelut vastaavat käyttäjien tarpeisiin; asiakastyytyväisyyskysely tulos vähintään 3,7 (asteikolla 1–5)	Asiakastyytyväisyyskyselyn tulos.	Asiakastyytyväisyyskyselyn tulos 4,1 ylitti tavoitteen.	Toteutuu
Yhtiö jatkaa osaltaan Hiilineutraali Hämeenlinna 2035 -tavoitteen toteuttamisen edistämistä	selostus tehdyistä toimenpiteistä	Hiilineutraaliustavoitteeseen on kiinnitetty erityisesti huomiota liikuntapaikkarakentamisen hankkeiden suunnittelussa, esim. maanrakennustöiden rakennekerroksissa pyritään hyödyntämään kiertotalouden materiaaleja, talotekniset järjestelmät ovat energiatehokkaita ja jäätaralahankkeen suunnittelun yhteydessä varaudutaan lauhdelämmön käyttöön viereisen jalkapallotekkonurmen lämmityksessä. Kiinteistöissä vähäisempiä suoria toimenpiteitä, kuten valaisinvaihtoja led-valaisimiksi. Energiankulutusta seurataan aktiivisesti.	Toteutuu
Yhtiöllä on 10 vuoden PTS-suunnitelmat rakennusten ja rakennetun infran kunnossapidosta (ml. investoinnit)	PTS-suunnitelmat on tehty (kyllä/ei)	PTS-suunnitelmat on tehty 2/5 kiinteistöissä, projekti jatkuu tänä vuonna.	Ei toteudu
Työllistämistoimiin osallistuminen	selostus tehdyistä työllistämistoimista	Tilikauden aikana on ollut kaksi henkilöä työkokeilussa.	Toteutuu

Taulukko 19: Hämeenlinnan Pysäköinti Oy, tavoitteiden toteuma on erinomainen, 100 %

Tavoite	Mittari	Arvio toteutumisesta	TALA
Hämeenlinnan Pysäköinti Oy toimii kannattavasti oman tulorahoituksensa puitteissa ja siten että sen maksuvalmius pitkällä tähtäimellä säilyy; a. liikevoitto > 600 000 € b. nettotulos > 0 c. pysäköintitalojen liikevaihdon kasvu > + 3 %	a. liikevoitto (€) b. nettotulos (€) c. pysäköintitalojen liikevaihdon muutos edellisvuodesta (%)	Mittareiden toteuman perusteella asetettu tavoite saavutettiin a. 719.384 € b. 65.019 € c. +6,8 % (sopimuspysäköinti ja lyhytaikapysäköinti)	Toteutuu
Yhtiö kehittää yhteistyössä kaupungin kanssa sähköautojen latausmahdollisuuksien lisääntymistä ja monipuolistumista Hämeenlinnassa.	selostus tehdyistä toimenpiteistä	Kaivoparkkiin toteutettiin sähköautolatauspisteiden laajennus. Uusia sähköauton peruslatauspisteitä rakennettiin kahdeksan kappaletta ja kaksi aikaisemmin käytössä ollutta peruslatauspistettä uudistettiin.	Toteutuu
Yhtiöllä on 10 vuoden PTS-suunnitelmat rakennusten ja rakennetun infran kunnossapidosta (ml. investoinnit)	PTS-suunnitelmat on tehty (kyllä/ei)	PTS-suunnitelmat on tehty.	Toteutuu
Työllistämistoimiin osallistuminen	selostus tehdyistä työllistämistoimista	Kaupungin kesätyösetelillä palkattiin nuori kesäkuussa yhteistyössä Linnan Kiinteistökehityksen kanssa	Toteutuu
On luotu uusia hinnoittelumalleja, jotka houkuttelevat uusia asiakkaita ja nostavat käyttöastetta	selostus uusista hinnoittelumalleista	Tilinpäätöksessä raportoidun perusteella pysäköintituotetarjontaa (hinnoittelumalleja) pysäköintitaloissa on päivitetty kuluvan vuoden aikana ja uusia luotu, esim. matkaketjutuote sekä yliveraus-tuote yritysasiakkaille. Hintoja päivitettiin yhtiön hallinnoimilla pysäköintialueilla.	Toteutuu

Taulukko 20: Linnan Kehitys Oy, tavoitteiden toteuma on erinomainen, 93 %

Tavoite	Mittari	Arvio toteutumisesta	TALA
Linnan Kehitys toimii kannattavasti, oman tulorahoituksensa puitteissa; viimeisen + edellisten tilikausien voitto > 0	viimeisen + edellisten tilikausien voitto (€)	Tilinpäätöksessä raportoidun mukaan tavoite toteutui: tilikauden voitto + edellisten tilikausien voitto on 179 000 + 497 000 = 676 000 euroa	Toteutuu
Linnan Kehitys vahvistaa entisestään tiedolla johtamistaan; uusi toiminnan tehokkuutta ja vaikuttavuutta kuvaava mittaristo on integroitu aktiiviseksi osaksi Linnan Kehityksen strategista ja operatiivista johtamista	selostus tehdyistä toimenpiteistä, toteutui/ei toteutunut	Yhtiö raportoi, että vuonna 2024 päivitetty strategia ja organisaatorakenne perustuvat tiedolla johtamisen tehostamiseen. Yhtiölle asetettuja tavoitteita ja mittareita on täydennetty tulostavoiteajattelulla, joka perustuu vaikuttavuuteen. Uusi palvelukehityksen tiimi on keskittynyt tiedolla johtamisen kehittämiseen koko yhtiössä, mikä tarkoittaa resurssien tehostamista, toimintatapojen kehittämistä sekä teknologian hyödyntämistä	Toteutuu
Linnan Kehityksen palveluita käyttäneet asiakkaat kokevat yhtiön tuottamat palvelut laadukkaiksi ja hyödyllisiksi; a. asiakastyytyväisyys NPS > 70 b. yritystyytyväisyystutkimuksissa positiivinen kehitys edellisiin mittauksiin verrattuna	a. NPS b. yritystyytyväisyystutkimusten tulokset	NPS tavoite saavutettiin, tulos oli 91,5. Suomen Yrittäjien Taloustutkimuksella teettämässä Kuntabarometrissa Linnan Kehityksen yrityspalvelut arvioitiin Suomen toiseksi parhaiksi suurten kaupunkien (21 kaupunkia) sarjassa. Edellisiin vuosiin verrattuna kehitys on ollut positiivista. Vuonna 2022 sijoitus oli kolmas ja vuonna 2020 11.	Toteutuu
Kaupunkistrategiassa on Linnan Kehitykselle asetettu seuraavat vuosittaiset tavoitteet: a. 21 uutta yhtiön kautta sijoittunutta yritystä b. 200 sijoittuvien yritysten kautta siirtyvää työpaikkaa	a. sijoittuneiden yritysten lkm. b. sijoittuvien yritysten kautta syntyneiden työpaikkojen lkm.	a. Sijoittuneita yrityksiä oli 24 kpl b. Sijoittuneiden yritysten kautta syntyneitä työpaikkoja oli 171 kpl.	Toteutuu osittain
Linnan Kehityksellä on keskeinen rooli Hämeenlinnan uuden matkailun toimeenpano-ohjelman valmistelussa ja toteuttamisessa; ohjelman toteuttaminen sovittujen askelmerkkien mukaisesti.	selostus tehdyistä toimenpiteistä, toteutui/ei toteutunut	Matkailun kansainvälistymissuunnitelma on laadittu ja kansainvälistymisen suhteen tehty lukuisia konkreettisia toimenpiteitä. Tapahtumajärjestäjien tukipalveluita on kehitetty yhdessä kaupungin kanssa erityisesti tapahtumalupien ja yhteistyön hakemisen prosesseja. Tapahtumien kanssa on tehty tiivistä yhteistyötä ja uusia tapahtumia saatu Hämeenlinnaan mm. Xtreme Motor show ja Taikasaari. Lisäksi kaupungin kehittämissprosesseissa mm. Linnanpuiston remontin suunnittelussa on oltu tiiviisti mukana.	Toteutuu
Linnan Kehitys jatkaa osaltaan Hiilineutraali Hämeenlinna 2035 -tavoitteen toteutumisen edistämistä; yhtiö järjestää yrityksille vastuullisuuskoulutuksia PARKKI Business Parkissa, joissa yhtenä teemana on Hiilineutraali Hämeenlinna	järjestettyjen koulutusten lukumäärä ja osallistujamäärä	Valmistavan teollisuuden yrityksille järjestettiin neljän koulutuskerran "Miten toteutan käytännössä yrityksessäni vastuullisuutta ja vihreää siirtymää" -tapahtumasarja, jossa kaikkiaan oli lähes sata osallistujaa. Yhtiö käynnisti työn syksyllä Ekokompassi-ympäristösertifikaatin saamiseksi.	Toteutuu

Tavoite	Mittari	Arvio toteutumisesta	TALA
Työllistämistoimiin osallistuminen	selostus tehdyistä työllistämistoimista	Kaupungin kesätyösetelillä palkattiin kaksi nuorta kesätöihin.	Toteutuu

Taulukko 21: Linnan Kiinteistökehitys Oy, tavoitteiden toteuma on hyvä, 83 %

Tavoite	Mittari	Arvio toteutumisesta	TALA
Linnan Kiinteistökehitys toimii markkinalähtöisesti, taloudellisesti ja tuloksellisesti; nettotulos > 50 000 €	nettotulos (€)	Tavoite toteutui, nettotulos oli 84 000 €	Toteutuu
Yhtiön tärkein tehtävä on alueellinen kiinteistöjen kehittäminen, minkä lisäksi yhtiö edistää aktiivisesti yritysten sijoittumista Hämeenlinnaan; a. käynnistettyjä kiinteistökehityshankkeita > 2 kpl b. yhtiön tiloihin Linnan Kehityksen sijoittumispalveluiden kanssa yhteistyössä vuoden aikana sijoittuneita yrityksiä > 5 kpl	a. käynnistettyjen kiinteistökehityshankkeiden lkm. b. sijoittuneiden yritysten lkm.	Kiinteistökehityshankkeita raportoitui tilikaudella käynnistyneen 1 ja yrityksiä sijoittuneen 3.	Toteutuu osittain
Yhtiö jatkaa kiinteistöliiketoimintansa sopeuttamista muuttuneisiin tarpeisiin siten, että kiinteistöjen käyttöasteet säilyvät jatkossakin korkealla tasolla; kiinteistöjen käyttöaste > 89 %	kiinteistöjen käyttöaste (%)	Toteutunut käyttöaste jäi 3,7 % tavoitelusta, ollen 85,3 %.	Toteutuu osittain
Yhtiö jatkaa edelleen kokonaistaloudellisesti kannattavien investointien tekemistä päästöjen vähentämiseksi, esim. lämmitystapamuutokset kiinteistöissä	selostus tehdyistä toimenpiteistä	Tilinpäätöksessä raportoidun mukaan yhtiön merkittävin investointi tilikaudella oli tytäryhtiö K Oy Hämeenlinnan Kasarminkatu 23:ssa tehty ilmanvaihdon ja jäähdytysyksikön uusiminen. Lisäksi Turuntien Liiketalossa lämmön talteenoton myötä lämmitysenergian tarve väheni lämmityskaudella 43 %.	Toteutuu
Yhtiöllä on 10 vuoden PTS-suunnitelmat rakennusten ja rakennetun infran kunnossapidosta (ml. investoinnit)	PTS-suunnitelmat on tehty (kyllä/ei)	PTS-suunnitelmat on tehty kiinteistöittäin.	Toteutuu
Työllistämistoimiin osallistuminen	selostus tehdyistä työllistämistoimista	Yhtiölle palkattiin kesän ajaksi vastuullisuuskoordinaattori ja lisäksi osallistuttiin kaupungin kesätyöseteli-kampanjaan palkkaamalla nuori kesätöihin.	Toteutuu

Taulukko 22: Hämeenlinna Seudun Vesi Oy, tavoitteiden toteuma on kohtalainen, 57 %

Tavoite	Mittari	Arvio toteutumisesta	TALA
Yhtiö toimii kannattavasti, oman tulorahoituksensa puitteissa; Nettotulos > 0	nettotulos (€)	Tilinpäätöksessä raportoitu nettotulos oli -0,4 milj. euroa	Ei toteudu
Yhtiö jatkaa vedenhankinnan turvaamiseen ja omaisuudenhallinnan parantamiseen tähtääviä kehittämistoimia; a. Alajärven säännöstelyn muutoksen lupahakemus on jätetty b. omaisuudenhallinnan politiikan sekä verkosto-omaisuudenhallinnan tunnuslukujen ja mittareiden luominen	a. kyllä/ei b. kyllä/ei	Alajärven säännöstelyn muutoslupaa on tarkennettu ja vesistömallit päivitetty. Korvauslaskelmat ovat tarkistuksessa. Lupahakemus jätetään kevään 2025 aikana. Omaisuudenhallinnan politiikka on hyväksytty hallituksessa helmikuussa 2024 ja Power BI raportointi tehty verkkotietojärjestelmän pohjalle. Omaisuudenhallinnan mittarit ja tunnusluvut on luotu Power BI järjestelmään tavoitteiden mukaisesti.	Toteutuu osittain
Laitoskohteiden pitkän aikavälin saneerausohjelman toteutus jatkuu suunnitellusti; a. Marttaristiltä otettavan pohjaveden käsittelylaitos on suunniteltu b. Sairion pääpumppaamon saneerausohjelma on aloitettu (toteutus talvella 2025)	a. kyllä/ei b. kyllä/ei	Tilinpäätöksessä raportoidun mukaan molemmat asetetuista osatavoitteista toteutuivat Marttaristin uuden siiviläputkikaivon suunnitelmat ovat valmiit ja Sairion pääpumppaamon suunnittelu valmistui ja urakka alkoi joulukuussa 2024.	Toteutuu
Jätevedenpuhdistamoilla saavutetaan ympäristöluvan mukaiset lupaehdot valvovan viranomaisen hyväksymällä tavalla	kyllä/ei	Paroissa lupaehdot saavutettiin, Akaan biologisen hapenkulutuksen poistoteho jäi yhdellä tarkkailujaksolla lupaehdoista, Lammilla lupaehdot saavutettiin lukuun ottamatta yhtä ylitystä orgaanisen aineen jäännöspitoisuudessa.	Toteutuu osittain
Yhtiö jatkaa osaltaan Hiilineutraali Hämeenlinna 2035 -tavoitteen toteutuksen edistämistä; a. vesijohtoverkoston haun nopeuttaminen jatkuvatoimisten mittausten ja järjestelmäanalytiikan avulla b. jäteveden hukkalämmön hyödyntämisen toteutusmalli Paroisten puhdistamolla päätetty	a. kyllä/ei b. kyllä/ei	a. automaattisen vuodonhaun järjestelmä otettiin käyttöön, järjestelmää tarkennetaan vuosittain asentamalla lisää mittauksia vesijohtoverkoston b. Loimua rakentaa lämpöpumppulaitoksen Paroisten puhdistamon alueelle, joka käyttää lämmönlähteenä puhdistettua jätevettä	Toteutuu
Yhtiöllä on 10 vuoden PTS-suunnitelmat rakennusten ja rakennetun infran kunnossapidosta (ml. investoinnit)	PTS-suunnitelmat on tehty (kyllä/ei)	Tilinpäätöksessä raportoidun mukaan PTS-suunnitelmat päivitetään vuosittain talousarvion laadinnan yhteydessä.	Toteutuu
Työllistämistoimiin osallistuminen	selostus tehdyistä työllistämistoimista	Sopivia henkilöitä sopiviin tehtäviin ei ollut tarjolla nykyisessä turvallisuustilanteessa.	Ei toteudu

Taulukko 23: Verkatehdas Oy, tavoitteiden toteuma on hyvä, 83 %

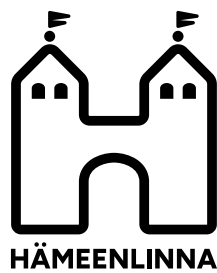
Tavoite	Mittari	Arvio toteutumisesta	TALA
Verkatehdas-konserni toimii kannattavasti ja varautuu julkisen avustuksen pienenemiseen tulevaisuudessa; a. yhtiöiden nettotulokset > 0 b. yhtiöiden quick ratiot vähintään 0,5 c. Teatterin liikevaihto kasvaa vähintään avustusten alenemisen verran	a. nettotulokset (€) b. quick ratiot c. teatterin liikevaihdon muutos ja avustusten määrän muutos	Tilinpäätöksessä raportoidun perusteella tavoite toteutui osittain: a. yhtiöiden nettotulokset: Verkatehdas 182 000 €, Teatteri -153 000 € b. quick ratiot: Verkatehdas 0,2, Teatteri 1,7 c. Teatterin liikevaihto kasvoi n. 327 000 eurolla edellisvuodesta, myös avustusten määrä kasvoi vastoin ennakoitua, n. 28 000 eurolla.	Toteutuu osittain
Konsernirakennemuutoksen hyödyt Verkatehdas -konsernin toiminnassa ja taloudessa realisoituvat odotetusti	selostus saavutetuista hyödyistä ja niiden vaikutukset konsernin talouteen (€)	Saavutettuja hyötyjä on yhtiön mukaan useita: Rottien Pyhimys -esityksen yhteistuotanto Vanaja-saliin, konsernimarkkinointitiimin aloittaminen, emo- ja tytäryhtiön yhteishankinnat Vanaja-saliin, tulevaisuuden ohjelmistosuunnittelun synkronointi, työterveyshuollon kilpailuttaminen konsernina, konsernijohtoryhmän tiivis ja säännöllinen toiminta. Mitattavia kustannussäästöjä tai uusia tulovirtoja on kuitenkin odotettavissa vasta vuosien 2025 ja 2026 aikana.	Toteutuu osittain
Verkatehtaan hallinnoiman kokous- ja kongressiyksikön myynti vahvistaa kaupungin matkailuelinvoimaa; a. hankittujen yritystapahtumien lkm. kasvaa b. kokous- ja kongressiyksikön kokonaismyynti edellisvuodesta kasvaa	a. yritystapahtumien lkm. 2023 ja 2024 b. myynnin määrä (€) 2023 ja 2024	Tilinpäätöksessä raportoidun perusteella tavoite toteutui: a. yritystapahtumien lukumäärä kasvoi verrattuna edellisvuoteen (175 vrt. 163) b. myynnin määrä/ tapahtumaliiketoiminta kasvoi n. 170 500 euroa verrattuna edellisvuoteen, ollen n. 1,2 milj. euroa.	Toteutuu
Verkatehdas-konserni jatkaa osaltaan Hiilineutraali Hämeenlinna 2023-tavoitteen toteutumisen edistämistä; a. Ekokompassi-sertifikaatti on suoritettu b. aurinkosähkön osuus konsernin energiankulutuksesta kasvaa	a. on suoritettu (kyllä/ei) b. aurinkosähkön osuus konsernin energiankulutuksesta 2023 ja 2024	Tavoite toteutui. Ekokompassisertifikaatti on suoritettu ja aurinkosähkön osuus konsernin energiankulutuksesta kasvoi edellisvuoteen verrattuna 2 %.	Toteutuu
Yhtiöllä on 10 vuoden PTS-suunnitelmat rakennusten ja rakennetun infran kunnossapidosta (ml. investoinnit)	PTS-suunnitelmat on tehty (kyllä/ei)	Tavoite toteutui. PTS-suunnitelmat on tehty.	Toteutuu
Työllistämistoimiin osallistuminen	selostus tehdyistä työllistämistoimista	Tavoite toteutui. Konsernin tytäryhtiöissä on ollut työllistettyjä työntekijöitä tilikauden aikana ja emoyhtiö on tarjonnut työharjoittelupaikan opiskelijalle.	Toteutuu

Kuvaluettelo

Kuva 1: Tarkastuslautakunta 20.5.2025	3
Kuva 2: Myllymäen koulun piharakennus.....	8
Kuva 3: Talouden kehitys vuosina 2016–2024.....	14
Kuva 4: Kaupungin toimintamenojen jakauma toimialoittain miljoonissa euroissa esitettynä.	16
Kuva 5: Hämeenlinnan yhteiskoulun (HYK) uudisrakennus otettiin käyttöön tammikuussa 2025.....	18
Kuva 6: Lainakannan ja konsernin lainakannan kehitys asukasta kohden vuosina 2020–2024.	20
Kuva 7: Investointitason vertailu.....	21
Kuva 8: Asukaskohtaisten verotulojen ja valtionosuuksien vertailu vuosina 2023–2024.....	22
Kuva 9: Vuosikatteen sekä kertyneiden yli- tai alijäämien kehitys asukasta kohden vuosina 2020–2024.....	23
Kuva 10: Talouden tasapainoa kuvaavien lukujen kehitys vuosina 2020–2024	24
Kuva 11: Kaupunkiliikenteen ilmastopäästöt	36
Kuva 12: Tarkastuslautakunnan näkemys valtuuston asettamien tavoitteiden toteutumisesta	41
Kuva 13: Hirsimäen päiväkodin arkea 2024.....	45
Kuva 14: Pääkirjaston aurinkovoimalan tuotantoa voi seurata reaaliaikaisesti Loimuan verkkosivulta.....	49
Kuva 15: Hämeenlinnan ilmastopäästöt sektoreittain ilman teollisuutta.....	50
Kuva 16: Sivistys- ja hyvinvointilautakunnan tavoitteiden toteutuminen	57
Kuva 17: Eteläisten koulun oppilaita lukemassa.....	61
Kuva 18: Kaupunkirakennelautakunnan tavoitteiden toteutuminen	67
Kuva 19: Toimiva joukkoliikenne edistää monia kaupungin strategisia tavoitteita.	70
Kuva 20: Jätelautakunnan tavoitteiden toteutuminen	77
Kuva 21: Asianmukainen jätehuolto vähentää ympäristökuormitusta.....	79
Kuva 22: Konsernipalvelujen tavoitteiden toteutuminen.....	80
Kuva 23: Pääterveysaseman rakennukset.....	95

Taulukkoluetelo

Taulukko 1: Tarkastuslautakunnan kokoonpano	2
Taulukko 2: Arviointiasteikko.....	5
Taulukko 3: Arviointikertomuksessa 2023 annettujen suositusten toteutuminen	12
Taulukko 4: Toimintakatteen toteumavertailu.....	16
Taulukko 5: Valtuuston asettamien tavoitteiden toteutuminen valtuustokaudella	55
Taulukko 6: SIHYn toiminnalliset tavoitteet 2024	57
Taulukko 7: SIHYn toimintakatteen toteumavertailu.....	65
Taulukko 8: KAURAn toiminnalliset tavoitteet 2024	67
Taulukko 9: KAURAn toimintakatteen toteumavertailu.....	75
Taulukko 10: Jätelautakunnan toiminnalliset tavoitteet 2024.....	77
Taulukko 11: Talouden toiminnalliset tavoitteet	81
Taulukko 12: Henkilöstö- ja hallintopalvelujen toiminnalliset tavoitteet	82
Taulukko 13: Strategia- ja tietojohdampalvelujen toiminnalliset tavoitteet.....	84
Taulukko 14: Elinvoima- ja työllisyyspalvelujen toiminnalliset tavoitteet.....	86
Taulukko 15: Konserni- ja elinvoimapalvelujen toimintakatteen toteumavertailu.....	91
Taulukko 16: Tarkastuslautakunnan arvio strategisten tytäryhtiöiden tavoitteiden toteutumisesta.	92
Taulukko 17: Hämeenlinnan Asunnot Oy, tavoitteiden toteuma	102
Taulukko 18: Hämeenlinnan Liikuntahallit Oy, tavoitteiden toteuma.....	103
Taulukko 19: Hämeenlinnan Pysäköinti Oy, tavoitteiden toteuma.....	104
Taulukko 20: Linnan Kehitys Oy, tavoitteiden toteuma.....	105
Taulukko 21: Linnan Kiinteistökehitys Oy, tavoitteiden toteuma	106
Taulukko 22: Hämeenlinna Seudun Vesi Oy, tavoitteiden toteuma.....	107
Taulukko 23: Verkatehdas Oy, tavoitteiden toteuma	108

Hämeenlinnan kaupunki
Wetterhoffinkatu 2
13101 Hämeenlinna
www.hameenlinna.fi